لێکۆڵینەوەی ئەدەبی

شوێنکاتی یەکەم
لە دووەم و ئێستای سەگوەڕ

"خوێندنەوەیەک بۆ کەسێتی پاڵەوان و خودی نووسەر"

عەبدولموتەڵیب عەبدوڵلا

چاپی یەکەم
هەولێر ٢٠٠٤

لەبلاّوکراوەکانی سەنتەری لێکۆڵینەوەی فیکریی‌و ئەدەبی نما
زنجیرەی(   )

ناوی کتێب: شوێنکاتی یەکەم، لەدووەم‌و ئێستای سەگوەڕ
نووسەر : عەبدولوتەڵیب عەبدوڵلا
بابەت : لێکۆڵینەوەی ئەدەبی
پیت چنین: عیماد رەسوڵ – بنار عەبدوڵلا
نەخشەسازی: نما
تیراژ:
چاپی یەکەم: هەولێر ٢٠٠٤

مافی لەچاپدانەوەی بۆ گۆڤاری نما پارێزراوە

ناوەڕۆك

١– پێشەکی.
٢– بێ مانایی سەرەتا، سەرەتایی مانادار.
٣– لەدەرەوەی پێناسەوە.
٤– جەستەی نێچیرو مەرگی سەگوەڕ.
٥– خاڵە تایبەتیەکانی نێوان نێچیرو سەگوەڕ.
٦– پێوەندی دەقەکان.
٧– جەنگی دەقەکان.
٨– یۆتۆپیا – راکردن لە دەسەلاَت.
٩– چەمکی شەو – نەخەوتن – بێداری.
١٠-چۆنێتی بەرجەستەکردنی شێوازو...
١١-شوێنکاتی یەکەم لە دووەمو ئێستای.......
١٢- شوێنکاتی یەکەم
١٣- کەسێتی نەسرین
١٤- شوێنکاتی دووەم
١٥- ئێستای سەگوەڕ
١٦- سەرچاوەو پەراوێزەکان

ئێستا دڵخۆشتری، ڕۆشناییەك لە دەروونتدایە هەرگیز کز نابێو ناکوژێتەوە، کاتێ گوریسەکە دەنێنە ملتەوە بەجۆرێ ئەو ڕۆشناییە دەگەشێتەوە هەرچی کونجو کەلەبەری تاریكو شێیاوی دڵو مێشکت هەیە ڕۆشنی دەکاتەوە....

"پاڵەوانی سەگوەڕ ل٣٣-٣٤"

چاپی شاخ ١٩٨٢

***

مودیر ئەمن گوتی: ئێمە بەرت دەدەین بە شەرتێ دوو شت بکەیت، یەکەمیان وتارێك دەنووسی باسی جوامێری "صدام حسین" دەکەیتو دەشنووسی خوا بیپارێزێ، دووهەمیش دەچیتە بەغداو لەو شارە دووردەکەویتەوە....

- وتارەکەت نووسی؟

* بەڵێ نووسیمو باسی ئەوەم کرد عێراق ئەسیرەکانی ئێران بەرەڵا دەکاتو ناوی "صدام حسین"یشم هێناو نووسیم خوا بیپارێزێ....

- پەشیمان نیت لەو وتارە؟

* نەخێر.... شانازی پێوە دەکەم، کاتێ کە بردمیانە بەردەستی مودیر ئەمن مەعنەویاتم سفر بوو.

"گەلاوێژی نوێ ژمارە٣١تشرینی یەکەم ٢٠٠٣-دیمانەیەك لەگەڵ ڕۆماننووسی گەورە محمد موکری"

***

"موکری" دواجار لە چاوەڕوانیدا دەکەوێتە دڵەڕاوکێو ترسو گومانەوە، راستە سەرەتا موجازەفە بە ژیانی خۆی دەکاتو لەو تیمە دەچێ کە "تارۆ" دژی بڵاوکردنەوەی "تاعون" سازیدابوو، بەلاَم وەك لە کۆتایی " سەگوەڕ" بەدیار دەکەوێت، خۆی دەداتە دەست....

"شوێنکاتی یەکەم لە دووەمو ئێستای سەگوەڕ ٢٦"

***

لەبری پێشەکی

ئەوەی بەرەو نووسین رامانده‌کێشی تەکنیکی نووسین نییە، بەڵکو بوون‌و دەروونی خۆمانە.

" ئەندریە جید"

رەنگە لەم پێشەکییە کورتەدا، رستەیەکی بەسودم بۆ خوێنەران نەبێت، یاخود رستەیەکم ئەسڵەن بۆ گوتن نەبێت، ئەوەش بە بڕوای من دەلالەت لە بێهودەیی ماناکان ناکات، چونکە ماناکان دەرەنجامێکی بنبڕیان لەخۆ نەگرتووە ئەگەر ئەو جێگیر نەبوونە لەلایەك راستەوخۆ دەلالەت لە جێگیرنەبوونی دەرەنجامی ئەو لێکۆڵینەوەیە بکا، لەلایەکی دیکە دەلالەت لە خودی "سەگوەڕ" دەکات، واتە ئەگەر موکری لە دووتوێی دارِشتنی تاقە وشەیەکدا رستەیەکی بەسود یاخود مانایەکی بەسود بە خوێنەر بگەیەنێت، ئەوا ئەرکی "ئەگەر بشێ ئەرك خەسڵەتە رۆژانەکەی خۆی لەدەست بدات" ئەو لێکۆڵینەوەیە دارِشتنەوەی دووبارەی هەمان سودو زیانی وشەی سەگوەڕو خودی موکرییە لە دووتوێی دەرەنجامێکی جێگیرنەبوودا. بەڵام دەشێ جێگیرنەبوونی خوێنەر پەیوەندی بە هێرشی وشەکان‌و رستەکانی ئەو لێکۆڵینەوە هەبێ، واتە ترسی خوێنەر ترسە لە وزە کۆنترۆل نەکراوەکانی ئەو لێکۆڵینەوەیە، بەو مانایەش لەبری ئەوەی بە تێڕوانین‌و بۆچوون‌و رۆشنبیری خۆی هێرشی وشەو رستەکان بخاتە دووتوێی سیستەمێ یاخود رێك‌وپێکیان بکات، هێرشەکە خوێنەران خانە بەندی دەکات‌و بەتەواوی برستیان لێ دەبڕێت "بەڵام لەگەڵ هەموو ئەوانەشدا ئەو چەند دێرەی کە لێرەدا لەبری پێشەکی خۆیان نومایش دەکەن، هەرگیز دەلالەت لە پێشبینیکردنی ئەو ترسە ناکەن، ئەو لێکۆڵینەوەیە خوێندنەوەیەکی راگەیەنراوە پشت بە حاڵەتە دەروونیەکانی پاڵەوان‌و خودی نووسەر لە حاڵەتی نووسیندا

دەبەستێ‌و بەشێوەیەکی ئەدەبی‌و لەسەر (تێڕامانی تایبەت) خۆیان فۆرمەلە کردووە".

ئەگەر خوێنەر لە دووتوێی ئەو فۆرمەلەیەدا دووچاری دڵەڕاوکێ‌و شڵەژان‌و نائارامی ببێ، ئەوا راستەوخۆ خودی ئەو حاڵەتەی خوێنەر پەیوەندی بە گومکردنی بابەتی خۆشەویستیدا هەیە "واتە خودی سەگوەڕ" هەر لە دووتوێی ئەو گوم بوونەشدا دەرەنجامەکان سەرابی خۆیان دەنوێنن، بەو مانایە پێویستە خوێنەر "مەبەستم خوێنەری جدییە" هەمیشە لە میان ساتەوەختی ئەو خوێندنەوەیەدا پابەندبێ بە کۆمەڵێ چەمك، یاخود کۆمەڵێ چەمکی نێو سەگوەڕو لێکۆڵینەوەکە بە یەك چاو لە یەك کاتدا بخاتە بەر بۆچوون‌و تێڕامانی خۆی، واتە ئەگەر لەلایەك ئەم حاڵەتەی خوێنەر گەڕانەوەبێ بۆ ناشعور، بێگومان لە هەمان گەڕانەوەدا دەبێ ئاوڕ لە شعوریش بداتەوە.

کەواتە پێویستە خوێنەر لە میانی خوێندنەوەی ئەو باسەی ژێر دەستی کاتێ هەست بە پەژارەو بێزاری دەکات راستەوخۆ ئاوڕ لە ئەسڵی (بابەت) بداتەوە، کاتێکیش کە بابەتی ئەسڵی دووچاری پەژارەو بێزاری کرد لە دووتوێی دیاردەکانی ئەم بابەتەوە یاری لەگەڵ دەرەنجامە ناجێگیرەکانی ئەم دارِشتنەوەیەی بەردەستی بکات. لێرەدا ئەوەی دەمەوێ بە خوێنەری رابگەیەنم، هەمیشە هەوڵدانە نەك بۆ دەرەنجام بەڵکو بۆ سازکردنی یارییە لێکترازاوەکان، تا لە دووتوێی ئەو یارییانەدا خۆی کۆبکاتەوە، گرینگ ئەوە نییە چاوەڕێی خاڵ‌و نیشانەی پرسیارو سەرسوڕمان بکا، بەڵکو ئەوەی کە زۆر گرینگە ئەوەیە لەم یارییەدا توندوتیژی‌و نەرمی‌و ناسکی وشە بەیەکداچرژاوەکان لەیەك نزیك بکاتەوە، یاخود وەك کاراکتەرێکی شارەزاو پڕ بزاڤ بە رتیمێکی هاوچەرخانەوە بەیەك دژەکان بخاتە سەماو چێژ بارین، دەکرێ ئا لەم پرۆسە ئیبداعییەدا خوێنەر غەرقی چێژەکان ببێ‌و لەمیانی ئەو گومبوونەی خوێنەریشدا یاخود لەم تێکئاڵانەدا سیستەمەکانی خوێندنەوە رێچکەی دیاریکراوی خۆیان بەوپەڕی جوانی ببڕن، کەواتە ئەم

باسەی ژێر دەستتان دیاردەیە بۆ خودی (بابەت) خودی (چەپێنەر) لەیەك کاتدا، ئەگەر بەو مانایە وەك دیاردە چاو لەو لێکۆڵینەوەیە بکەین پێویستە هەمیشە لە پێناو پەردەهەڵدانەوە لەسەر بابەت، کردارەکانی خودی چەپێنەر "مەبەست لە بکەری دارِشتنی بابەتە" بخەینە بەر شیکردنەوە، بەمەش دەتوانین هەم بە رووتی لەگەڵ بابەت خۆمان جووت بکەینو هەم دیاردەکانی بابەت بەئاسانی هەرس بکەین، یاخود بە مانایەکیدی هەر لە میانی پەردەهەڵدانەوە لەسەر بابەت دەکرێ دیاردەکان وجودی خۆیان پەرت بکەن، واتە وجودی دیاردەکان راستەخۆ بەکرداری چەپێنراوەوە پەیوەستە، خۆ ئەگەر دیاردەکانیش بەو کردارە پەیوەست بکەین لەم حاڵەتەدا دەتوانین بڵێین دیاردەکان بەشێك لە وزە چەپێنراوەکان بۆ خۆیان دەگوازنەوە بەلاَم ئایا ئەو وزانە تا چەند دەتوانن بە هەمان چێژو خۆشی تایبەتی بابەت خۆیان دووبارە نومایش بکەنەوە؟ بێگومان هەرچەندە ئەو کردارە ئاڵوگۆڕییە تارادەیەك مژاوییە، وەك لەپێشەوە ئیشارەمان بۆ کرد، راستەوخۆش بە سەرنجەکانی خوێنەری وریاوە بەندە، واتە خوێنەر دەبێ بەتەواوی هەردوولا کۆنترۆڵ بکاتو ئاگاداری تەواوی دەقو نوسەر بێو کاتێ بەدوای یەکێکیاندا بەرەو ناخ شورِدەبێتەوە لە هەمان کاتدا سەرە دەزووی ئەویتریشیان فەرامۆش نەکات، هەر بە هەمان ماناشەوە گوتمان پێویستە خوێنەر لە یارییە لێکترازاوەکانیدا خۆی کۆ بکاتەوە.

دواجار ئەوەی ماوە لێرەدا پەردەی لەسەر هەڵبدەمەوە ئەوەیە کە ئەو لێکۆڵینەوەیە لەساڵی (١٩٩٥)ەوە بۆ چاپ ئامادەیە، بەلاَم لەبەر هەندێ هۆ کە ئێرە جێگای باسکردنی نییە، نەمتوانی بیخەمە ژێر چاپەوە.

هەولێر ٣٠/ئادار/١٩٩٩

بێمانایی سەرەتا
سەرەتای مانادار

سپیی بەسەر سپیدا دەکرێتەوە، تاریکی بەسەر تاریکیدا "جان دەمۆ"

لە بەرامبەر شوێنکاتی بێ برِانەوەو ئەزەلیدا، هەموو ماناکان تەواو دەبنو هەرەس دێنن، بە هەرەس هێنانیشیان دەکەوینە بێ ماناییەوە، لەم بۆشاییەشدا، یاخود لەنێوان منو بیرکردنەوەدا، وەك "بارت" دەڵێت: بێ مانایی جێگای راستەقینەی مانا دەگرێتەوە.* ماناکان دەچنە خانەی نەبوونەوەو (من) دەکەوێتە بۆشاییەوە، بەهۆی لەکارکەوتنی مانا، یاخود بە واتایەکیتر بەهۆی لەکارکەوتنی گوتەزای (من)و بیر (نەکردنەوە)، هەست بە بۆشاییەك دەکەین، لە خودی ئەم بۆشاییەدا بێهودەی دروست دەبێت "لێرەدا بۆشایی چەمکی فەلسەفی لەخۆ ناگرێت" چونکە هەر جارەی بە ترۆپکی مانا دەگەین، دووبارە بەرەو شیکردنەوەو بەرەو هەنگاونانێکیتر دەچین، یان وەك بەردەکەی "سیزیف" خلۆر دەبینەوەو دەچینە خانەی سفری سەرەتاوە، لەوێش وەك پێویست دەبێ دووبارە تێهەڵچینەوە، لە خودی تێهەڵچوونەوە، یاخود لەمیانی هەنگاونان- لە ساتەوەختی هەنگاونان- لەنێوان (من)و (بیرکردنەوە) بۆشاییەك، هێڵێك بەدی ناکەین، رەنگە دەرفەتێك لەم حاڵەتە بۆ (بۆشایی) لەئارادا نەبێت، واتە (من) هەمیشە لە بیرکردنەوەو ئارەزووکردنو خواستن دایەو بەخواستنی شتەکانیش دەچێتە خانەی بوونەوە.

ح* "برِوانە: ئاگایی زمان، زمانی ئاگایی-لێکۆڵینەوەو خوێندنەوە- عبدالمطلب عبدالله- دەزگای چاپو پەخشی سەردەم ١٩٩٩ ل ١٠٢"

بە جۆرێكی‌تر كاتێك (دەق) بە نەبوونی خۆی دەگات، لەوێوە بێ‌ئەوەی هەست بە بۆشاییەكان بكەین، خوێنەر (نەبوون) دووبارە وەك دەق‌و بونیاد دەنێتەوە، كەواتە هەمیشە كات‌و شوێن مانا جێدێڵن، خودی ئەم جێهێشتنەی ماناش شێوازێكە بۆ بیركردنەوەو پڕ كردنەوەی بۆشاییەكان، بەپێی گۆڕانكارییەكانی شوێنكاتیش ئەم مەسەلانە گۆڕانیان بەسەردا دێت، یاخود لەخودی خۆیان دووچاری ئیشكالیەت‌و كێشمەكێش دەبن، لە میانی ئەم دژایەتی‌و كێشمەكێشەش ئاگایی ماناكان دەكەونە خانەی (قەڵپە) ئاگاییەوە، خودی ئەم قەڵپە ئاگاییەش تەنها دەكرێ وەك رووداوێكی مێژوویی وەبیر بهێنینەوە، بەو مانایەش رۆژێك لەرۆژان ناكرێت لەساتەوەختی‌تر خۆیان دووبارە بكەنەوە، ئەمەش دەلالەت لەوە دەكات كە هەمیشە ئاراستەكانی شوێنكات، ئەگەر پشت بە پێشكەوتنە ئەخلاقیەكان ببەستێت لە دووتوێی پێشكەوتنە زانستیەكاندا بەرەو شیاوترو باشترو بەرزتر هەنگاو دەنێت، بەپێی بەرەوپێشچوونی شوێنكاتیش، یاخود بە مانایەكی‌تر بەپێی بەرەوپێشچوونی وەعیش، ماناكان دەگۆڕێن، ناتوانن بەهەمان ئامادەیی شوێنكات، ئەسڵی خۆیان لە شوێنكاتی‌تری جیا بەجێبهێنین، چونكە خودی ئەم گەڕانەوەو بەجێهێنانە بەرەو رووی كۆمیدیترین بیركردنەوەمان دەكاتەوە، كەواتە لەگەڵ سوڕانەوەی رەوڕەوەی شوێنكات، ئیتر وەك بەردەكەی "سیزیف" بەرەو خوارەوە خلۆر دەبینەوەو دەچینە ونبوونەوە. خوێندنەوەی دوێنێش لە شوێنكاتی ئەمڕۆدا كەوتۆتە بەر دژبوونەوەو ململانێ‌و گۆڕان، میكانیزم‌و جیهانبینی ئەمڕۆ خوێندنەوەی جیاجیای‌تر لەخۆ دەگرێت، بەمجۆرەش ماناكان لەگەڵ خوێندنەوەدا بەرەو دژبوونەوەو گۆڕان‌و پاشەكشەیی دەچن، یاخود ماناكان بەجۆرێكی‌تر بەدەلالەت دەبنەوە، بە دەلالەت بوونەوەی ماناكانیش جۆرێكە لە بەرجەستەكردنی ئەفسانەی مانا، خودی ئەم ئەفسانە نوێیەش دەكەوێتە سەر جۆری دەربڕین، دەلالەت لە جۆرێكی‌تری فۆڕم دەكات، كە خۆی لە خوێندنەوەی ئێستادا دەدۆزێتەوە، واتە مانا لە بەرامبەر شوێنكات هەمیشە مردنێكی دواخراو "مۆجل" دایە، چونكە ناتوانێ شانبەسانی ئەو بڕوات، لەلایەكی‌تر ئامادەیی (مانا) وەك ئیشارەتمان پێدا هەمیشە لەپێناو (فۆڕم) دایە،

ئامادەیی فۆڕمیش هەمیشە لەپێناو دوورخستنەوەی مانا دایە، واتە فۆڕم هەمیشە مانا‌و دەلالەتەكان لەپێناو مانا‌و دەلالەتی‌دی وەدوادەخات، ئەمەش دەكەوێتە سەر میكانیزمییەتی ئەفسانەكانی ئەمڕۆ بە مانا "بارت" یەكە، لەلایەكی‌تریش دەكەوێتە سەر ئیشكالیەت‌و كێشمەكێشی ناوەوەی گۆڕانەكان. ئامادەیی جۆری فورمیش هێنانەدی (نەبوونە) لەتوێی (خەیاڵ)و (وێناكردنەوە) خودی ئەو كێشەیەش كێشەی نێوان دوو مانا دەگەیەنێت، ئەو مانایەی كە بە مێژوو بەندەو لە ساتێكی دیاریكراو نیازێكی دیاری‌كراو حوكمی لەسەر دەكرد، لەگەڵ ئەو مانایەی كە وەك حەقیقەتێك لە وشە، یان چەند وشەیەك هەڵدەڕژێ‌و خوێنەریش لە دووتوێی ئەم حەقیقەتە وێڕای نوسەر نومایشی خۆی دەكات. واتە ئیشكالیەتی مانا لە خودی وەعی نوسەرەوە لەدایك دەبێت، بەمجۆرەش نوسەر هەمیشە بەرەو گومانەكانی خۆی پەلكێشمان دەكات، دڵەڕاوكێكانی نوسەر دەلالەت لە بوونی ئیشكالیەتێك دەكات، بێ ئیشكالیەتیش نوسین وجودی نی‌یە، یاخود بە مانایەكی‌تر داهێنان وجودی نی‌یە.

بەمجۆرە وەك "سارتەر" لەبەدحاڵیبووندا دەڵێت: كاتێك گازینۆ لە ژاوەژاو چۆڵدەبێت سەری خاوەن گازینۆش چۆڵدەبێت، كەواتە دەق ئەو ماسی‌یە هەناسە تەنگەیە كە دەكەوێتە لێواری دەریاوە، بۆئەوەی خوێنەر بتوانێ بەشداری فیعلی لەو ژاوەژاوەو هەناسە تەنگییەی نوسەردا بكات، یاخود بە مانایەكی‌تر بۆئەوەی خوێنەر بتوانێ هەست بە گومان‌و دڵەڕاوكێكانی نوسەر بكات، پێویستە شان بەشانی زەمەنی وجودییانەی (ئەو) وجودی خۆی بنوێنێ، خودی ئەم وجودەش بە وەعی "ئاگایی"یەوە پەیوەستە، گرینگ لێرەدا چالاكی ئاگایی‌و كاركردنی خوێنەرە لەناو ترس‌و گومانەكانی نوسەردا، ئەگینا هەرگیز خوێنەر ناتوانێ لەدەق "بە مانای چێژ" نزیك بێتەوە. ئاگایی نوسەریش بەخودی داهێنانەوە پەیوەستەو دەكەوێتە دەرەوەی زەمەن‌و بە جیهانەوە دەلكێ، لەم ململانێیەدا مۆركی نوسەرو جیهانبینی بەدیار دەكەوێت، ئەمەش راستەخۆ دەكەوێتە بەرامبەر كاریگەری ئەو شۆكانەی كە لە بەرجەستەكردنی ئیشكالیەتەكانەوە هەستی پێدەكەین، ئاگایی لەو سەدمانەدا تەئكید لەسەر خۆی دەكات، لەلایەكی‌تریشەوە هەمیشە هەوڵی ئازادی خۆی دەدات، بەو مانایەش (ئاگایی)

جۆرێکە لە هەوڵدانی مرۆڤ بۆ دۆزینەوەیەکیتر، خوێنەریش ئەگەر خاوەن ئاگایی خۆی نەبێ ناتوانێ وجودی خۆی لەنێو نوسیندا بدۆزێتەوە.

ئەدەب پرسیاری هەموو کایەکانی تێدا کۆدەبێتەوە، بێئەوەی پاڵبداتە هیچ یەکێکیان، چونکە ئەدەب خاوەنی زمانێکی مەجازییە، بۆیە جۆرێك لە (یۆتۆپیای زمانی)پێیە، یاخود بەجۆرێکیتر نوسەر لەنێوان جیهانی خەون و حەقیقەتدا مردنێکی "ئۆرفیوسانە*" هەڵدەبژێرێ، بۆئەوەی ئاوڕ لە رابردوو بداتەوە، یان ئاوڕ لە بەدەقبوون و هەنگاوەکان بداتەوە وەك مانا، وەك جیهانی مردوان بەناویاندا گوزەر دەکات، بەڵام خودی ئەو گوزەرکردن و ئاوڕدانەوەیە دەلالەتە دۆگماکان لەخۆ ناگرێت، یاخود گەڕانەوە نییە لە رەوتی زەمەن و وەعی مرۆڤایەتی، بەڵکو وەبیرهێناوەی چەند چرکەساتێکە، یان دەرفەتێکی کەم خایەنە بۆ هەستکردن بەچێژی بەرەوپێشچوون و گۆڕان، تا دەگاتە حاڵە ئایدیالییەکەو لەخشتەبردنی خود، خودی ئەم لە خشتەبردنەش کارکردنی خودە لەگەڵ ئەوانیتر، یاخود دەرچوونە لە زەمەنی عەشق و عەشقی خودو بێدەنگی خامۆشی، بە فیڕۆدان و کوشتنی کاتە لەگەڵ ئەوان. "دووبارە ئاگایی گۆڕان و بەرەوپێشچوون، هەستکردنە بەم لەخشتەبردنەو دۆزینەوەیەکیترە". یاخود سەرەڕای جەوە خەمۆکییەکە تا دەگاتە ئەم حاڵەتەی واقیع بەرەو کۆتایی وپلەی سفرو کەمال و هاوگونجان و تەبایی دەچێ، خودی ئەم فیکرەیەش رەنگە لێرەدا راستەوخۆ دۆگم و کۆتایی بوون رەسم بکات، کە ئێمە بەهەموو ماناکانیەوە لە دووتوێیاندا هەوڵی دروستکردنی ململانێ و ئیشکالییەت دەدەین، کۆمەڵێك دژبوونەوە لەپاڵ ئەم فیکرەیە دەکێشین، بەڵام رەنگە ئێرە رێگای بەدواداچوونی ئەم بیرکردنەوەیەمان نەدات.

"ئۆرفیوس" لەگەڵ ئەوەی کە ئارەزووی ئازادی دەکات، بەڵام لە ناوەوەیدا ئارەزوویەك هەیە بۆ ژێر دەستی "هەڵاتن لە ئازادی" وەك ئەرك و ویژدان، یان سەردانواندن بۆ ژێر دەستی نادیار، دەکرێ ئەم حاڵەتە لە دواچرکەی ژیانی

* بڕوانە- الدرجة الصفر للكتابة- رولات بارت: ترجمة/ محمد برادة- دار الطليعة للطباعة والنشر 1980.

پاڵەوانی "سەگوەڕ" هەست پێبکەین، لەلایەکیتر لە کەسایەتی دلشادو دایکی دلشاد* بەتەواوی بەدیار دەکەوێت.

بەمجۆرەش لە ترۆپکدا راستەوخۆ بەرەو مەرگ "ناوەوە" دەبینەوە، واتە دواجار لەوپەڕی وەعیدا بۆشاییەکانی نێوان ناوەوەو دەرەوە بەرەو رەشبوونەوە و لەناوچوون دەچێ، ئەمەش نزیکە لەو رایەی "هیگل" کە دەڵێت: لە رێگەی مەعریفەوە بە موتلەق دەگەینەوە، لێرەدا ئەم ساتەوەختە دەگەیەنێت کە مانا تیایدا دەکەوێتە بۆشاییەوە، ئەم چرکەساتە کەم خایەنەیە، ئەو ساتەوەختەیە کە پلەی گومان و راڕایی و ترس لەناو ئاگایی و دوێنێدا دەگاتە ترۆپکی تەقینەوە، یاخود لە دواپلەکانی پێشکەوتن و ئازادی سەربەستی، دوای کۆتایی هاتنی ململانێ و کێشمەکێش و دژایەتی، زەمەن یان بە مانا "هیگل" یەکەی، مێژوو کۆتاییەکانی خۆی دوای ئەم جەنگە رادەگەیەنێت. لێرە بۆمان دەردەکەوێت کە نوسەری داهێنەر خاوەن شێوەیەکی دیکەیە، کە شتێکی جیایە لە ناوەڕۆك و تاك مانایی،

* "لە راستیدا دلشادت بە منالێ دەزانی... تەمەنی شانزە ساڵان کەمتر بوو، کە خۆی گەیاندە ئێوە کاری تەتەریتان پێسپارد... سەگوەڕ ل٦٥،
یەکەمجار دلشاد بەرکەوت نەهاتە زمان!هەر جۆربوو توانیتان لەگەڵ تەقە کردنا، تەرمەکەی هەڵگرن..... ل٦٧ سەگوەڕ-
هێسترسوارێك لەگەڵ دوو کەسیدیکە بەرەو لای ئێوە دەهاتن... هێسترسوارەکە ئافرەتێکی شارستانی بوو،هەرکە ئێوەی بەم شێوەیە بینی وەك ئەوەی دڵی خەبەری دابێ بە نەڕە قیژاندییە سەرتان کوا دلشاد؟...ل٦٧ سەگوەڕ
ئێوە هیچ هەر هیچ هیچشتێکتان بۆ نەکرا... لەپڕ دوو فڕۆکەی (مێك) دڕی پێدان بە شەستیر بێدەنگیەکەی شەقارکرد.... ل٦٧ سەگوەڕ
هەموو لەیەك کاتدا بت ئاسا وەستان! حەپەساو، گێژ، کاس، سەیری دیمەنەکەتان دەکرد... ئاگر لە هەردوو تەرمەکە بەرببوو،هەردوو ببوونە قەربووت دوو کاسەی سەری رەشهەڵگەڕاو.... ل٦٨-٧٠ سەگەوەڕ"

شێوەی دامەزراوێکە رووت، خودی ئەم رووتی‌یە یەکسانە بە بێبەری بوونی ئەدەب، هەمیشە وا لە خوێنەر دەکات کە هەوڵی‌تر بۆ دۆزینەوە بدات، بەمجۆرەش نوسەر بێبەری بوونی خۆی لە فیکر و فۆڕم رادەگەیەنێت‌و خۆی رووت دەکاتەوە لە مێژوو....نوسەر تەنها لە ساتەوەختی نوسیندا وجودی هەیە، ئەمەش ئامادەییەکی دیکەی داهێنانە لە ساتەوەختی نوسینداو خۆی لەخۆیدا بابەتێکە بۆ ونبووت، وەك "بارت" ئاماژەی بۆ دەکات داهێنان یەکسان دەبێ بە مەرگی نوسەر★لێرەدا نوسین لە کۆتەکانی خۆی‌و دەوروبەر رزگار دەبێت‌و بانگی ئازادی خۆی دەدات، بەجۆرێکی‌تریش گەڕانەوە بۆ ئەسل‌و نزیك بوونەوە لە کەمال، یاخود نزیك بوونەوە لە کۆتایی مێژوو، بە مانا "هیگل"یەکە دەگەیەنێت، خودی ئەم گەڕانەوەیە بۆ تاریکایی‌و بێدەنگی- بێدەنگی مێژوو، تاریکایی فیکرو شێواز، یان بە جۆرێکی‌تر ئەگەر دەنگ بخەینە خانەی مێژوو- دەنگ بە مێژوو دابنێین، ئەوا بێدەنگی پلەی (سفری) مێژوو دەکێشێ، رووتبوونەوەیە لە مێژوو، هەروەها ئەگەر رۆناکی بە فیکرو شێواز بچوێنین- ئەوە (تاریکایی) پلەی سفری شێوازو فیکرە، یاخود بێ بەری بوونە لە فیکر شێواز، بە سڕینەوەی مێژوو، پەیوەندی پچڕاندن لەگەڵ فیکرو شێواز، فیکرەی ئەزەلی (دەق) دەسازێت، یاخود کۆمەڵێك ئاماژە ئامادە دەبن، کە لە دوو توێی پەیوەندییە ناوخۆییەکانیاند چێژ دەبەخشن، خودی ئەم چێژەش دەتوانێ ئەدەب وەك دامەزراوێك دەربڕێت، وەك دامەزراوی (دەوڵەت) لای هیگل، یاخود لە توێی لێکخشانی دالەکاندا ئەدەب دادەمەزرێ، ئەم چەمکەش لەلایەکی‌تر دەگەڕێتەوە باوەشی پەیوەندییەکانی نوسەرو خوێنەر، بەم شێوەیەش دەتوانین بگەینە نوسینی بێلایەن، یاخود چێژ، نوسینی بێدەسەڵاتیش یاخود ئازادی موتلەق، نوسینێکە نە نوسەر دەتوانێ دەسەڵاتی خۆی بەسەر خوێنەر فەرز بکات، نە خوێنەر دەتوانێ بڕیاری کۆتایی بدات، نوسەر ناتوانێ لەپێناو ئەوەی (بڵێ هەم) بەرامبەر بکوژێت، یاخود لەپێناو نەرگیسیەتی خۆی

★ "بڕوانە ئاگایی زمان زمانی ئاگایی ه.س.پ ل١٠٠"

بەرامبەر رەشبکاتەوە، چونکە دەق لە پلەی سفری موتلەق دایە، نوسەر بە تەواوبوونی نوسین، ئەویش تەواو دەبێت‌و دەکەوێتە پلەی سفری موتلەقەوە، بەمجۆرەش دەسەڵات لەنێو دەقدا بەپێی ئالیاتە نوێیەکان حەل دەبێت‌و نامێنێ، هەروەها لەلایەکی‌تر دەق مانای پێشبڕکێی نێوان نوسەرو خوێنەر ناگەیەنێت، بەڵکو ئازادی نومایش دەکات، نومایش کردنی ئازادیش بە داهێنانەوە پەیوەست دەبێت.

لە دەرەوەی پێناسەوە

"ماری کوبرا بە گوتەی خاوەنەکەی نابێتە کۆتر"

"سەگوەڕ" نۆڤلێتێکی "محمد موکری"یەو لەساڵی (١٩٨٢ لە شاخ چاپ کراوە) باس لە جەستەیەکی یاخی دەکات، جەستەیەکی بێ ناونیشان، کە لە دژی دەسەڵات‌و ملکەچی رادەبێتەوەو خۆی دەخاتە باوەش گروپێکی شۆڕشگێڕ، لەوێدا بۆ فەراهەمکردنی ئازادی درێژە بە یاخی بوونی خۆی دەدات، بەڵام لەبەرئەوەی ئەنجامی شۆڕشەکە (درۆزنە دەرەنجام) بەرهەم دێنێ، یان لەبەرئەوەی نابێتە بەدیلێك بۆ ئازادی، بۆیە دووچاری (کاردانەوە) و (بێهودەیی) دەبێتەوە دوور لە جەستە بەرەو رۆح هەنگاو دەنێ، وەکو دەروێشێکی ساوێلکەو دڵساف لە پاکیزەیی‌و عەشقە گەورەکەی نزیك دەبێتەوە، کار بۆ رەهابوونی (رۆح)و مەرگی (جەستە) دەکات، "لەوانەشە بەساڵاچوون‌و نزیکبوونەوە لە مەرگ هۆی سەرەکی بن" ."موکری" خۆی لە بینی کۆمەڵ دووردەخاتەوەو پشت لە دەسەڵات دەکات‌و بەرەو سەراب دەچێ، دەکرێ بڵێین شێوازی سەگوەڕ لەنێوان گرژی دوولا دایە، یەکەمیان ئاگایی، دووەمیان واقیع، ئەمەش لەلایەکی‌تر دەکەوێتە سەر راگرتنی ئاگایی فیکرو فۆڕمی واقیع، ئەمەش لەلایەکی‌تر دەکەوێتە سەر راگرتنی ئاگایی فیکرو فۆڕمی واقیع، راگرتنی هاوسەنگی نێوان "فۆڕم و ناوەرۆك" واقیع‌و ئاگایی، سەگوەڕی بە هەموو سلبیات‌و ئیجابیاتەوە لێ لەدایك دەبێت، کەواتە سەگوەڕ بەهۆی کاردانەوەو بێهودەیی دێتە بەرهەم، یاخود لەنێوان داواکارییەکانی

دەوروبەرو ئارەزووی تاك، ژیان وەردەگرێت وەك چۆن لە ئارادایە، بەجۆرێکیدیکە خۆی تەریك دەکات لە هێزو هەر تەنها وەك تاك کاردانەوەی خۆی نومایش دەکات،یاخود پشت لە ئایدۆلۆژیاو روو لە یۆتۆپیا دەکات، پشت لە سادیەت‌و روو لە مازۆخیەت دەکات..."پاڵەوانی سەگوەڕ" لە لاپەڕە "٨٦- چاپی شاخ" بەمجۆرە وەسف دەکرێ: کەڵەگەتێکی شەمنۆك‌و کەمدوو، گەنم رەنگ، رەفتار لادێی ئاسا،غیرەتێکەڵی خوێنی بووەو غیرە لە سێبەری خۆشی دەکات! پارچەیەك ئاگرە، چاوەکانی پشکۆ ئاسا بۆ خۆشەویستی، روخساری رۆشن کردبووەوە، بێ دەربەست، حەز بە فێربوون دەکات، گلەیی زۆرە، نەفرەت لە چاوانیەوە دادەبارێتە سەر بێفەڕو خۆپەرستانی نەتەوەکەی! بە خوێڕی‌و هەڵپەرستان دەزانێ.

جەستەی نێچیرو مەرگی سەگوەڕ

"مرۆڤ هەمووکات بوونەوەرێکی ترسنۆکە"

"نێچیر" چیرۆکێکی کورتی هەمان چیرۆکنوسە، لە ژمارە "٤٩" شوباتی١٩٨٨ گۆڤاری رۆژی کوردستان بڵاوکراوەتەوە، ئەو چیرۆکە باس لە جەستەیەك دەکات کە لەنێو چوار دیواری ژورێکدا، هەوڵدەدات " شەوگارەکانی" جەستە بەرەو روناکی بکاتەوەو وەك جەستە ئیسپاتی خۆی بکات، بەڵام سەرەڕای هەموو هەوڵەکانی، بێهودە هەر لەنێوان "مان و نەمان"دا دەمێنێەوە "سەیرە سەر بڕاوو ماو" بۆئەوەش (ئاوێنە- واقیع) دەبێتە گەواهی، بەڵام جەستە بڕوا بە ئاوێنە ناکاو سەرکێشانە رادەبێتەوە، ئاوێنە وردوخاش دەکات، بەمجۆرە جەستە لەپێناو بوون شۆڕشێ ساز دەدا، بەڵام ئەنجام تەنها خوێنڕیزی جەستەیە، تا رادەی ئیفلیجی، هاوئاهەنگ دەبێ لەگەڵ مەرگدا.

شۆڕشی جەستە لە نێچیردا تەنها لە چوارچێوەی جەستەیەکی سەربڕاودا خۆی نومایش دەکات، یاخود بە تێکشکانی خۆی (واقیع- ئاوێنە) تێکدەشکێنێ، لەهەمان کاتدا تەماهی دەبێ لەگەڵ جەستە سەربڕاوەکانی دیکەی جیهان، ئەو تەماهی بوونەش دەچێتە خانەی وەهم چونکە وەك وتمان چوارچێوەیەك دەنگەکان کپ دەکات. ئاوێنە شکا- واقیع-دەبێتە ئەمرێکی شکاوو رووت‌و جەستە یاری بە پارچەکانی دەکات، بێ سێوودوو بە ملی خۆیدا دەهێنێ، تا بە ئەمری ئاوێنە- واقیع- سەری لە ملی دەبێتەوە شەق شەقێنی پێدەکات، بەمجۆرە (جەستە) خۆی سەری خۆی دەکاتە یەکەم نێچیری کوژراوی دەستی خۆی دەیلکێنێە دیواری ژوور دەرگای ژوورەکەوە، لێرەدا واقیع، یاخود (چوارچێوەی) واقیع دەبێتە هۆی کوشتنی ناونیشانی جەستەو خۆ نومایش نەکردنی جەستە. حیوارەکانی جەستە وەك دیارە ناگاتە دەرەوە(دەرەوەی واقیع) مەسەلەی بوون‌و نەبوون تەنها لە ئاوێنەدا رەنگدانەوەی هەیە، بە شکانی ئاوێنەش جەستە دەچێتە خانەی نەبوونەوە.

لای چیرۆکنوس زیندوکردنەوەی جەستە، یاخود بەرجەستەکردنی جەستە بۆ دەرەوەی جەستە شۆڕشە دژی سەرتاپای مێژووی (مەسخ کراوی) کوردی، یاخود دەبێتە نومایش کردنی شکستە یەك لەدوا یەکەکانی جەستەی کوردی، خودی ئەو هەموو شکستانەش لە نەستی نوسەردا رەنگدانەوەی تراژیدیای سەرجەم جەستەی کوردیە، لێرەدا جەستەی کوردی (مازۆخیانە) بەرامبەر (سادیەتی) ئەویتر خۆی دەنوێنێ،ئەوەش بێگومان لە بێهودەیی شکستەکانەوە دێتە بەرهەم، مەسیح ئاسا هەمیشە لە ناوەوە بەرەو نادیار هەنگاو دەنێت. سەرجەم ئەم حاڵەتانەش دوای تێپەڕینی پێنج ساڵ بە هەمان خۆ نومایش کردن، یاخود هەمان جەستەی کوردی لە "سەگوەڕ"دا بەرجەستە دەبێ، بەڵام بەشێوازێکی دیکە.

گوتمان لە "نێچیر" جەستە هاوئاهەنگییەك لەگەڵ مەرگ دەسازێنێ، ئەو هاوئاهەنگییە کۆنترۆڵی جەستەی سەگوەڕیش دەکات، یاخود بە جۆرێکیتر

چیرۆکنوس لە سەگوەڕدا وەك خاوەن ئەزمونێك (تراژیدیا)ی شۆڕشەکانی جەستەی کوردی دەخاتە بەر دیدی خوێنەر، "نێچیر" دەبێتە بەرایی و یەکەیەکە جەستەکانی نێو سەگوەڕیش بە هەمان دەلالەتەوە دێنە نێو (مێژوو)ی جەستەوە.

تەواوی تراژیدییەکانی جەستە والە نوسەر دەکات کە دەسبەرداری (جەستە) بێ، بۆیە لە دیماهیدا وەك (رۆح) خۆی لە بۆتەی پاڵەوانی سەگوەڕ بەرەو نادیار پەلکێش دەکات،بەمجۆرە پاڵەوانی سەگوەڕ دەبێتە رۆحی جەستە تێکشکاوەکان، کارفرمایی ئەو رۆحەش دوورە لە ئازارو زیانو دەسکەوت "بەهای ئەو کارفرمایە بە حاڵەتە نەبینراوەکانەوە پەیوەستە، لەلایەکی دیکەش بە ئازارەکانەوە "ئازارەکانی خود" بەندە، بەجۆرێکیدیکە پاڵەوانی سەگوەڕ هەمیشە لە (دەرەوە) دوور دەکەوێتەوە بۆئەوەی بەتەواوی بەرەو (ناوەوە) شۆڕبێتەوە، شۆڕبوونەوە بەرەو ناوەوە لە بێهودەیی هەوڵەکانی دەرەوە لەدایك دەبێت.

"موکری" رۆح وەك بەدیلی جەستە، یاخود رۆح وەك دەریچەیەك بۆ یۆتۆپیاکە دەسازێنێو بەهایەکی رەهای بۆ فەراهەم دەکات، دوور لە هەموو کۆتو بەندەکانی دەرەوە، دوور لە بەها رەهاکانی ئایدۆلۆژیاو حیزب، بەمەش کاردانەوەکانی "موکری" یاخود هەڵچونەکانی لە جەستەی دەقدا لە حاڵەتەکانی میتا جەستە نزیك دەبێتەوە. جەستەکان بۆ مەبەستێك تێدەکۆشن، بەلام رۆحی سەگوەڕ تەماهی (یۆتۆپیای موکری) دەبێت، تەماهی لەگەڵ ئاسمان.

لە تەواوی کارەکانی موکریدا هەست بەمانەی خوارەوە دەکەین:

١- دوودڵی "القلق" لای چیرۆکنوس دەلالەت لە ئازادی دەکات، هەوڵدان بۆ ئازادی رەد فیعلی (منی موکری)یە لەبەرامبەر ترس "ترسی دەرەوە" بە جۆرێکیدیکە رەد فیعلی "کاردانەوەی" (منی پاڵەوانە) لەبەرامبەر (دەسەلات)، لەلایەکیتریش (هەلاتنی منی موکری)یە لەبەرامبەر (هێزی سێکسی)، گەڕانەوەشی بۆ نێو (دەسەلات) لە هەمان هێزەوە دێتە بەرهەم، وەك فرۆیدیش دەڵێ: توانەوەی تاك بۆخۆی ناوەڕۆکێکی سێکسیانەی هەیە.

بەمجۆرە دوودڵی دەبێتە هۆی چەپاندنی "کبت" منی پاڵەوانو دەرەنجامی- کە بە جۆرێك دەرەنجامەکە لە سەگوەڕدا بە (تاوانبار)کردنی (منی پاڵەوان) دەکەوێتەوە.

خودی ئەم خۆ بەتاوانبار زانینەش دوودڵی دەگەیەنێت بەرامبەر دەسەلاتو بەرامبەر ویژدان، بەمانایەکیتر خۆ بە تاوانبار زانین (لای نوسەر) نەگەیشتنە بە (خودی دەسەلات) بە هەموو ماناکانیەوە، خودی ئەم نەگەیشتنەش حاڵەتە مازۆخیەکە رەسم دەکات.

٢- هەڵوێستی ناوەوە، هەمیشە ویژدان هەوڵدەدات هەڵسێتە سەرپێو لە (ونبوون) خۆی رزگار بکات، تاکو بتوانێ لەم هەڵسانەوەیە بڕیاری خۆی بدات، بەلام لە دیماهی دەتوێتەوەو دەگەڕێتەوە (ژێر دەست).

٣-موکری لە نەبوونەوە هەوڵدەدات بەرەو بوون هەنگاو بنێ لە مەنەلۆگەوە بۆ دیالۆگ، بەلام کاتێك کە لە وەهمی دیالۆگ دووچاری شکستی دێ دووبارە هەوڵی بەرجەستەکردنی مەنەلۆگەکان دەداتەوە، بەمجۆرەش (بوونی موکری) خۆی لەو هەنگاوە راستەوخۆیەدا دەبینێتەوە کە بەرەو (کاردانەوەی ژیان) دەچێ، گەیشتن بەو ترۆپکە لای پاڵەوانی سەگوەڕ گەیشتنە بە بێهودەییو چێژی مەرگ، بەجۆرێکیدیکە کاردانەوە لەڕووی دەسەلاتو حیزب، گەڕانەوەیە بۆ رەهایی، گەڕانەوەیە بۆ ئازادی، پاکیزەیی، گەڕانەوەیە بۆ ماهیەت، بە گەڕانەوەش بۆ کاتی یەکەم- دایك- (لای پاڵەوان) (موکری) دەچێتەوە نێو ژیان، دەسەلات.

خاڵە تایبەتیەکانی نێوان نێچیرو سەگوەڕ

١-چوار دیواری جەستەیەکی کۆن- نێچیر- دەکرێ لا لێکردنەوەی چوار پارچەکەی کوردستان بێ، لەلایەکیدیکە دەلالەت لە ئاسمانو زەویو خۆرهەلاتو خۆرئاوا دەکات،دووبارەکردنەوەی هەمان چوار دیوار لە سەگوەڕدا تەئکیدکردنە لە بێهودەیی، رەفزکردنی (کەونو کائیناتە) بەجۆرێکیدیکەش تەماهی کردنە

لەگەڵ خاك وەك دواجار دەبینرێت، یاخود گەڕانەوەیە بۆ گوناهە گەورەكە، خودی ئەم گوناهە لە ئەساسدا كاردانەوەیەكی رەمەكیانەیە.

٢-مانەوەی جەستە (بێ ناونیشان)★ تەئكیدكردنە لە غیابی جەستە، رەنگە ئەو غیابەش بەجۆرێك پابەند بێت بە جەستەی كوردی، یاخود بەجۆرێكیدیكە هەرەس هێنانی ئیرۆسە لەبەرامبەر ساناتۆس، هەرەسهێنانی منی موكرییە لەبەرامبەر دەسەڵات.

٣-لە نێچیردا خۆكوژی جەستە نومایش دەكات، كەچی لە سەگوەڕدا ئەزموونی جەستەكان حاڵەتێك بۆ نوسەر دەسازێنێ، یاخود نوسەر لەگەڵ تراژیدیای ئەزموونەكان دەریچەیەك بۆ ئازادی دەدۆزێتەوە، ئەو دەریچەیەش تەماهی بوونە لەگەڵ رۆح، رۆح نەكاتە دەریچەیەك بۆ رزگاربوون لە ئاوێنەكان، لە واقیع. یۆتۆپیای رۆح بۆ پاڵەوان ئاوێزان بوونە لەگەڵ ئەودیوو زیندەگی، بەجۆرێكیدیكە گەڕانەوەیە بۆ كۆمەڵگای "سەرەتایی دایكسالاری" وەك لە دیماهی سەگوەڕدا دەیبینین.

٤-لە هەردوو چیرۆكدا جەستە دووچاری هەڵچوون دێ، لە نێچیردا دوای خۆكوژی دەچێتە قۆناغی متبوون، بەلاَم لە سەگوەڕدا دوای چەندەها ئەزموونی دیكە یۆتۆپیایەك دوور لە واقیع دەسازێنێ، جەستە لە ژیان دادەماڵێ‌و رۆح خۆی رەها دەكات، وەك پاكیزەیەك، پاڵەوان ئەو رۆحە دەكاتە سێنتەری گەردوون، بۆیە لە حاڵەتەهەرە بەرزەكاندا بە هەستێكی سۆفییانە بەخشندەیی رادەگەیەنێت، بەلاَم (منی موكری) بێهودەیی‌و پەشیمانی.

٥-لە نێچیردا جەستەی راچەنیو رەسم دەكات، پاشان بە ئەزموونەكانی جەستەدا دەڕوات‌و پاڵەوان لە دیماهی سەگوەڕدا دەگاتە پلە بەرزەكان، تەماهی بوونی خاك.

★ پاڵەوانی سەگوڕ وەك ناو هەڵگری هیچ ناوێك نییە.

پەیوەندی دەقەكان

"فرۆكە.. برایانی رایت دایانهێنانەوە"

مردنی پاڵەوانی سەگوەڕ مردنی "بابلۆ"ی- رۆمانی الجدار-ی "سارتەر"مان وەبیر دێنێتەوە، بابلۆ دەڵێ: دەتوانم خۆم رزگار بكەم. شوێنی "غری لێپرسراوێكی سیاسییە" ئاشكرا بكەم، بەلاَم ئەو سوودی بۆ مەسەلەی- ئیسپانیا- زۆرترە، نەك من، من ئەسڵەن گاڵتەم بە ئیسپانیا دێت، گرینگی بە هیچ شتێك نادەم (ل٣٢ الجدار).

پاڵەوانی سەگوەڕیش دەتوانێ وەك سیخوڕێ "بە چەمكە سلبیەكە" كار بۆ دەسەلاَت بكاو خۆی لە مردن رزگار بكات، بەلاَم پشت لە دەسەلاَت دەكاو وەك "بابلۆ" مردن هەڵدەبژێرێ، خودی ئەو هەڵبژاردنە بە بەراورد لەگەڵ نوسەری دەقی سەگوەڕ پێچەوانە دەكەوێتەوە، ئەگەر هەڵبژاردنی مردن لای "بابلۆ" بەجۆرێك دەلالەت لە بێهودەیی بكات، یاخود لە خۆشییەوە كەوتبێتە نێو ناخۆشییەوە، ئەوا لە سەگوەڕدا بەهۆی تاڵی ئەزمونەكانەوە دەلالەت لە دەربازبوون دەكات، یاخود ئەزموونە شكستەكانی جەستە، دەبێتە هۆی ئەوەی جەستە بەهەموو ماناكانیەوە فەرامۆش بكرێت‌و بكەوێتە ئەودیوو جەستەوە.

چیرۆكنوس شارەزایانە لەپێناو تەكنیكی چیرۆكەكە جەستە تێكشكاوەكان بەر فلاش بك دەداو بە مردنێكی ئۆرفیوسانە رەنگڕێژیان دەكات، بەلاَم بە دیوەكەی دی وەك بونیادی فیكری تەعبیر لە سەلەفیەت دەكات، ناودژی نێوان هونەرو فیكر یەكێكە لە ناودژییە هەرە دیارەكانی دەقی سەگوەڕ، بەڵگەشمان وێنەگرتنی مەرگی پاڵەوانی سەگوەڕە وەك ئەوەی ئەودیوو جەستە تەعبیر لە ئازادی رەها بكات، هەروەها گەڕانەوەی دەقنوسە بۆ ژێر دەسەلاَت، وەك ئەوەی راكردن لە ئازادی دڵنیایی بێ. بۆیە پاڵەوان كاتێك بەرەو مەرگ دەچێ، وەك سۆفیەك لای

ئەو ساتەیە کە بەرەو رۆشنایی هەنگاو دەنێ، جا دەیەوێت بەرلەوە پیاسەیەك بەناو (پانزە ساڵەی) جەستەی تێکشکاودا بکات، یاخود دەیەوێت بەیادی سەرهێشەکانی ژیان خوویەك رەسم بکات، یان بۆئەوەی وەك "بابلۆ" بێهودەیمان نیشان بدات، تاریکایی جەستە دەکێشێ.

سەگوەڕ بەرەو مردن دەچێ، وەك ئۆرفیوس ئاوڕ لە دوێنێ دەداتەوە، بەرەو رۆح دەچێ‌و ئاوڕ لە جەستە دەداتەوە، بەرەو بەهەشت دەچێ‌و ئاوڕ لە دۆزەخ دەداتەوە، کاتێك بەمجۆرەش دەسنیشانی سنورەکان دەکەین، یان کاتێ لەناو ئایدۆلۆژیا- لەناو ژیاندا دەگەینە سنور، یان دەگەینە ترۆپك، هەموو جەستەکان بۆ زیندان دەگۆڕین، یاخود دەکرێ بڵێین بە دەسنشانکردنی سنورەکان، زیندانەکان رەسم دەکەین، ئەمەش بۆ خودی نوسەرو لەناخی نوسەر تەنیایی دەسازێنێ، ئەو تەنیاییە وا لە مرۆڤ دەکات بەشێوەیەکی راست بەرامبەر خۆی بوەستێ، خۆ دۆزی، یان خۆ شیکاری بکات‌و دووبارە چاو بە شتەکاندا بخشێنێتەوە، لێرەدا ئەم خۆ شیکارییە وەعی (هۆشیاری) بەرهەم دەهێنێ، دەبێتە چەکێ، ئەم چەکەش تا رادەیەك بۆ خودی (نوسەر) ترسناکە، یاخود ئەگەر بەنسبەت پاڵەوان بێتە هۆی رەتکردنەوەو لەبەین چوون، ئەوا بۆ نوسەر نا ئارامییەك رەسم دەکات کە دواجار دەبێتە هۆی (ونبوونی خود). یاخود بەمانایەکی‌تر ئەگەر پاڵەوان مۆرکی کەنیونەی خۆی لەسەر ئەو کردارانە جێ‌بهێڵێ کە بەرجەستە بوونی خواست‌و ویستی خۆیەتی، یان ئەگەر پاڵەوان لەرێگەی ئەزموونەکانی خۆی‌و ناسینی شتەکانەوە دواجار بە خواست‌و ویستی خۆی مردن هەڵبژێرێ، ئەوا لێرەدا، یاخود لە دواساتی چیرۆك‌و (لێکجیابوونەوە)ی پاڵەوان لە نوسەر، یاخود (گەڕانەوە)ی نوسەر بۆ (نێو ژیان) خۆ نەفی کردنی (پاڵەوان) لە دواساتدا چێژو خۆشی بە پاڵەوان دەبەخشێ، یاخود گومانکردنی پاڵەوان لە ئەوانیتر، دواجار گەیشتنە بە دڵنیابوونێکی گوماناوی، خودی ئەم دڵنیابوونە گوماناوییەش لە هەڵبژاردنی مەرگدا بەرامبەر

ئەوانیتر، یاخود بەرامبەر (گیر خواردن) لە بازنەی ژیان، چێژ بە پاڵەوان دەبەخشێ، یاخود بە ئارەزووکردن‌و خواستنی مەرگ، ئیرادەی خۆی پراکتیزە دەکات، ئەم هەڵبژاردنەی زیندان‌و لەگەڵ خۆدا، کاتی بێدەنگی‌و بیرکردنەوەو خامۆشی‌و عەشقی خود رووبەری چێژ زیاد دەکات، تا دواجار بە داهێنانی مەرگ، یان بە ئارەزووکردنی مەرگ گرفتەکان وەلا دەنێ، دەکەوێتە نێو چێژەوە، بەڵام بەنسبەت نوسەر تەعبیر لە خۆهەڵاتن‌و خۆ نەفیکردن دەکات.

"موکری" لەسەرەتادا پەیتا پەیتا لەگەڵ پاڵەوان دەڕواو درك بە مەسەلەکان دەکات، یاخود لە ناسینی شتەکانەوە خۆی دەناسێ، بەمانایەکی‌تر لە پرۆسەی نوسیندا لە ناسینی شتەکانەوە، نامۆیی "موکری" کەم دەبێتەوە، بەڵام کاتێك لە پاڵەوان جیادەبێتەوە دووبارە دەکەوێتە نامۆییەوە، یان کاتێك لە بەرامبەر (وشە- زیندان) خۆی وندەکات، دەکەوێتە سەر دوا رستە، لەدایکبوونی سەگوەڕ دەریچەیەکە بۆ ئازادی لەدەرەوەی (موکری)ییەوە.

کاتێك چیرۆکنوس بەهۆی نوسینەوەی سەگوەڕ پرنسیپی (ونبوونی) خۆی بونیاد دەنێ، ئازادیەك بۆ پاڵەوان هەڵدەبژێرێ- ئەو ئازادییە دەبێتە هۆ بۆ گۆڕینی هەموو پەیوەندییەکان لەنێو جەستەی دەقدا، ئەو پەیوەندییانەی کە نوسەر لەگەڵ خودی خۆی هەیەتی‌و ئەوانەی لەگەڵ واقیع‌و ئایدۆلۆژیا، هەر لە توێی ئەم پەیوەندییانەش لەناو بۆشایی‌و بۆشایی خوێنەر وون دەبێت‌و لە بۆشایی رۆح مەلە دەکات، یان بەجۆرێکی‌تر وەك ئەوەیە لەناو مەکوکێکی فەزائی لەنێو فەزادا ونبووبێ، یان لەنێو موفارەقەکانی وەهم ونبووبێ. لە "الجدار"دا بابلۆ کە وەك پاڵەوانی سەگوەڕ لەچاوەڕوانیدایە دەڵێ: نامەوێ بیر لەوە بکەمەوە کە لە کازیوەدا- کاتی مردن- چی روودەدات، لەوە هیچ شتێ ناخەمە هۆش خۆم، نامەوێ بەرێکەوت تووشی هیچ ببمەوە، تەنها وشە- فەراغ- نەبێ، بەڵام هەرچەندە هەوڵدەدەم بۆشتێ تەنانەت دەبینم لولەی تفەنگەکان روویان لێمە، لەگەڵ ساتەوەختی لەسێدارەداندا تا ئێستا نزیکەی بیست جار ژیاوم ل٢٣.

بەڵام سەگوەڕ کاتێك فرمانی سێدارەدانی پێ رادەگەیەنن دەڵێ: ئۆخەی رزگار بووم _ ل٣٦.ئەم ئۆخەیە هەستکردنە بەو کردارانەی کە لە خواستو ویستەوە هەڵقوڵاون،یان چرکەساتی هەستکردنە بە جێپەنجەی خۆی، بەو مانایە داهێنانو خەونی پاڵەوان دەبێ بە واقیع، بە پراکتیزەکردنی ئەم داهێنانە، یاخود ئەو خەونە بوون (بەشت بوونی خۆی) رەفز دەکاتەوە، بە خۆ نەفیکردنی خۆی چێژ لە خودی کەنیونە وەردەگرێت، بە مانایەکیتریش ئەو ئۆخەیە حاڵەتێکی سۆفیانە دروستی دەکات، هەستکردنە بە حاڵەتی سۆفیانە "فەنابوون" خۆ رزگارکردن لە کۆتەکانی جەستە، بە مانایەکیدیکە خودی ئەو خۆ ئامادەکردنە بۆ مردن بەنسبەت نوسەر ئەوپەڕی مازۆخیەت دەگەیەنێت، بەرامبەر سادیەتی دەسەڵات.

بەمجۆرە دەقی سەگوەڕ، دەقێکە بەنسبەت پاڵەوان لە غیابی ئایدۆلۆژیاو دەسەڵاتدا دەگاتە ئازادی رەها، یاخود لە غیابی جەستەدا بە رەهابوونی رۆح دەگات، (بابلۆش) دیماگۆجیەتی ژیانی لادرۆیەکی پیرۆزە ل٢٢. هەر بەهەمان دیمگۆجیەتی ئایدۆلۆژیاو سیاسەتیشەوە پاڵەوانی سەگوەڕ دەبێتە سووتەمەنی، بەڵام ئەویش وەك "بابلۆ" گرینگی بەم شتانە نادات، بەڵکو دەیەوێت بەهۆی هەڵبژاردنی مەرگەوە کۆتو زنجیرەکانی جەستە تێکبشکێنێ، یاخود بەتووندی وەك "بابلۆ" بڵێ: لەپاشان دەسەڵات دەکرۆژم ل٢٠، بەو مانایە ساتەوەختی رەشکردنەوەی خودو لەناوچوون، ساتەوەختی رەهابوون دەگەیەنێت، ساتەوەختی ئازادی بوون لە دەسەڵاتو گەیشتن بە بێمانایی، ساتەوەختی ئازادی بوون لە بوونو گەیشتن بە موتلەق. لێرەدا دەقی سەگوەڕ لەنێوان جیهانی مردوانو زیندواندا، لەنێوان جەستەو رۆحدا وەك نوێنەرێك دەژی، لەنێوان درۆکانی حیزبو ئایدۆلۆژیاو راستیەکانی سەرفرازی، هەنگاو بەرەو راستی دەهاوێژێ، لەنێوان کۆتەکانی بوونو رەهابوون لە بوون، هەنگاو بەرەو ئازادی دەهاوێ، لەنێوان سادیی کۆو ئاڵۆزی تاکدا، هەنگاو بەرەو ئاڵۆزی دەهاوێ،

لەنێوان دروشمە بۆگەنەکانو پاکیزەیدا، هەنگاو بەرەو پاکیزەی دەهاوێ، بێئەوەی بڕوادار بێت، هەموو ئەوانەش بەنسبەت نوسەر پێچەوانە دەکەوێتەوە. پاڵەوان ئینکاری بەرامبەر ناکات، بەڵکو لە ناسینی بەرامبەرەوە ئازادی لەنێو دەقی سەگوەڕ دەتەقێتەوە، لە تەقینەوەی ئازادیدا دەسەڵات پەکی دەکەوێت،،، وەك "سارتەر" دەڵێ: گەیشتن بەو ئازادییە رەهایە، زیان لە ئەوانیتر نادات، بەڵکو خەمی ئەوانیش دەخوات "ئێستا نەك بیری تۆڵەسەندن بە مێشکتا گوزەر ناکات، بەڵکو لە خوای خۆت دەپاڕێیتەوە ئەزیەتی ئەو کەسانەش نەدا وا ئەزیەتی رۆحی تۆیان داوە، سەگوەڕ ل٣٩ بەمجۆرە زۆرانبازی پاڵەوان لەگەڵ سەگوەردا مانای ئازایەتی پاڵەوان ناگەیەنێت دژی خۆشەویستی، یاخود بەمانایەکی رونتر زۆرانبازی پاڵەوان لەگەڵ واقیعی زاڵدا دژی خۆشەویستی نییە، بەڵکو هەڵبژاردنی خۆشەویستییە، ئەم کارەش لەناخی پاڵەواندا مانای جێبەجێکردنی هەڵبژاردنە- هەڵبژاردنیش ئازادی دەوێ، هەر ئازادیشە وا لە مرۆڤ دەکات هەست بە لێپرسینەوە بکات، چونکە هەر خۆی مامۆستای چارەنوسی خۆیەتیو بە ئارەزووی خۆی ئەوانیدیکە دیاری دەکات "مسرحية الابواب المقفلة ل١٠".

هەر بەهەمان شێوە "رامبیر"ی رۆژنامەنوسی نێو رۆمانی "رۆمانی تاعون- کامۆ" * ڕێگا هەڵدەبژێرێ، یاخود بە ئارەزووی خۆیو بەخواستی خۆی ئەوانیتر هەڵدەبژێرێ. "تاعون" دەلالەت لە جیهانێکی داخراو دەکات، کە تیایدا مرۆڤ هەست بە بێهودەیی مردن دەکات، بەڵام لەناو ئەو بازنە داخراوەدا ململانێو یاخی بوونو داهێنان دەبینرێت، بەهایەکی خودی پێکدەهێنێ، لەپێناو ئازادیدا. یاخود بەهۆی داهێنان دەبنە گەورەی خۆیان. بەڵام ئەزموونە تێکشکاوەکانی جەستەی کوردی، ئەزموونە تێکشکاوەکانی تاعونی کوردی، "منی"

١ بڕوانە رۆمانی: الطاعون: كامو- ترجمة: محمد كزما/ بيروت- لبنان ١٩٨٧

موکری دووچاری کاردانەوەو دوودڵیو بێزاریو بەزین دەکات، دووچاری هەڵاتنی دەکا بۆ ئەودیو جەستە، جەستەی کوردی دووچاری مازۆخیەت دێ بەرامبەر دەسەڵاتی سادیانە، بەرامبەر بێهودەیی کردە کوردییەکان "ئەگەر ئەو ناوە بشێ".

دکتور "ریو" کە لە پەنجەرەوە سەرنجی شار دەدات، هەست بە گۆڕانی هیچ شتێ ناکات، بەڵام لە بەرامبەر سبەی- مردن- دوودڵو نیگەرانە، ئەم دوودڵییە نابێتە هۆو تەگەرە بۆ وەستانی کارەکانی، بەڵکو خودی ئەو دوودڵییەو نیگەرانیە دەبێتە مایەی کارکردنو داهێنان. "فرۆید" دەڵێت: زۆر گرینگیدان بە شێوانە دەروونیو عەقلییەکان، دەمانگەیەنە ترۆپکی تەقینەوە- کارو داهێنان-لێرەدا گرینگی دەقەکان بەجۆرێك لەو گرینگیدانە بەرجەستە دەبێت، لەو تەقینەوەیەدا خۆی نومایش دەکات. "کامۆ" دەیەوێت لەناوەوە جەنگێ دژی شتەکان، دژی شتە فەرزکراوەکان بهێنێتە ئاراوە، خودی ئەم جەنگەش بەتەواوی لای "موکری" بەر هەستمان دەکەوێت، بەڵام لای "موکری" لە تێکشکانی جەستەو پەرچەکرداری جەستەوەیە، بەڵام لای "کامۆ" لە جیهانبینی فەلسەفیدا خۆی دەنوێنێ، بۆیە کاتێك هەڵچوونەکانی "موکری" دادەمرکێتەوە (بە ئۆخەیەك) کۆتایی رادەگەیەنێت، زۆرجاریش بەناچاری دەکەوێتە نێو ئەم بیرەوە. کاتێك لە دکتۆر "ریو" دەپرسن ئایا تۆ دڵنیایی ئەو دیاردانە هی خودی تاعونن، دەڵێ: ئەوە تەنها مەسەلەی زاراوە نییە، بەڵکو مەسەلەی کاتە، دەبێ کات ئەوە بسەلمێنێ- رەنگە خودی ئەم کاتەی "کامۆ" ئیشارەی پێدەدات پەیوەست بێبە کاتی (لەگەڵ خۆدا ژیان) کاتی بێدەنگیو خامۆشیو کاتی ئیرادەو ئازادی ئیرادە لەنێو بازنەی تاعوندا لەنێو بازنەی داخراوی تاعوندا، کە دواجار بەهۆی کردەی داهێنانەوە چێژ دەبەخشێ یاخود دواجار بەهۆی داهێنانەوە دەگەینە حاڵەتی چێژ وەرگرتن. بەهەمان شێوەش کات لە سەگوەڕدا شتەکان یەکلا دەکاتەوە، بەهۆی وەلانانی گرفتی شتەکان، بەهۆی ناسینی شتەکانەوە بۆ (کاتی ناوەوەی خۆی) دەگەڕێتەوە، بۆ کاتی لەگەڵ خۆدا ژیانو خۆشەویستیو عەشق، عەشقی خود، جەستە بەرامبەر کاتدا بەچۆکا دێتو

دەوەڕێ، ئەم وەڕینە دەلالەت (لە چێژی دڵنیابوونێکی گوماناوی) دەکات، رەنگە لەلایەکی تریش ئەم وەڕینە هەستکردن بێ بە شتێکی (نامۆ) کە بە نسبەت زیندەگی ئەم شتە نامۆیە نازیندەگییە، بەنسبەت واقیع یۆتۆپیایە، بەنسبەت ئازادی زیندانە. سەگوەڕ شتەکان بە کاتەوە دەبەستێتەوە، ئەوەتا لەماوەی (پانزە ساڵان)و ناسینی شتەکانو شکستەکان لەماوەیەدا کاریگەری کات بەدیاردەکەوێت، ئەزموونی راستەقینەی سەگوەڕ لە خاڵی ناسینی شتەکانەوە دەست پێدەکات، لە ناسینی ئەم شتانەوە هەوڵی بونیادنانی پرسیارو وەڵامی خۆمان دەدات، ئەزموونی سەگوەڕ گەرچی لە واقیعی خۆمانەوە هەڵقوڵاوە، بەڵام بە یۆتۆپیا کۆتایی دێ، بێئەوەی بە (جەستە) بگەین، هەوڵی وەدەستهێنانی (رۆح) دەدەین، ئەمەش دوور لە بێهودەییو شکستەکان راستەوخۆ بە سەلەفیەتەوە پەیوەستە، دەکەوێتە ژێر کاریگەری دەسەڵاتە سەلەفیەکانەوە کە لە نەستی کوردی رەنگڕێژ بووە، بەو مانایە سەگوەڕ دوور لە دەسەڵاتی دەرەوە، سەر بۆ دەسەڵاتی ناوەوە دادەنوێنێ،واتە دەسەڵاتە نادیارەکانی جەستە لەژێر کاریگەری بونیادنانی سەلەفیەت،یاخود بەمانایەکیتر لەژێر کاریگەری بونیادی سۆفیانە دەکرێ رۆح بێت، بەمجۆرەش پاڵەوان دەگاتە دوا سنورو کپ بوونو تاریکایی.

جەنگی دەقەکان
تێڕوانینێك لەدەرەوە بۆ جەستەی سەگوەر

مرۆڤ ئەو کەسەیە کە دەیەوێ لە چارەنووسی خۆی یاخی بێو بەگژیدا بچێتەوە. " کامۆ"

پلەی (سفری جەستە) لە سەگوەڕو بەرەنگاری (مانا لەکارکەوتووەکانی دوێنێ) لە تاعون، لە جەستەی دەقدا رەنگڕێژ دەبن، رەنگە لەلایەکیتریش بەرهەمهێنانی جەستەی دەق دەلالەت لە نەفی کردنی جەستەی مانا لەکارکەوتووەکان، ئایدۆلۆژیا لەکارکەوتووەکانی باوك بگەیەنێت...

هەروەها کامۆ لە "بەد حاڵی بوون"دا دەڵێ: ئاشتی لەنێو جەرگەی خراپترین تاواندایە، "بەد حاڵی بوون" سەرچاوەکەی لە "الغریب"دایە- مێرسۆ- لەنێو زینداندا چەند پارچە رۆژنامەیەکی زەرد لەژێر سەرینەکەی دەدۆزێتەوە چیرۆکێکی تیایە، لەو چیرۆکەدا دایكو کچێك غەریبێك دەرمان خوارد دەکەن، بێئەوەی بزانن کێیە، لەپاشاندا کە دایکەکە بۆی دەردەکەوێت کوڕەکەی خۆیەتی، خۆی دەکوژێ".

"بەدحاڵی بوون" دەلالەت لە ترۆپکی رەشبینی دەکات، چونکە هەرگیز دەریچەیەك بۆ خۆشی لەژیاندا نامێنێ، مردن لە هەموو لایەك ئابلوقەمان دەدات، بۆ هەر کوێ رابکەین مردن لەپێشمانەوەیە، هەر لەسەر ئەو بنەمایە ئاشتی خستۆتە نێو خراپترین تاوان.

مردنی بەرامبەر خۆشی بە لایەکەیتر دەبەخشێ، بەلام دووبارە مردن لەپێشەوەی "تۆ" چاوەڕوانە... لێرەدا ئەگەر جەنگی دەقەکان بکەوێتە دووتوێی رەشکردنەوەی بەرامبەر، بەو مانایە هەوڵدانە بۆ دەرچوون لە دڵنیایی گوماناوی، دەرچوونیش لەو گومانە راستەوخۆ بە مەرگ پەیوەست دەبێت، پەیوەست بوونیش بە مەرگ دەلالەت لە دواپلەو ترۆپکی چێژو خۆشی دەکات، ئەگەر ئەو چێژە لە، چێژی (کامۆیی) نزیك بکەوینەوە زاڵبوونە بەسەر ئەویتردا.

کەچی سەگوەڕ رەشکردنەوەی جەستەو غەیب بوونە لەنێو رۆحو نادیارییدا ئەگەر بۆ پاڵەوان گەڕانەوەبێ بۆ یەکەم مادەی بنەڕەتی ماهیەتی مرۆڤ کە خاکە بۆ نوسەر گەڕانەوەیە بۆ عەقڵی سەلەفی، گەڕانەوەیە بۆ کۆمەڵگای سەرەتاییو کاتی یەکەم "کاتی وجودی"، هەر لەم گەڕانەوەیە "موکری" دووچاری ناکۆکی دەبێو پاڵەوان (ئیبداعی خۆی) رادەگەیەنێت، موکریش دووچاری (هەرەس) دەبێت. هەرچەندە پاڵەوان لە رووبەڕووبوونەوەی مەرگدایە، بەلام خودی ئەم رووبەڕووبوونەوەیە لە گۆشەیەکی دروستکراوەوە نییە، بەڵکو حەقیقەتێکە کە پێویستە هەموو پاڵەوانەکانی سەگوەڕی کوردی بە شێوازی جۆراو جۆر

دانیپێدابنێنو پراکتیزەی بکەین، تاکو لەم دانپیانانە لە ئاگایی ئەوان دڵنیا ببینەوە، وەك چۆن لای پاڵەوان هەستی پێدەکەین، ئاگایی پاڵەوان بەرهەمی ئەو بەسەرهاتانەیە کە دووچاری جەستە بووە، بۆیە لە جەستە رادەکات...

رووبەڕووبوونەوەی ئەم حاڵەتەش هەرگیز ونبوونی وجود ناگەیەنێت، بەڵکو دەلالەت لە ئیسپاتکردنی وجود دەکات، هەروەك لای چیرۆکنوسیش نوسینەوەی ئەم وجودە لە جەستەی دەقدا ئازادی نوسین دەگەیەنێت، هەڵبژاردنی ئەم ئازادیەش رەتکردنەوەی هێڵە ئاسۆییەکەی (کۆ) لەخۆ دەگرێت. پاڵەوان لەکاتی (لەگەڵ خۆ ژیان)و ئیرادەو عەشقو بێدەنگیو خامۆشی لەگەڵ خود، یاخود بەمانایەکیتر کاتی پراکتیزەکردنی چێژ، کاتی بیرکردنەوە، هەوڵدەدات مۆرکی کەنیونەیی خۆی بەسەر ژیاندا جێبهێڵێ، بۆیە بە زنجیرەکانی دەستو پێی هێڵێکی راستو چەپ بەسەر هەموو دروشمەکانی (ژیان) سەردیواری زیندانداا دەهێنێ، بە وشیەك مۆرکی خۆی جێدەهێڵێ، بە وشەیەك کە قابیلی ژیانە، دروشمەکان رەشدەکاتەوە، بڕوانە سەگوەڕ ل\ ئەمەش کردەیەکی داهێنەرانەیە، بەم کردەیە ئیتر ئەوانیتر بەگوماندا تێدەپەڕنو خۆیشی دەکەوێتە دڵنیابونێکی گوماناویو چێژ، ئیتر جەستە بەرەو نەبوون دەچێو وشەی (سەگوەڕ) دەلالەت لە ژیان دەکات، پاڵەوان ژیان لەم وشەیەدا جێدەهێڵێ، خۆی لەم وشەیەدا بەرجەستە دەکات، ئەم بۆچوونە ئەگەر بە کارەکانی "کامۆ" بەراورد بکەین، دەکرێ دەلالەت لە دواحاڵەتی کامۆیی بکات، ئەم مۆرکەی لە نوسینی دوا وشەی سەگوەڕ بەکار دەبردرێ لە دڵنیابوونێکی گوماناویدا دەکرێ دواسنوری کاری کامۆیی بگەیەنێت، (کامۆ) لەم چێژەدا درێژە بەبوونی خۆی دەدا، لەم داهێنانەدا هەوڵی داهێنانیتر دەدات، بەلام "موکری" بێزار لە هەوڵەکانی جەستەو زیندەگی خۆی بەم دیوو جەستەو ئەمدیوو زیندەگی دەسپێرێ، چێژی (سەگوەڕ) لە جیابوونەوەی جەستەو رۆح دایە، چێژی (موکری) لە وازهێنانی ئازادیو گەڕانەوەدا خۆی دەنوێنێ. لەلایەکیتر جەنگی دەقەکان مامەڵەکردنە

لەگەڵ شیزۆفرینیایی ژیانو شیزۆفرینیایی كەسەكان، هەستكردنە بە بێمانایی شەپۆڵەكانی ژیانو بوونو نەبوونو راكردنە بەرەو ناوەوە، بەلاّم بە دیدی جیاجیا.. نوسەر كە بۆ جیهانی دەروون شۆڕدەبێتەوە، دەیەوێت لە دیدی خۆیەوە وجود دیاری بكاتو بۆشاییەكانی پڕبكاتەوە، بۆشاییە گوماناوییەكان، ئەم بەرجەستەكردنە رەتكردنەوەی تاعونە فەرزكراوەكانو ئایدۆلۆژیا فەرزكراوەكان دەگەیەنێت، بەلاّم لەگەڵ هەموو ئەوانەشدا "ئەریك فرۆم" دەڵێت: هەرگیز دەست بەرداری دەسەلاّتی دەرەوە، بە تەنیا مەرجی پێویست نییە بۆ گەیشتن بە ئامانجی دیاریكراو "ئازادی فەرد" چونكە لەگەڵ ئەوەشدا دەبێ لەناوەوەش دیسان دەسبەرداری دەسەلاّتی ناوەوە بین وەك ویژدانو ئەرك... بەمجۆرە ئەگەر وەك سۆفیەكی بڕوادار سەیری دەریچەكەی (موكری) بكەین، لە تاوانەكانی كامۆ چاكتر دێنە بەرچاو، بەلاّم وەك فەلسەفە دەشێ جیاوازی نێوان سەلەفیەتو مۆدێرنە بگەیەنێ.

لە تاعوندا هێرشی مشكەكان لە گەڕەكی هەژارانەوە دەست پێدەكات، یان وەك ئەو مەبەستیەتی "كەم وەعیەكان" بێئەوەی بیر لەخۆیان بكەنەوە، دەكەونە تەڵەی جەنگی دەرەوە، كە لە دیماگۆجیەتی ژیانەوە لەدایك دەبێت، تاعون- حیزب- ئایدۆلۆژیا شۆڕش... بەسەر وجودا خۆیان فەرز دەكەنو ئێمە دەكەنە سوتەمەنی خۆیان.

بێگومان هەموو ئەو شێوە دیماگۆجیانە بەپێچەوانەی ئازادی تاك كاردەكەن، هەموو شتێ لەپێناوی خۆیان بەكاردەبەن، خودی ئەو بەكاربردنە وەك فشارێكی دەرەكی كاری خۆی لە میكانیزمیەتی عەقڵ كردووە، یاخود بە درێژایی زەمەن توانیویەتی كاریگەری لەسەر عەقڵ جێبهێڵێ، بۆیە ناتوانین بە سانایی ئەو

بڕوانە: اریك فرۆم- الخوف من الحریة: ترجمة: مجاهد عبدالمنعم مجاهد- بیروت ١٩٧٢

فشارانە بەتاڵ بكەینو خۆمان لەسەر بونیادێكیدیكە بونیادبنێین، بۆ نموونە ئەگەر سەیری عەقڵی كوردی بكەین دەبینین فیكری ئێمە، فیكرێكی سیاسی بووە "بە مانا تەسكەكەی سیاسەت" بەلاّم لەودیوو مەعریفەو عەقڵو ئاگایی "وەعی"، تەنها بەرپەرچدانەوە، یاخود لە باشترین كاتدا رەنگدانەوەی فشارە دەرەكیەكانی كێشاوە، لە واقیع هەڵنەقولاّوە، بەڵكو لەوانیتر لەدایك بووە، بێ ئەوەی بشتوانین مامەڵەیەكی واقیع بینانەیان لەتەكدا بكەین، یاخود بێئەوەی كردەیی خۆمانی تیا بنوێنین بە پیرۆزییەوە پراكتیزەیان بكەین، ئەو تەقدیس كردنەش راستەوخۆ بەندە بە بونیادی عەقلی سەلەفی زاڵو لەوێشەوە باوكە ترسنۆكەكانی ئێمە خۆیان تەماهی كردووە، واتە لە باوكە ترسنۆكەكانی سەگوەڕەوە بەرهەم دێت، یان لە رۆمانی تاعون لە تەقدیس كردنی مانا لەكاركەوتووەكانەوە دێت، ئەمەش وەك "بابلو" پاڵەوانی- الجدار- دەڵێ: درۆیەكی پیرۆزە، یان وەك "مەریوان وریا قانع"★ دەڵێ: درۆزنە ئەزموونەو دەرەنجامەكەش دەبێتە درۆزنە دەرەنجام... لە تاعوندا خوێنەر كاری بەرامبەر، یان وجودی بەرامبەر نابینێ، تەنها بیانیەكان كاردەكەن، تەنها خاوەن وەعیەكان ئیبداع دەكەن، بەمجۆرە تاعون دەكرێ دەلالەت لە جەزائیرییەكان بكاتو فەرەنسیو بیانیەكانیش "خاوەن وەعیەكان" لەبەرامبەر ئەواندا كار بۆ ئیسپاتكردنی وجود دەكەن، خودی ئەم ئیسپاتكردنەش دەكەوێتە سەر ئارەزوو ئیرادەو خواستی خاوەن وەعیەكان، هەروەك چۆن دركاندنی وشەی سەگوەڕ، یاخود داهێنانی وشەی سەگوەڕ دەكەوێتە سەر ئیرادەو خواستی پاڵەوان، ئەم ئیرادەو خواستەش كاردانەوەی ئەزموونە شكستەكانی جەستەی كوردی دەگەیەنێت.

★ بڕوانە :مەریوان وریا قانع پاشكۆی عێراق ژمارە ١١٧-١١٩

ئەو زوخاوەی لە گرێیەکانی نەخۆشی تاعونەوە دەڕژێ پڕیەتی لە میکرۆبی تاعون "حیزب- ئایدۆلۆژیا- شۆڕش..." کەواتە کاتێك (فشاری مشکەکان) لەدەرەوەی ئێمە دێ‌و کار لەسەر میکانیزمیەتی عەقلی ئێمە دەکات، دووچاری سەرەنجامی درۆزنە ئەزموون دەبین، یاخود بەجۆرێکی‌تر لەچوارچێوەی عەقلی لەکارکەوتوو سەلەفی هەمیشە دووچاری دۆگمادەبین، دەرەنجامی ئایدۆلۆژیای جەستە (باوکە مشکەکان) هەمیشە بەدەوری دۆگمادا خولدەخوات‌و دۆگم بەرهەم دێنێ.

بەمجۆرە جەنگی دەقەکان لە پەژارەو دوودڵییەوە هەڵقوڵاوە، پەژارەیان لێنابێتەوە، "کەم وەعییەکان" لەبەرئەوەی بە کردەی ئیبداع هەڵناسن، نەدەتوانن چێژ پراکتیزە بکەن، نەدەتوانن وجودی خۆیان ئیسپات بکەن". پەژارەی پێشبینی نەکردنی داهاتی داهاتوو، چونکە کێ دەزانێ داهاتوو چی دەبێ، بەسەریا زاڵدەبین یان نا، هەموو ئەوانە سەرەڕای کردەی ئیبداعی سەرچاوەی پەژارەن، دەکرێ بڵێین دوودڵی‌و پەژارە هۆی سەرەکین بۆ داهێنان، ئەگەر ململانێ‌و کێشمەکێش‌و دوودڵی وجودی نەبێ ئیبداع وجودی نی‌یە، لە کۆمەڵگای یەکگرتوو تاك ماناو بێ ململانێ‌و کێشمەکێشدا هەمیشە دوگما بەرهەم دێ، بەلاّم هەموو ئەو شتانەی سەرچاوەی دوودڵی‌و پەژارەو گومانن، خەسڵەتی جولەو جێگیر نەبوونن، جولەش پرشنگی جۆراو جۆرو داهێنان بەرهەم دێنێ، هەرچەندە دواجار هەموو ئەو ململانێ‌یەو دژبوونەوەیە لەکۆتایی سەگوەڕ بە"ئۆخەیەك" قڵپ دەبێتەوە.

"باوك- کەی هێشتوویانە چەند رۆژێ لەنێوانتانا بحەسێمەوە، هەر زیندان‌و فنش‌و نەفی بەشم بووە- سەگوەڕل۲۳." باوك دوورخراوەیە- هەتا لە دەسەلاّتی خودی خێزانیش دەکرێ دوورخستنەوەی باوك لە خێزان، بەنسبەت تاعون بە "حجر صحی" بچوێنین، هەروەها دەکرێ بەشێوەیەکی‌تر بڵێین: لەبەرئەوەی باوك لە دەسەلاّت دوور خراوەتەوە ئیتر بەشێوەیەکی‌تر لە نەستی مناڵەکاندا

بونیادی فاشیانەی وێنەی باوك هێرشی خۆیان دەست پێدەکەنەوە، گەرچی ئەمە راستەوخۆ نی‌یە، بەلاّم بێگومان کاریگەرترە، چونکە ئەگەر دەسەلاّتی باوك راستەوخۆ لە تەنها وێنەیەکدا خۆی بەرجەستە بکات، ئەوا لەکاتی ناراستەوخۆ چەند وێنەیەك دەکێشێ.

لە خێزانی سەگوەڕدا هەمیشە باوك نارەزایی بەرامبەر دەسەلاّت دەردەبڕێت، ئەوەش لای دەبێتە حاڵەتێکی دەروونی، هەر لە دووتوێی ئەم حاڵەتەشەوە هەڵدەچێ‌و توانج‌و پەلار لە دەسەلاّت دەگرێ، پاشان سارد دەبێتەوە، ئینجا کە دێتە سەرەخۆ، ئامۆژگاری ئەندامانی خێزان دەکات، کە لەمبارەیەوە ورتە لە دەمیان نێتە دەرەوە، بەمجۆرە ترسناکترین هەڕەشە بۆ سەر ئازادی بیروڕا لەدەقی سەگوەڕ لەناوەوەی خێزان چەکەرە دەکات، خودی ئەم چەکەرە کردنەش سەرکەوتن بۆ دەرەوە تۆماردەکات، کەواتە گۆڕەپانی جەنگ، گۆڕەپانی چەپاندن لەناوەوەی خێزاندایە "دیواریش بە گوێیە" هەرگیز نابێ ئەو نهێنی‌یە بدرکێنن، هەرگیز ناکرێ بە ئازادی بیروباوەڕ دەربڕن، بەم واتایە لەچوارچێوەی خێزاندا جەستەی باوك وەك مشکێکی ئۆپۆزسیۆن خواز پشیلەکانی دەسەلاّت راودەنێ، لەچوارچێوەیەکی تەسکدا جەنگێ بۆ کاولکردن‌و تێکشکاندنی خودو خێزان جێدەهێڵێ خودی ئەم مۆرکەش لە نەستی خێزان دەچەسپێ.

بەمجۆرەش جەستەی (باوکە مشکەکان) لە ساتەوەختی دۆگمایانەی خۆیاندا نەخۆشی ئایدۆلۆژیا- حیزب- شۆڕش... بلاّودەکەنەوە، بەڵام هەمیشە لە چوارچێوەی مانا دۆگماکانی خۆیان، کە هەوڵدانە بۆ دەسەلاّت، نەك بەهۆی بەرهەمهێنانی کردەو داهێنانی پرسیاری مەعریفی‌و عەقڵی‌و دروستکردنی حیوار لەگەڵ دەوروبەردا، بەڵکو دەیانەوێت تەنها بەکاردانەوەو نارەزایی دەربڕین لە چوارچێوەی جەستەی مانا مێژووییەکان دەسەلاّتی سەلەفیانە پتەوتر بکەن‌و فشارە دەرەکیەکانیش بەهێزتر بکەن، هەرگیز نیازیان نی‌یە

بەستونی دابەزنە سەر دوێنێ، بەڵكو هەمیشە هەوڵدەدەن قودسیەتی ئەلقە داخراوەكە بپارێزن‌و بە وێراسەش بۆ (كوڕە كاڵفامەنیان) بەجێ‌دەهێڵن.

"بێگومانم لای كوڕە كاڵفامەكان- كەم وەعی‌یەكان- قودسیەتێكی تایبەتی دەدرێتێ" یاخود بە چەندبارە كردنەوەی گوتارە سەلەفیەكان سۆزی كوڕە كاڵفامەكان دەوروژێنن، هەرگیز لە غەمی عەقڵ‌و گۆڕینی مەعریفەدا نین، بەقەد ئەوەی لە جولاّنی غەریزەكاندان بە هەموو ماناكانیەوە.

پاڵەوانی سەگوەڕ هەموو ئەوانە بەهۆی كاتەوە، یاخود بەهۆی وەعی‌یەوە تەتەڵە دەكات، بەهۆی‌ئیرادەو خواست‌و ویستی ئازادانە كاردەكات‌و خۆی بەلێپرسراوی ئم هەڵبژاردنە دەزانێ "تاقە شتێ كە بێ سێ‌ودوو دەتوانی بەچپەوە بەخۆتی بڵێی ئەوەیە كە- ئێستا- لە مردن ناترسیت- سەگوەڕل٢."

"بابلۆ" لە "الجدار"دا دەڵێت: سەرنج لە بازنەی روناكی دەگرم‌و هەست دەكەم لەژێر بارێكی قوڕس هاڕدراوم، ئەویش فیكرەی مردن نی‌یە، یان ترس، بەڵكو شتێكی نادیارە ل١٨. ئەو فیكرە نادیارە دواجار لە یۆتۆپیای (موكری)دا دەبێتە شتێكی دیارو گەیشتن بە دایك. لێرەدا دەكرێ بڵێین خۆهەڵبژاردن دەكەوێتە سەر نیازی ئاگایی نوسەر، یان كاردانەوەی نوسەر وەك لای موكری ئیشارەمان پێدا، بەو مانایەش ئاگایی روودەكاتە بابەتێك پڕ بە ئارەزووی خۆی هەڵیدەبژێرێ، هەروەها دەكرێ ئاگایی یان درككردن كە وەزیفەی ئاگاییە بە تیشكێك سەرنج بچوێنین، كە دەكەوێتە سەر شتێ بەوردی‌و پەتی شیتەڵكردنەوە كاری تیادەكات. واتە ئاگایی لە رێگەی ناسینی شتەكانەوەیە، هەر لەم رێگەیەشەوە بەرەو خود شۆڕدەبینەوە، بەو مانایە ئاگایی جەوهەرێكە لەسەر خود ئەزمونی خود وەستاوە، لەوێشەوە جیهانبینی دیاری دەكات، هەمووو ئەوانەش لە جەستەی دەقدا خودی نوسەر پێی هەڵدەسێ، ئەو ئاگاییەی لە خودەوە دەردەچێ دەبێ ئاگایی بێ لە شتێ، یان بابەتێك، ئاگایی دەبێتە وەسیلە بۆ پێكلكانێكی هاوبەش لەنێوان خودو جیهان.

بەو مانایە هەڵبژاردن دژی مانای باوكەكان- ئایدۆلۆژیای باوكەكان خۆی دەنوێنێ، هەروەك چۆن زەمەنی ئیبداعی لە تاعوندا هەمان مانا لەخۆدەگرێت، لە سەگوەڕدا بە هەرەس هێنانی جەستە (باوكە مشكەكان) هەرەس دێنن.

شۆڕبونەوە بۆ پانزە ساڵی ماناكان، روتكردنەوەی فیكرەی باوكەكانەو پلەی سفری جەستە هەڵبژاردنە لەپێناو ئەوەی وەك نوێنەرێك لەنێوان جیهانی مردوان‌و زیندوان بژیت.بەمجۆرەش مردن رەهابوونە لە هەموو كۆتەكانی بوون.

پاڵەوانی سەگوەڕ لەنێوان دەرەوەی زیندان‌و زیندان- زیندان هەڵدەبژێرێ "هەڵبژاردن وەك گوتمان دەلالەت لە ئیسپاتكردنی خود دەكات". بەهەمان شێوە لە تاعوندا، پاڵەوانەكان لەنێوان شاری تاعوندارو دەرەوە، شاری تاعوندار هەڵدەبژێرن، دەیانەوێت لەدووتوێی كردەی ئیبداعانەدا، لەنێو شاری تاعوندار چێژو خۆشی پراكتیزە بكەن، لەوێوە ئازادی مەیسەر بكەن‌و بە وجودی راستەقینەی خۆیان بگەن، وجودی راستەقینەی ئەوان لە ئیبداعدایە، هەر بە هەمان ماناش روبەروبونەوەو كاردانەوەی شكستەكان لای پاڵەوانی سەگوەڕ تاكە جیاكاری‌و گرنگترین تەعبیركردنە لە خود.

هەمیشە نوسەر دەبێ هەوڵی داهێنانی زمانێكی بێ‌لایەن بدات، یاخود فیكرەیەكی نادیار پراكتیزە بكات، نابێ بانگەشەی فیكرەیەكی دیاریكراو بكات، وەك وەسیلە بۆ بەخشكردنی ئایدۆلۆیایەكی تایبەت، بێگومان كاركردن لەم پێناوە، جەوهەری مرۆڤ‌و خودی مرۆڤ بە بنبەست دەگەیەنێ، بەو مانایە خود هۆیەك نی‌یە بۆ گەیشتن بە ئامانج بەڵكو وەك "كانت" دەڵێ: دەبێ مرۆڤ وەك ئامانج سەیر بكرێت.

لێرەدا دەق هەڵاتنە لە زیندەگی بۆ ئەودیو زیندەگی، بەمەش پاڵەوانەكان دەچنە دەرەوەی ژیان، جا لەبەرئەوەی ژیان دەرەوەی نی‌یە، یاخود لەبەرئەوەی لەنێو ژیاندا نازیندەگی نی‌یە، لەبەر هەندێ گەڕانەوەو ئاوڕدانەوە دەبینین، بەو مانایەش مرۆڤ بێ رابردوو ناژی لەهەمان كاتیشدا بۆ رابردوو ناژیت، پاڵەوانەكان ئێستاو لێرە لە لێواری كردەی ئیبداعانەدا دەژین، ئیستای پاڵەوانەكان ئەو ساتەی تێڕامانە لە داهاتوو لەوێ، چونكە بەم واتایە پاڵەوانەكان

هەر بە تەنیا لە ئێستاو لێرە نین، بەڵكو لێرەو لەوێشن لە داهاتودا "بۆ زێتر رونكردنەوە ئەم چەمكە بڕوانە كەس چییە؟ كەس كێیە؟ — فاروق رەفیق- گۆڤاری یەكگرتن ژمارە —١٧-".

ئاوڕدانەوە بۆ پانزە ساڵی لەمەوبەری سەگوەڕ، گەڕانەوەی چەندانی وەك (رانبیر) بۆ شاری تاعوندار، تاكو ئێستاو لێرە كردەی ئیبداعی بنوێنن، تاكو لەوێو لە داهاتودا بە ئازادی بگەن... كەواتە بەمجۆرە لەرێگەی مەحاڵەوە- دەرەوەی ژیان- دەژینو ئازادی چێژ پڕاكتیزە دەكەن.

ژیان دەسەڵاتی خۆی وندەكات، چونكە هەموو ئەوانەی دەیانەوێت لێرە لەنێو ژیان تاعون لەخۆیاندا بنبڕ بكەن، هەست بە شەكەتیو ماندوەتی ژیان دەكەن وەك "ماتیۆ- تاعون" دەڵێن: ئێمە هیلاك بووین. بەهەمان جەوی هیلاككەرو ترسێنەر لە- الجدار- دا دەبینین دایك لە "بەدحاڵیبوون" دا هەستی پێدەكات، پاڵەوانی موكری بە راشكاوی بەیانی دەكات... بەڵام جگە لە تاعونی دەرەوە، تاعونی ناوەوەش هەیەو بە رۆح لكاوە، وەك (بارت) دەڵێ: كە وشە دركێنرا هەرگیز ناتوانێ بێ بەری بێ، بێبەریبوونی مرۆڤیش لە نەدركاندن دایە بەڵام گرنگئەوەیە چۆن رووبەڕووی هەڵبژاردن دەبینەوە یاخود چۆن رووبەڕووی جەستە دەبینەوە.

یۆتۆپیا... راكردن لە دەسەڵات

"هەموو ئەو بوونانەی كە لەكۆدا تواونەتەوە بوونێكی درۆزنانەن" "هیگل"

"شیوعی كوڕی شیوعی، تۆش وەك باوكە شیوعیە سەگبابەكەت خاینیو مەلیكت خۆشناوێ- سەگوەڕ ل٢٣" دەبینین چیرۆكنوس هەر لە بەراییدا نەمامی نیگەرانیو دوودڵی دەچێنێ، هەوڵدەدات لەم رێگەیەوە بە هۆشیاریو كاردانەوە بگەین، واتە "برینداركردنی هەستی پاڵەوان بەم شێوەیە دەبێتە هۆی راكردنو

گۆشەگیری" تەریك بوونی پاڵەوان لەرووی دەرەوە "شوێنكاتی یەكەم" شێوەیەك لە پراكتیزەكردنی ئایدۆلۆژیای (باوكە مشكەكان) وەردەگرێت، یاخود خۆگونجاندن لەگەڵ باوك دەگەیەنێت، ئەمەش ئەگەر لەلایەك بۆ سەختی دەسەڵاتی دەرەوە بگەڕێتەوە، لەلالەكەتر بۆ سەختی مامەڵەكردنی باوكو هێرشی باوك دەگەڕێتەوە، ئەم جۆرە مامەڵانەش ترسو دوودڵی لە ناوەوەی (كوڕە كاڵفامەكان) دەچێنن بەدرێژایی زەمەن وایان لێدەكەن لە ئاگاییشدا نەوێرن پێچەوانەی ئەوان بجوڵێنەوە، جا بۆئەوەی وەك كوڕێكی چاك خۆیان بنوێنن، خۆیان لەگەڵ پێویستیەكانی ئەو هەڵوێستە رادەهێنن... لەگەڵ هەموو ئەو راهاتنەش لەناوەوە رقابەرایەتیەك، دوژمنایەتیەك دەسازێو بەرەبەرە پەرەدەسێنێ، بەڵام تا نەگەنە وەعی تەواو ناوێرن دەری بڕن، هەر چۆنێبێ ئەو دوژمنایەتیە دوودڵیو نیگەرانیەك دەسازێنێ، هەرچەندە ئەو ململانێیە لای كوڕە كاڵفامەكان ناراستەوخۆش نەبێتە هۆی هێرشكردن بۆسەر هیچ كەس... بەڵام بەشێوەیەكی گشتی دەبێتە هێرش بۆسەر ژیان، یاخود روویەكیدیكە وەردەگرێت كە نزیكە لە نەخۆشیە عوصابیەكان (دەمارییەكان) ئەویش جەنگە دژی خود، خودی ئەو فشارانەش لە قۆناغی منداڵیدا كاریگەری خۆیان لای پاڵەوان جێدەهێڵن... بەمجۆرە لە دواییدا لەبەرئەوەی ژیانی باوك هەر فنشو زیندانە "حجر صحی"، كوڕیش لە حاڵەتێكی دەروونی شێواو دایە، ئیتر بۆیە دایك وەك بەدیلێ، دەسەڵاتی خێزان دەگرێتە ئەستۆ، بەجۆرێكیتر دەكرێ تەڤینەوەی سۆز بۆ دایك "لە جەستەی سەگوەڕ" هەڵنانی دایك بێ بۆ ئاستی دەسەڵات. لەلایەكیتریش دوودڵیو نیگەرانی پاڵەوان دەگەیەنێت لە رووی دەسەڵاتدا.

هەرچەندە وەك "سارتەر" دەڵێ: نیگەرانی تەگەرە بۆ كار دروست ناكات، بەڵام دەبێتە هۆی هەستكردن بە لێپراسراویەتی، هەر خودی ئەم هەستەش دەبێتە هۆی چەكەرەكردنی حاڵەتە نەفسیەكان، بە تەڤینەوەی سۆزیش ئەم

لێپراسراویەتیە وندەكات، واتە تەقینەوەی سۆز دەبێتە هۆی بەدیلی لیپرسراویەتی.

لە سەگوەڕدا هەمیشە جەستە- سیاسەت- وادەكەن مەسەلەكان لەنێو بازنەیەكی داخراودا پەنگ بخۆن، یاخود هەرگیز نەتوانن خۆیان بۆ دەرەوە پراكتیزە بكەن، ئەگەر بشیكەن رەنگە زۆر عوصابیانە بكەوێتەوە، كەچی هەمیشە لەناوەوە جەنگێ بۆ شیكردنەوەو رەشكردنەوەی خۆیان سازدەدەن "بڕوانە شەڕی كوردی- كوردی" ئەمەش بێگومان لە بەرژەوەندی جەستە فەرزكراوەكاندایە.

پیاچونەوە بە گوتارە فەرزكراوەكانو دووبارەكردنەوەیان لە هەموو ئانو ساتێكدا مانای بە رەهاكردنو پیرۆزكردنی دەرەوەو، ئەم خۆ تەماهی كردنو یەكگرتنو هاوجوت بوونە دۆگما رەسم دەكات، بەڵام بۆ خودی كوڕە یاخیەكان دوودڵیو نیگەرانی دەگەیەنێت... لەلایەكیتریش پراكتیك كردنی سادیەتی گوتارەكانی دەرەوە لە واقیعی ئێمەدا بۆتە هۆی بەرهەمهێنانی جەستەیەكی مازۆخی، خودی ئەم جەستەیە لەنێوان مێژوو- واقیع دا بە (ململانێی وەهمی خۆی پڕدەكاتەوە، بۆیە هەموو حیزبە كوردیەكان لەنێوان مێژوو- واقیع دا ئەگەر پێشبینیەكان هەبێ "هەرچەندە هیچ پێشبینیەكیان نییە" لە وەهمدا خۆی دەنوێنێ، بەمجۆرەش ناتوانن بونیادی فیكری خۆیان لە دووتوێی خۆیاندا بەرجەستە بكەنو بەهۆی وروژانی نەستی كۆ هێز لە جەستەدا كۆ بكەنەوە.

كاتێكیش فشارە دەرەكیەكان هێرش بۆ سەر (باوكە مشكەكان) دێنن (باوكە مشكەكان)هەرگیز بەهۆی هێزی ناوەوەی خۆیان بیر لە رەتكردنەوەو تێكشكانی ناكەنەوە، یاخود هەرگیز هەوڵی حیوار نادەن، بەڵكو لەبری ئەوانەوە خۆ خستنە ژێرو تەقدیس كردن بە تاكە مەبەستی خۆیان دەزانن، حیواری (باوكە مشكەكان) تەنها لەچوارچێوەی جەستە ئازادكراوەكەدا دەمرێت، یاخود تەنها

وڕێنەیەو فەرزكردنی هێزە لە ناوەوە بۆسەر كوڕە كاڵفامەكان، خودی ئەمەش رێگە بۆ فشارە دەرەكیەكان خۆش دەكات.

بەو مانایە هەمیشە لای (باوكە مشكەكان) پیرۆزی دەرەوە بە دەسكاریو حیوار لەكەدار دەبێ، واهەست دەكەن لەكەداركردنی دەرەوە، ونبوونو رەشكردنەوەی ئەوان دەگەیەنێت، بۆیە حەرامە دەستی بۆ ببردرێت، بەهەمان شێوەش پچڕانی چوارچێوە پیرۆزو فەرزكراوەكانی ناوەوەی باوكەكان "ناوەوەی خێزان" بۆ خودی (كوڕە كاڵفامەكان) بە حەرام دەكەوێتەوە، هەر لەم بۆچوونەشەوە مەسەلەی حیزبە كوردییەكان، بە مەسەلەی ناوەخۆ بەند دەكرێت، ئیتر رۆژبە رۆژیش گەل "خێزان" لەو جەستە بێكردەیەو پڕ وەهمە بێزاردەبێ- كاتێ كە بێسود دەیانبینێ، خودی پاڵەوانی سەگوەڕ درك بەو بێ سودییە دەكات، بۆیە لە تێكهەڵچونەوەدا، دواجار دژی بازنە داخراوە تەسكەكەو جەستە ئازار دراوەكە رادەبێتەوە، پاشان لە دووتوێی (لەگەڵ خۆ ژیان)و بێدەنگیو عەشقو... یۆتۆپیایەك بۆ خۆی دەسازێنێو چێژ لەم بێدەنگیو خامۆشییە وەردەگرێتو دەچێتە دنیای خۆیەوە.

بەمجۆرەش دەتوانین بڵێین كاریگەری كاتو بێهودەیی ماناكان لێرەدا دەگەن، مەرگی جەستە لەبەرامبەر كاتدا مردنێكی وشكو نائاسودەییانەیە- "كامۆ" لەسەرزاری- كوتار- دەڵێ: تاعون هیچ سودێكی نییە، یاخود دەیەوێت بڵێ تەنها دەنگێك كە دادمان بدات یاخیبوونە، یاخود رەتكردنەوەیە بۆ هێنانەدی پلەی سفری جەستەو خۆ نومایش كردنێكیتر. بێگومان فشارە دەرەكییەكان تەنها درۆ پەرت دەكەن، بۆ دەسخەرۆ كردن درۆ دەكەن بە ئایدیال، تا رادەیەكی ئەوتۆ كە برا- برای خۆی بكوژێ لەپێناو درۆیەكیتر... لێرەدا ئەگەر وەهمی جەستەی باوكەكان درۆ بڕێژن، دەبێ وەهمی نوسەر بێسنوریو نادیاری بكێشێ.

"موكری" لە جەستەی سەگوەڕدا بە ئاگادارییەوە لەو مەسەلانە رادەكاو دووردەكەوێتەوە، دووركەوتنەوە لە ئاسمانو زەوی، لە رۆژهەڵاتو رۆژئاوا،

باكورو باشور، وادەكات لە بۆشایدا بژیت، لە بۆشایدا بەگژ خەیاڵدا بچیت، رەهەندەكانی خەیاڵ بۆ یۆتۆپیا بسازێنیٚ، بەلاٚم دواجار لەودیوو یۆتۆپیاكەوە پاڵەوانی موكری بۆ نوسخەی ئەسڵی "دایك" دەگەڕێتەوە. بەو مانایە پلە بەرزەكانی خۆشی لای "موكری" گەڕانەوەیە بۆ ژێر یەكەم دەسەلاٚتو یەكەم حەرفو یەكەم هەنگاو "بەستەمتزانی پشتی تیٚكەیتو بۆ ئەوروپا تیٚتەقێنیو لەنێو لنگی ئافرەتاندا خەون بە مفاوەزاتەروە ببینی، لەهەمان كاتیش بە كەرایەتیت دەزانی لەیەك كاتدا بۆ تیماركردنی ئەو دوو دەردە تێبكۆشیٚ- سەگوەڕ ل٩٨"

پاڵەوانی سەگوەڕ هەست بە برینەكان دەكاو ئازاری دەچێژیٚ، ئازارێكی‌نادیار، ئازارێك كە لە وەهمی هەوڵەكانی جەستەوە دەڕژیٚ. "تاروٚش" بەهەمان بێهودەییەوە دەڵیٚ: چینییەكان كاتێك توشی عیفریتی تاعون دەبوون، تەپڵیان دەكوتا، دەبیٚ تەپڵ كوتان، یان خۆ پاراستن چ سودێكی هەبیٚ، بەشداریكردنو نەكردنی چ سودێكی هەبیٚ فنش كردنو زیندانی كردنی چ سودێكی هەبیٚ بۆ پچڕانی چوارچێوە جەستە دووای ئەوەی كوڕە كاڵفامەكان هەمان شت دووبارە بكەنەوە،یاخود بكەونە سیحری ئەوانەوە مەحاڵە بزانین كامەیان سودیان زیاترە، مەحاڵە بیٚ ئیبداع رەوتی مەسەلەكان بگۆڕین، دەبیٚ هەمیشە هاواری داهێنان بكەین. هەمیشە شەهوەت بۆ هیزە، بۆ هێز تێدەكۆشیٚ لەپێناو ژیانو دەسەلاٚتدا،وەك چۆن هێزی دەسەلاٚت لەدەرەوە بەهەموو جۆرێك لەپێناو ماناوە تێدەكۆشیٚو دژی هەموو هێرشیٚ دەبێتەوە كە لە هێزی ئەویٚتر دێت "ئیرۆس" لەناوەوەی مرۆڤو شەهوەتەوە هەڵدەقولیٚ بەهەموو شێوەیەك دژی خەباتی "ساناتۆس"ی دوژمن تێدەكۆشیٚ بەمجۆرە ناوەوەی مرۆڤ هەمیشە لە ململانیٚی بەردەوامی ناكەوێت، ململانیٚی ناوەوەی مرۆڤ دەكریٚ لە مومارەسەی سێكسی روونتر خۆی بنوێنیٚ، بۆنمونە: كاتێك "من" بە ممارەسەی سێكسی هەڵدەسیٚ لەگەڵ "تۆ" حەتمەن دەبێت لە "من"دا شەهوەت ئامادەباشی خۆی بنوێنیٚ،

شەهوەتیش دوای جەنگی ناوەوەی نێوان ناشعورو شعور بە زاڵبوون ناشعور لە "من"- "تۆ" دێتە بەرهەم.

پێش ممارەسەكردن ئەگەر لە ململانێی ناوەوەی "من" هەڵچونە ناشعورییەكن بتوانن شعور بخەنە ژێر كۆنترۆڵی چالاكییەكانی خۆیانو بیورژێنن یان ئەگەر هەڵچونە ناشعورییەكان لەخۆنومایشكردنیان بە درۆیەكانی خۆیانو ئەزمونەكانی خۆیان بتوانن شعور لە خشتە ببەنو دەسخەرۆی بكەنو، ئەوا لە "من"دا شەهوەت دەبزویٚ بۆ پراكتیك كردن ئامادەباشم "بەهەمان شێوەش بۆ- تۆ-"بەلاٚم ئەگەر ناشعور لە ئەنجامدانی ئەو چالاكیانە فەشلی هێنا، یان ئەگەر شعور توانای كۆنترۆڵكردنی ناشعوری هەبوو، ئەگەر شعور سەختر بوو لە هەڵچوونە وروژراوەكانی ناشعور، توانی هەڵچوونە ناشعورییەكان بخاتە ژێر كۆنترۆڵی خۆیو بەسەریدا زاڵ بوو، ئەوە هێزە بزوێنەرەكانی شەهوەت لەناوەوەی ((من)) دەكەوێتە گیانەلاٚو بەمەرگ شاد دەبێت، بەم جۆرەش بەسەركەوتنی شعور ((من)) لەناوەوە راستەوخۆ بەمەرگ دەگات، بیٚ ئەوەی ڕووبەڕووی دەرەوە بێتەوە. كاتێك ((منو تۆ)) لەحاڵەتی ئامادەباشی تەواوی ممارسەی سێكسیدا دەبین، هەڵچوونو وروژانی هەردوو (جەستەی ئامادە) لە چركەی پێكگەیشتن ئامادەی تەقینەوەن، لەچركەساتی ئەنجامدانی ممارسە، تەقینەوە ڕوودەدات، چركەساتی تەقینەوەش، چركەساتی ئەودیوو ماناو لەوێوە چركەساتی چێژوخۆشیو لێكجیابوونەوەیە. ((كۆتایی ممارسە)) لەدەرەوە- ((منو تۆ)) دوو جەستەی شەكەت لێكجیادەبنەوە، لەناوەوە هەر یەكێك لەو جەستانەش دا هەڵچوونەكان دەكوژێنەوە، بەمجۆرە لەدوای ممارسە هەڵچوونەكان ((ناشعور)) لەبەرامبەر شعور بەچۆكادێتو كۆنترۆڵ دەكرێت، تا ئامادەباشییەكی‌تر، یاخود تاخوێندنەوەیەكی تر. ئەگەر بەو مانایە شعور دەلالەت لە مەرگ بكات،ئەوا هەڵچوونەكانی ناشعور دەلالەت لە ژیان دەكات، كەواتە لەچركەساتی كۆتایی هێنانی ممارسەی سێكسی دا ناوەوەی مرۆڤ بەرەو

مەرگ دەچێت. بەم جۆرە مرۆڤ هەمیشە لەناوەوە لە شەڕانگێزی مەرگ‌و ژیان بەردەوامە، ئەمەش حەقیقەتە خەماوییەكەیە، ئەو حەقیقەتەش لای ((ولیم گولدنیك))* خۆی لەسەختی‌و شەهوەتدا دەنوێنێ ((بەم جۆرە مرۆڤ هەمیشە لەپێناو سەختی ژیان‌و شەهوەت تووشی پەژارە دەبێت)). یاخود بەجۆرێكی تر مرۆڤ هەمیشە وەك گوتمان شەڕانگێزی بەرهەم دێنێ، وەك چۆن هەنگ هەنگوین بەرهەم دێنێ. هێزی شەڕو كوشتنی بەرامبەر سەراپای مرۆڤایەتی گرتۆتەوە، هەموو ئەوانەش بەجۆرێك بۆ شەڕانگێزی ناوەوەی مرۆڤ دەگەڕێتەوە.كەوتنی مرۆڤ، كەوتنی ژیان دەگەیەنێت، یاخود نائومێدی ناشعور بەرامبەر شعور، شەڕانگێزی ناوەوە، هێزێكی بزێنەرو داهێنەرانەیە، یاخود بەمانایەكی تر ململانێ‌و كێشمەكێشی ناوەوە كردەی داهێنانی لێ دێتە بەرهەم، بێ كێشمەكێش‌و ململانێ هەرگیز كردەی داهێنان وەبەرهەم نایەت، هەرگیز لەدووتوێی یەكگرتن‌و یەك مانایی‌و بێ خەیاڵیدا داهێنان نییە.ئەگەر بمانەوێت دەرەنجامی وجودی ئەو دوو هێزە شیبكەینەوە ((ئیرۆس‌و ساناتۆس)) دەبینین: مرۆڤ نەوە دوای نەوە بەردەوامیەت دەنوێنێ، بەلاّم تادێ زێتر لە بێهودەیی نزیكدەبێتەوە، تادێ زێتر هەست بە ئیستهلاك بوون دەكات، بەم جۆرە دەكرێ بڵێین شەهوەت وەك دوژمن لەناوەوەی مرۆڤ جەنگێكی دەروونی بۆ ئیستهلاك بوون دەسازێنێ، خودی ئەم ئیستهلاك بوونە شێوانێ دروست دەكات، ئەو شێوانەی ناوەوەی مرۆڤ، وادەكات لەبەرامبەر مەرگ ئەژنۆ بداو خۆی بخاتە ژێر چەپۆكی، دواجار مردن دەلالەت لەو نائومێدی‌و پەژارەیە دەكات، دەكرێ بڵێین بۆیە پاڵەوانی سەگوەڕ وەك بەدیلێك سۆفیانە گۆشە دەگرێ‌و لەجەستە ڕادەكاو بەرەو رۆح هەنگاو دەنێ، خۆوەدەستدانە ڕاستەوخۆ بۆ بونیادی زاڵ‌و خاوەن دەسەلاّت. ئەوخۆ تەماهی كردنە دەكرێ

وليم گولدنیگ- پێشەكی رۆمانی (السقوط الحر)-بغداد/ دار المأمون للترجمەو النشر.

لەلایەكی تر بڵێین دەلالەت لە نازەمەنێتی (جەستەی كوردی) دەكات، بەرامبەر زەمەنێتی دەسەلاّتی رۆح. دواڕێگەی گەڕانەوەش بۆ تاریكایی‌و نەبوون، هەمیشە گەڕانەوەیە بۆ ژێر یەكەم بونیادو یەكەم دەسەلاّت.

پاڵەوانی سەگوەڕ لەژیان (لەشەهوەت) ڕادەكات‌و دەچێتە ئەودیوو ژیان‌و ئازادی موتلەق، خودی ئەم ڕاكردنە لەلایەك ئەگەر پەیوەندی بەكاریگەری دەرەوەدا هەبێ، لەلایەكی تر پەیوەندییەكی نسبی بەئازادی ناوەوەدا هەیە. بەلاّم بەگەڕانەوە بۆدایك لەودیوو ژیان، دووبارە هەستە چەپێنراوەكانی شەهوەت دێنەوە مەیدان، لەگەڵ ئارەزووكردنی ئازادیش دواجار هێزی چەپێنراو لەم ئازادییەدا بانگی خۆی دەدات، خودی ئەم بانگدانە لەدەرەوەی پاڵەوان بەتەواوی پەیوەندی بەنووسەرەوە هەیە، دەكرێ ڕاستەوخۆ بەبانگی نووسەری لەقەڵەم بدەین، لەدرێژەی ئەم باسەدا زێتر پێی لەسەر دادەگرین.

((تارۆ)) لەدكتۆر ((ریۆ)) دەپرسێ (تاعون) بەنیسبەت تۆ چ دەگەیەنێت؟ دكتۆر لە وەلاّمدا دەڵێت: بەزین بەدرێژایی ئاسۆ...بەزین!. بەزینی ژیان لەبەرامبەر مردن، بەزینی مردن لەبەرامبەر ژیان، بەزینی ناوەوە لە ڕووی دەرەوە، بەزینی دەرەوە لە ڕووی ناوەوە....بەمجۆرەش سەرەڕای بەردەوامیەتی ژیان‌و درێژەدان بەژیان درێژەدان بەهێزی شەهوەت، هێزی مردن ئەزەلیەتی بوونی خۆی هەیە، وێڕای غەریزەی ژیان ئامادەباشی خۆی دەنوێنێ،،لەدكتۆر دەپرسن: كێ ئەوانەی فێركردی؟ دەڵێ: بەدبەختی، بێزاری. چۆن لەتاعوندا جۆرە پەیوەندییەك لەنێوان ئەندامانی تیمی پاراستندا دروست بووە، لەپێناو ڕۆشنایی ڕزگاربوون، گوتمان ئەوهێزە لەبەرژەوەندی خودی مرۆڤدایە، ئاواش پاڵەوانی سەگوەڕ ئەو هێزە، یاخود ئەو ڕۆشناییە لەدەروونیدایەو كز نابێ، ئەو ڕۆشناییە چلەپۆپەی تاكێتی‌و كاردانەوە دەگەیەنێت، ئەو هێزە لەكردەی وجودی ڕاستەقینەوە هەڵقولاّوە، بۆتە هەستكردن بە دڵەڕاوكێ‌و بێزاری‌و پەژارەو نیگەرانی‌و لەوێشەوە ڕاكردن‌و لاتەریك بوون لەژیان. پاڵەوانی سەگوەڕ بەم

کردەیە ڕووبەڕووی دنیا دەبێتەوە، ڕاکردنو دابڕان، کاردانەوە، دوورکەوتنەوە لەوانی تر، گوناحە گەورەکەی پاڵەوانی لێ لەدایك دەبێ، هەستکردن بەوانی تر گوناحەکەی دایکە حەواو باوکە ئادەممان بیردەخاتەوە، کە یەکەم کردەی مرۆڤایەتییە بۆ هۆشیاریو لەویش تێکشکانی هاوئاهەنگی درککردنە بەبوون.

((تارۆ)) لەوپەڕی ئاگاییدا، لەوپەڕی بەرزبوونەوەی حاڵەتی خودو لێکجیابوونەوە لەگەڵ بەرامبەر، لەوپەڕی تاکێتیدا دەڵێت: مردن بەنیسبەت ئەوانەی وەك منن هیچ ناگەیەنێت، هەروەها بە جۆرێکی دی ((کامۆ)) لە (بەدحاڵی بوون))٭دا دەڵێت: دەربەست نیم لەقەراغی دەریادا بمرم، لێرە یان لەوێ. پاڵەوانی موکریش کە هەواڵی خنکانی پێ ڕادەگەیەنن، بەلایەوە زۆر ئاساییە، دەربەست نییە، لەوەتەی درکی بەگوناحە گەورەکە کردووە، هەموو ڕۆژێکی هەرمەرگ بووە... بەمجۆرە پاڵەوانی سەگوەڕو تاعون لەدەرەوەی شوێنکاتدا یەك دەگرنەوە، بەلاّم بەدوو شێوازی جیاواز، دوو بیرکردنەوەی جیاواز.کاتێك پاڵەوانی سەگوەڕ لەکۆمەڵ جیادەبێتەوەو بەتەنیا خۆی دەنوێنێ دەکەوێتە نێو زیندان،ئەگەر زیندانی دەرەوە لەسەر هاوتەبایی‌و یەکگرتن‌و گونجان سازکرابێ،ئەوا زیندانی ناوەوە لەسەر دوودڵی‌و پەژارەو نیگەرانی درێژە بە خۆی دەدات، بەهەمان شێوە هەنگاونانی ئەهلی تاعون بۆ ((زیندان-شار)) هەنگاونانە بەرەو دوودڵی‌و پەژارەو بێزاری..

بەلێکجیابوونەوە لەکۆمەڵ ناخی تاك بەرەو کێشمەکێش‌و پوچگەرایی‌و وەهم دەچێ، بەرەو هیلاکی‌و ماندووبوون‌و نەسرەوتن دەچێ، پشت بە پرنسیبی سەرەکی دەبەستێ‌و مجازەفەیە (بەبوون) بەرەو داهێنان‌و پێشکەوتن‌و نادیار خودی ئەم نادیارییە دەبێتە هۆی دوودڵی‌و نیگەرانی، ئەو تاکەی لە بزاڤدا دەژی ناکرێ دڵنیابێ دڵنیایی هەمیشە پشت بەستنە بە بونیادی سەلەفی‌و دۆگما، کۆمەڵگای دۆگما دروشمیان ((العجلة من الشیطان))ە، دڵنیابوون بەکۆمەڵگای وەستاوەوە بەندە، بەلاّم کۆمەڵگای کراوە هەموو ڕۆژێ لەبزاڤدایەو دووچاری

گێروگرفتی نوێ دەبێ‌و تاکو مردن حەسانەوەی نییە، داهێنانی پاڵەوانەکان لەسەر ماندووبوون‌و ژان‌و ژوارو چەوسانەوە بنەماکانی خۆی دادەڕێژێ، ڕاکردن‌و ڕاکردنی بێ کۆتاییە، وەك ئەوەی دوای سەراب بکەون.

لەبەرئەوەی عەقڵی کوردی جووڵەی تیا نییە، لەبەرئەوەی عەقڵی کوردی کردەی ئیبداعی نانوێنێ، لەبەرئەوەی عەقڵی کوردی بەدروشمی ((القناعە کنز لایفنی)) لەهۆش خۆ چووە، لەبەرئەوەی عەقڵی کوردی پشت بە بونیادی ئەویتر دەبەستێ.. چیرۆکنووس هەوڵدەدا ئەو لەهۆش خۆچوونە وەئاگا بهێنێتەوە، بۆیە پاڵەوان دەیەوێت بەنیازێکی پاك‌و هۆشیارییەکی تەواو، بەناسینی شتەکان دەوروبەر بەشداری وەئاگا هێنانەوە بکات، بەو مانایەش هەڵبژاردنی زیندان بەشێوە وێنەییەکەی تف کردنە لەمێژووی جەستە، خەباتی پاڵەوان لەئاسمانەوە نییە، بەڵکو لەزەوی واقیع دایە، ڕەنگە ئەوەش تێکشکانی هاوئاهەنگییە ڕەسەنەکەی نێوان مرۆڤو سرووشتمان بیربخاتەوە، بەمجۆرەش دەلالەتەکان مامەڵەیەکی هونەری جوانیان لەگەڵ کراوە، ڕەهەندەکانیان بەرفراوان دەبینرێت. کەواتە هەڵبژاردنی ئەو شێوازە بۆ دەربڕین، لەهونەرو جوانییەوە لەدایك دەبێت، بەجۆرێکی تریش نەنگییە ئەگەر لەبەرامبەر لەکارکەوتن‌و پەککەوتەیی عەقڵ‌و فیکرو ئەدەب‌و هونەر بێ هەڵوێست بین. هەرچەندە سەگوەڕ ڕاستەوخۆ هەوڵێکە بۆ ئەو مەبەستە دەدرێت، بەلاّم لەیەك لەمفارەقەکانی لایەنی میتافیزیکی بەرجەستە دەکات، یاخود هەڕەمەکییانە خۆی دەنوێنێ. ((کامۆ)) ناخی پاڵەوانەکان دەخاتە بەرشیکردنەوەی وجودیانەو لەوێوە بەرەو بێهودەیی شۆڕدەبێتەوەو هەروەها چاو لە شوێنکات دەکات‌و مامەڵەیەکی تازەیان لەگەڵدا دەکات، بەلاّم ((موکری)) دواجار لەچاوەڕوانیدا دەکەوێتە دڵە ڕاوکێ‌و ترس‌و گومانەوە، ڕاستە سەرەتا موجازەفە بەژیانی خۆی دەکات‌و لەوتیمە دەچێ کە ((تارۆ)) دژی بڵاوکردنەوەی ((تاعون)) سازی دابوو بەلاّم وەك لە کۆتایی ((سەگوەڕ)) بەدیاردەکەوێت، خۆی دەداتەوە دەست،

دووباره دەگەڕێتەوە، لەكردەكان پەشیمان دەبێتەوە، لەگەڵ بونیادی زاڵ دەست تێكەڵ دەكات. پاڵەوانی سەگوەڕ لەكۆتایی ((تارۆ)) نزیكە، ((تارۆ)) سەرەتا دەچێتە نێو حیزب، وادەزانێ لەوێدا دەتوانێ پارێزگاری كەرامەتی مرۆڤ بكات، بەلاّم لەپاشاندا دەبینێ كارەكان پێچەوانەن، هەرئەوان ڕێگەی كوشتن دەدەن، هەرئەوان ڕێگەی لەكەداركردنی مرۆڤو مرۆڤایەتی دەدەن، بۆیە ئیتر حیزب جێدەهێڵێو بەلاّم لەگەڵ ئەو جێهێشتنەش هەمیشە دەیەوێت بەشێوەیەكیتر بەشداری چارەسەركردنی گشتگری بگرێتە ئەستۆ. هەروەها پاڵەوانی سەگوەڕ وەك گوتمان سەرەتا ((شوێنكاتی یەكەم)) دەیەوێت پراكتیكی كیانی جەستە بكات، بۆیە بەرەنگاری دەسەلاّتی زاڵ دەبێت، واش هەست دەكات ئەو ئازادیە لەنێو حیزبدا باشتر دەستگیر دەبێ، بۆیە خۆی دەخاتە باوەشیانەوە، بەمجۆرەش دووبارە دەكەوێتە ژێر ڕكێفەوە-كۆتی حیزب-لەئەنجامدا ڕادەكاو دەكەوێتە ڕاڕاییو كاردانەوەی نیگەرانی، لەتوێی ئەم دڵەڕاوكێو نیگەرانیەدا بەشێوەیەكیتر بۆ پراكتیزەكردنی دەوری خۆی یۆتۆپیا دەسازێنێ، دوور لەجەستە بەرەو رۆح هەنگاو دەنێ، ئەگەر ئەو گەڕانەوەیە لەلایەك دەلالەت لە ئیفلیجی عەقڵی كوردیو نائیبداعی زەمەنی كوردی بكات لەلایەكی تر گەڕانەوەی ((موكری)) بۆ هەمان عەقڵو فیكرو زەمەن هەستێكی زاڵی بێهودەییە، ئەو ڕایەش تەواو نزیكە لە ((كوتار)) كە دەڵێ: هەرچەند ئێمە گروپی تەندروستی پێك بهێنین بەرامبەر تاعون ناگەینە هیچ، بەلاّم دواجار وەك لەتاعون دیار دەكەوێت خودی ئەم هەوڵە بەشداری لەپێكهێنانی وجود دەكات ((وجود لەداهێنان دایە))، وجود بەردەوام لەداهێنانی لەدوای یەك خۆی دەسەلمێنێ. ((ڕامبیر))ی ڕۆژنامەنووس لەتاعوندا دەڵێت: من بڕوام بە فیكرو پاڵەوانێتی نییە، ئەوەی بەلامەوە گرینگە ئەوەیە لەپێناو ئەوەی خۆشت دەوێ بمری، دكتۆر لەوەلاّمێكی بنبڕدا دەڵێت: خۆ مرۆڤ فیكر نییە. بەهەمان شێوەش فیكر لەكاردانەوەی سەگوەڕدا وجودی نییە، هەروەك ((ابوشهاب)) لەژمارە —٢- ی

كەلتوور، ئەومەسەلانەی هەندێ ڕوون كردۆتەوە، واتا هەموو هەوڵەكان بۆ پاكیزەییە، دەیەوێت بەهۆی بێبەری بوونەوە ئەزەلیەت بكێشێ، بۆیە هەمیشە لەخۆ ڕۆشنبیركردندایە، هەمیشە زێتر هەوڵی ناسینی شتەكان دەدات، هەمیشە لەوانەیەكەوە بۆ یەكێكیتر هەنگاو دەنێت، نەبادا لەساتێك لە ساتەكان بەهەڵە (فیكر-میكرۆب) بۆ بەرامبەر بگۆزێتەوە، كەچی دواجار بەهۆی ترسی چاوەڕوانی زۆر تەقلیدیانە بەرەو نازەمەن دەچێت، بازنەكە تەواو دەكات. پاڵەوانی سەگوەڕ بەهۆی دایكەوە دەكەوێتە نێو زیندان، یان بۆ زیندانی ناوەوە شۆڕ دەبێتەوە، دایك لەبەد حاڵی بووندا دەڵێت: بەبێ خۆشەویستی كوڕەكەم ناتوانم بژیم، بۆیە هەنگاو بەرەو مردن دەنێ ((ابوشهاب))- گۆڤاری كەلتوور ژمارە -٢ - دەڵێت: لەسەگوەڕدا دایك تەوژمی ژیانە، یاخود دەكرێ بڵێین: تەوژمی خوێنەو بەردەوامی بەبزاڤی پاڵەوانو لەشی یۆتۆپیاكە دەدات. هەرچۆنێ بێ ئێمە دەكرێ بڵێین: پاڵەوانی سەگوەڕ بە تەئكید خەفەت بۆ خۆشەویستی چەپاوو لەدەستچوو دەخوات، خودی ڕەنگدانەوەی ئەم خەمو كەسەرانەش چێژی پێ دەبەخشن، تا لەكۆتاییدا هێڵەكی ڕاستو چەپ بەسەر هەموو یادەوەرییەكاندا دێنێ، لەپلەی (سفری جەستە)دا قودسیەتێك بۆخۆی لەناو شتەكان دەدۆزێتەوە ((ئێستا بەدوای خۆتا دەگەڕێیت خوا بەدی دەكەیت-سەگوەڕ ل٣٠)) بەهەمان شێوەش تەواوی هەوڵەكانی تاعون لەپێناو پاكیزەییدایە-وەك ((تارۆ)) دەڵێت: ئەوەی بەگشتی بەمنەوە پەیوەستە ئەوەیە كە بزانم چۆن مرۆڤ دەگاتە پاكیزەیی بێ ئەوەی بڕواردار بێت ((كامو والتمرد ل٨٠)).★

بڕوانە : كامووالتمرد- روبیر لوبیة- ترجمة: الدكتور سهیل ادریس/
دار الادب ط٢ بیروت ١٩٦٤

بێگومان بەکوشتنی ماناکانی بوون دەگەینە جوانی، بێبەری بوون، پاکیزەیی، دەگەینە ئازادیو سەرفرازی،کەواتە پاڵەوانی سەگوەڕ لەنازیندەگیدا ئازاد دەبێ.

بەلاّم ((موکری))دوای کۆتایی هێنانی سەگوەڕو گەڕانەوە بۆ زیندەگی دەکەوێتە زیندانی دەسەلاّتەوە، بەلاّم کاتێك ((کامۆ)) دەگاتە دواماناکانی ((تاعون)) دەڵێت: تاعون تەنها وەك یادەوەری ماوەتەوە ((ژیانیش مەعریفەو یادەوەرییە)) ماناکانی تاعونو تاعونەکانی مانا دووچاری مردنێکی دواخراو ((مۆجل)) دێن ((تاعون-سەگوەڕ)) لەسفرەوە تێهەڵدەچنەوە، بۆ قۆستنەوەی هەلی داهاتوو، یاخود بۆ چێژ وەرگرتن لە هەلێکی دیکەی داهاتوو. کاتێکیش دوویاساوڵ ئەولاو ئەملای پاڵەوانی سەگوەڕ دەگرن، بەپەلە سەیری ژوورەکەی دەکات، دیواری لای ڕاستی ژوورەکە بەخەتێکی نیمچە زل هەر لەیەکەم ڕۆژی نیشتەجێبوونی ئەو ژوورە وشەی سەگوەڕی لێ نووسیوە، دیواری لای چەپ لەدوا تەمەنیا بەخەتێکی زل سەگوەڕێکی لێ نووسیوە، لای خواروو ژووریش هەر سەگوەڕ...میراتت ژوورێکی چکۆڵەی پڕ سەگوەڕ.

شەو.. نەخەوتن.. بێداری لە جەستەی دەقدا

"چ رووناکە ئەو دەنگەی لەتاریکی جیابۆتەوە" " بەختیار عەلی"

تەقینەوەی رستەی سەرەتا لە سەگوەڕدا پەیوەستە بەخودی پێکهاتەکانی رستەو خۆوالاّکردنیان لە دووتوێی جەستەی دەقدا، کەواتە بەدوا داچوونی ((ئەم شەو نەخەوتیو بێداربوویت. ل١ سەگوەڕ)) پێکهاتەکانی مانا ناوەکیو دەرەکییەکان دەوروژێنێ، خوێندنەوەی ئێمەش بۆ پێکهاتەکانی سەرەتا لە هەمان کاتدا شۆڕبوونەوەیە بۆ جەستەی دەق، بۆئەمەش دەکرێ بڵێین هەر لە رستەی

سەرەتاوە چیرۆکنووس هەوڵدەدات شتێ بلێ، ئەم شتەش پەیوەستە بە پێکهاتەی رستەکە ((شەو.. نەخەوتن.. بێداری)).

ئەگەر شەو، وەك یەکەم ووشە کۆمەڵێك مەدلولاتی تایبەتی بە خۆ بنوێنێ، ئێمە لەم ئاستەدا تەنها هەوڵدەدەین لەدوو جەمسەردا خوێندنەوەی خۆمان پەرە پێبدەین، یەکەمیان پەیوەستە بە جەوهەری (وجود) شەو، دووەمیان شەو وەك زەمەن دەخەینە بەرچاو، ئەگەر بۆ جەوهەری شەو بۆ نهێنیە شاراوەکانی بوون بگەرێینەوە، ئەوا بێگومان تاریکایی ئەو نهێنییە گەورەیە لە خۆدەگرێ، بەم واتایەش تاریکایی نەبوونێك دەکێشێ، خودی ئەو نەبوونەش بەرامبەر بەبوون ئەساڵەتی مرۆڤی لێ هەڵدەقوولێ، لەم حاڵەتەدا شەو دەلالەت لە (رەحمی دایك) دەکات، هەروەها لەهەمان کاتیشدا بەهۆی مردنی پاڵەوانەوە لەکۆتایی جەستەی دەق، دەلالەت لە (کۆتایی بوون) دەکات.

چیرۆکنووس کاتێ بە کلیلی (شەو) جەستەی دەق دەکاتەوە، بەو مانایە لە رەحمی چیرۆکنووس جەستەیەك لە دایك دەبێ، لەلایەکیتریش کۆتایی دەق هاوتەبا لەگەڵ مردنی پاڵەوان دووبارە دەمانخاتەوە تاریکایی سەرەتا، لێرەدا خوێنەر بۆی دەردەکەوێت کە چەمکی شەو لەخودی چیرۆکنووسدا ئامادەباشی تایبەتی خۆی هەیە، خودی ئەو پەیپێ بردنەش بەدواداچونی مردنی پاڵەوانە لەکۆتایی دەقدا، مردنی پاڵەوانیش بۆمان دەسەلمێنێ کە دەلالەتی شەوو تایبەتێتی لای چیرۆکنووس تەنها بیرکردنەوەیەکی خەیاڵئامێزە، کەچی لای پاڵەوان پەیوەستە بە وجود، بۆیە دەکرێ بڵێن شەو بە ئیرادەی پاڵەوانەوە پەیوەستە، ((ئێستە لەمردن ناترسیت ئەمیش-ڕەنگە-سەبارەت بەم جێیەت بێ.. دووریش نییە تەنهایی کارێکی ئەوتۆی لێکردبێ جۆرە ئەشقێکی سۆفییانەی سەیرت لەگەڵیا پەیدا کردووە وابەسۆزەوە حەز بە جیابوونەوەی رۆحو جەستەت دەکەیت! سەگوەڕ ل٣)) نەترسانی پاڵەوانیش خۆدەرباز کردنە لە زەمەنیەتی شەو، یاخود بەمانایەکیتر ڕەهاکردنی رۆحە، خودی ئەو

ڕەهاکردنەش ڕاستەوخۆ پەیوەستە بە هەڵبژاردن و هەڵبژاردنیش بە ئیرادەوە، مەرگیش ((ئەو تاریکیە جاویدانییە)) ڕۆح لە کۆت و زنجیرەکانی (بوون) ڕەها دەکات، کاتی ڕەهاکردنی ڕۆحیش، شەو لەزەمەنییەتی خۆی هەڵدەگەڕێتەوە، خودی ئەم هەڵگەرانەوەیەش بە مەعریفەو ئاگایی وجودەوە پەیوەستە، لێرەدا (مەرگ) زەمەنیەتی شەو تێکدەشکێنێ و ڕەشی دەکاتەوە ((سبەی شەو فرمانی خنکاندنت وەجێدێنن. سەگوەڕ ل٥)) مەرگی پاڵەوان لە ساتە وەختی شەودا لەناخەوەجاویدانی بەشەو دەبەخشێ ئەگەر خودی ئەو درێژەدانەی شەو بەنسبەت چیرۆکنووس مەنتقی نەبێ، ئەوە بەنسبەت مەعریفەو ئاگایی پەیوەندی بە هەڵبژاردنی ئازادانەوە هەیە، خودی هەڵبژاردنیش وجودی پاڵەوان دەگەیەنێت، لێرەداوجودی پاڵەوان لەوەدانییە، کەوەك چیرۆکنووس شتێك بەشەو ببەخشێ، یاخود شەو وەك یادەوەرییەك لە بۆتە چیرۆکێ دارێژێ، بەڵکو لەوەدایە کە شەو لەنێو خۆیدا دروست دەکاتەوەو لە زەمەنە کورتەکە بەتاڵی دەکاتەوە، بەردەوامییەتی شەویش لە مەرگی پاڵەوانەوە هەڵدەقوڵێ، بەمانا (کیرکیگارد) یەکە وجودی (شەو) بە شێوەیەکی بەردەوام هەنگاو دەنێ، خودی ئەو هەنگاو نانەش یەکسانە بەوجودی پاڵەوان، کەواتە دەسپێکی دەق بە وشە (شەو) بەردەوامییەت و نەمری پاڵەوانی لەخۆ گرتوە، دەلالەت لە بێکۆتایی پاڵەوان دەکات بەرامبەر کۆتایی بوونی چیرۆکنووس، وجودی بێکۆتایی پاڵەوانیش وامان لێدەکات دوای دەنگی هەست کەوین و لەوێوە بەعەقڵەوە لە پاڵەوان بڕوانین و بیربکەینەوە، کەواتە ئەگەر (شەو) لەوجودی پاڵەواندا بەمانا (کیغاد)یەکە بەردەوامیەت بەخۆڕەوا ببنێ، ئەوە زەمەنی نووسینەوەی سەگوەڕ لای چیرۆکنووس بەمانا (دیکارت)یەکە ئەو فیکرەیە دەنوێنێ کە لەچیرۆکنووسەوە بە بەرامبەر دەگات، چیرۆکنووس لەپرۆسەی نووسینی سەگوەڕدا بیردەکاتەوە، کەواتە سەگوەڕ لەدایك دەبێ، بەم واتایەش ئەگەر وجودی پاڵەوان لەنێو جەستەی دەقدا، وجودێکی بەرجەستەکراو بێ و پەیوەست

بێ بەئیرادە (شەو)ی دەسپێك، ئەوە لەدەرەوەی دەقدا ئەو وجودە (کیرکیگارد)یە هاوسەنگییەك لەگەڵ ئەو فیکرەی چیرۆکنووس بەمانا (دیکارت)یەکە دروست دەکات، کەواتە ئەگەر فیکر دەلالەت لەچیرۆکنووس بکات، ئەوا هەنگاوە بەردەوامەکانی وجود دەلالەت لە پاڵەوان دەکات، لەم حاڵەتەشدا وجود دەبێتە زەمینەی ئامادەبوونی جەوهەر، کەچی لای چیرۆکنووس فیکر دەبێتە جەوهەر. هەروەها هەموو ئارەزووو مەیلمان بۆ شەو، ئارەزووو مەیلیشە بۆ مەرجەع، چونکە هەموو گەشەکردنێکی حەقیقی گەڕانەوەیە بۆ دواوە، ساتەوەختی سەرەتاش لەژیاندا بەهایەکی بالاًی هەیە، مرۆڤ بەگەڕانەوە بۆ ئەسڵ (شەوی دەسپێك) خۆی دەناسێ، لەهەمان کاتیشدا خودی خۆی بەهۆی ((بێداری دەسپێك)) کۆتایی سەگوەڕ (دوارۆژ) دەناسێ، لەنێو دەقیشدا شەو وەك وجودێکی بەردەوام و بێداری وەك مەعریفە والاّ دەکات ((چێژی ژیان ئەوەندە بەتەمەن نییەچێژی ڕاستەقینەو تێربوون لەمردندایە جۆری ژیان و هەوڵدان بۆ چاکتر، تەنها مەبەست هەڵبژاردنی جۆری مردنە..سەگوەڕ ل٩١)) ئەو دوو سیفەتەش، دوو سیفەتی جیاکاری وجودن، لەسەگوەڕدا بەتەواوی پێی لەسەر داگیراوە، لێرەدا ڕابردووو داهاتوو یەك دەگرن و لەئێستادا خۆیان دەنوێنن، لەم حاڵەتەدا کردەی بڕوابوون بەوجود لەجەستەی سەگوەڕدا لەگەڕانەوەمان دایە بۆ یەکەم وشەی (شەو)، شەویش هەم مەرجەعەو هەم کۆتایی (بوون-مردن)، بەمجۆرە لەجەستەی سەگوەڕدا پاڵەوان لەنێوان (شەو-شەو) بەبێ دەنگی وجودی خۆی بەرجەستە دەکات، وەك ئەو تەنیایەی لەژێر بوعدەکانی بێدەنگیدا ((لەجەستەی دەق بگاتە پلە هەرە بالاًکانەوە دەڵێ: جاران بەدوای خوادا دەگەڕایی و خۆتت دەبینی، ئێستا بەدوای خۆتا دەگەڕێی و خوا بەدی دەکەیت تا لەنێو هەموو شتێکدا بەدی دەکەیت سەگوەڕ ل٢٩-٣٠)) وجود لەپاڵ ئەم گەڕانەدا چرۆی هیوایەك لەنێو دڵی مرۆڤایەتیدا سەوز دەکا، خودی ئەم چرۆیەش دەلالەت لەپرۆسەیەکی نهێنی دەکات لەنێوان بوون و تاریکاییدا، یاخود لەنێوان ڕابردووو

داهاتوو-دەسپێك‌و جەستەی دەق، ئەم گەڕانەش لەتاریکایی شەو دەڕژێ‌و دەلالەت لە (ئێستا)ی جەستەی دەق دەکات، بەمجۆرە ئێستای دەق ئەو زەمەنە کورتەیە کە پاڵەوان تیایدا بەئازادی مردن هەڵدەبژێرێ، بەرامبەر ئەو هەڵبژاردنە (سارتەریانەش) هەست بە لێپرسراویەتی دەکات‌و پێیەوە مولتەزیم دەبێ زەمەنی ڕووت دەسازێنێ، ئەو زەمەنەش لەسەر خودی خۆی هەرگیز داخراو نییە، چونکە داخستنی زەمەن بەهەموو مانایەکەوە کوشتنی تەکلایانە دەگەیەنێت. لەجەستەی دەقیشدا خودی زەمەنی پاڵەوان لەچرکەساتەکانی بیرکردنەوەی (نەخەوتن) پێکدێ ((شەوێ پاش هەواڵەکە یاد مێشکتی تەنی بوو ل٨ سەگوەڕ)) ئەو چرکەساتانەی بیرکردنەوەش هەریەك بەنسبەت ئەویتر لەدەرەوەدایە، ئەو هەنگاونانە پچڕاوانەی زەمەن پەیوەستە بەوجودی تەکلایانەی پاڵەوان، بەمجۆرە لەبڕی زەمەن خودی پاڵەوان هەنگاو دەنێ تا جاویدانی، ئەمەش جۆرێکە لە هەڵاتنی زەمەن بەرامبەر جاویدانی مرۆڤ. حەقیقەتی زەمەن هەموو ساتێ دەکەوێتە دەرەوەی خۆی لەجەستەی دەقیشدا دەکەوێتە سەر یادەوەرییەکان، ئەو یادەوەرییانەش هەڵاتنی زەمەن ڕەسم دەکەن بەرامبەر بەخۆی، هەموو ترس‌و نیگەرانی‌و گومانێکیش لەوجودی پاڵەوان لەزەمەنیەتی شەوەوە لەدایك دەبێ، بەم پێیە زەمەنیەتی شەو سەرچاوەی ترس‌و گومان‌و نیگەرانی وجودە، لێرەدا ئەگەر شەو ئەو چەند سەعاتە لەخۆ بگرێ، یاخود زەمەنێکی دیاریکراوی هەبێ، دڵەڕاوکێ‌و نیگەرانی پاڵەوان لەخودی ئەو زەمەن کورتە دەڕژێ، بەمجۆرە دەتوانین بڵێین زەمەنی پاڵەوان پەیوەستە بە وجودی، کەچی زەمەنی سەگوەڕ پەیوەستە بە هەنگاونانی کاردانەوەی فیکری چیرۆکنووس، بەهۆی کۆتایی هاتنی کاردانەوەی فیکریش لای چیرۆکنووس کۆتایی بە سەگوەڕ دێت، کەچی لای پاڵەوان بەهۆی مەرگەوە بەردەوامییەتی وجود لەگەڵ شەودا یەکانگیر دەبێ، یەکانگیربوون‌و بەردەوامیەتی پاڵەوان لەگەڵ شەودا خۆی لەمانا زەمەنیەکە بەتاڵ دەکات،

کەواتە شەو وەك زەمەن ئەگەر بۆ چیرۆکنووس لەساتەوەختێکی دیاریکراو جۆرێك بێ لەدڵنیایی پرۆسەی نووسین، ئەوە لای پاڵەوان هەمیشە جۆرێکە لەدڵەڕاوکێ‌و گومان، ئەم هەستکردنەش پابەندە بەناخ‌و یادەوەریەکان ئەمیش لە دەسپێکی دەقدا بە وشەی (نەخەوتن) بەرەو دەق شۆڕ دەبێتەوە، لێرەدا دەکرێ بڵێین ئەگەر (شەو) خۆی لەوجودێکی زەمەنیدا بنوێنێ بەو مانایە دەلالەت لەجەستە دەکات، کەچی وجودی ڕەهای شەو ئەو ڕۆحە دەنوێنێ کە جاویدانی بوونی لەخۆ شەتەك داوە، دەستبەردار بوونی ڕۆحیش ڕاستەوخۆ بەجەستەوە گرێمان دەدا گەڕانەوەشمان بەرەو جەستە گەڕانەوەیە بەرەو ترس‌و نیگەرانی بێ بڕانەوەی زەمەن، کە لە (نەخەوتن)ی دەسپێك پەنجەنوما کراوە، (نەخەوتن)یش دەلالەت لەو بزاڤە سەرەڕۆیانە دەکات کە بەرەو ڕەشکردنەوەی خود هەنگاو دەنێ تاکو لەوێوە بگاتە پلەی بالآبوون، لێرەدا دەگەینە حاڵەتێك بەرامبەر نەخەوتن، خودی ئەم حاڵەتەش هەستکردنە بە گوناح، پاڵەوان بەهۆی یادەوەرییەکان خۆی بەگوناحبار دەداتە قەڵەم، ئەمەش وامان لێ دەکات بڵێین‌و جودی پاڵەوان لەکاتی بیرکردنەوەدا لەگوناحەکانیدا بەرجەستە دەبێ، هەروەها هەموو هەستکردنێکیش بەگوناح لە جەستەی دەقدا دەلالەت لە (نەخەوتن)ی دەسپێك دەکات. لەلایەکی تر ئەگەر لەدەسپێکدا نەستی چیرۆکنووس بکەوێتە سەر هەستی پاڵەوان، ئەوا لەدەقدا هەستی چیرۆکنووس دەکەوێتە سەر نەستی پاڵەوان، بەم شێوەیە لەجەستەی دەقدا پاڵەوان نەستی خۆی بەرامبەر دایك والآ دەکات، خودی ئەم خۆ والآکردنەشە دەبێتە هۆی بەرجەستەکردنی گوناحەکان، ئەو گوناحانەش ڕاستەوخۆ بۆ یادەوەریەکانمان پەلکێش دەکات، لەلایەکی تریش‌و جودی پاڵەوان لەم شوێنەدا بەنسبەت نەستی دایك (ئەوانی تر) دەلالەت لە بیری بالآ دەکات، بەمجۆرەش هاوشانیەك لەنێوان گوناح‌و بیری بالآ دروست دەبێ، خودی ئەم هاوشانیەش ژیانی پاڵەوان بەرەو فەراغێك دەبات، بەمجۆرە پاڵەوان دەبێتە جۆرێك لە فەراغ، وەك لەجەستەی دەقیشدا بەتاقیکردنەوە

بۆمان دەردەكەوێت كە پاڵەوان خۆی لەهەموو لایەكان دادەماڵێ ((ئێستاش نازانی هۆی ئەم بێدەربەستیەت لەڕووی مەرگو ژیاندا چییە، وەكو ئەوەی (ژیان) یا (مەرگ) پەیوەندیان بە تۆوە نەبێ، یا ڕاستر تۆ پەیوەندیت بەوانەوە نەبێ...سەگوەڕ ل٨)) خودی ئەم خۆداماڵینە هەڵگری جۆرە ونبوونێكە، خودی ئەم ونبوونەش پەیوەستە بەزەمەنیەتی شەو، ئەو زەمەنە كورتەش بێهودەیە، چونكە بەدوایدا ڕۆژ دەبێتەوە، خودی ڕۆژبوونەوەش ئەگەر بۆ دایك گەشبینی بنوێنێ، ئەوا بۆ پاڵەوان گوناحێكی تر زیاد دەكات، كەچی بەردەوامیەتی شەو دەلالەت لە مەعریفەیەك دەكات، خودی ئەو مەعریفەیەش پاڵەوان دەگەیەنێتە بیری باڵا،كەواتە ئەگەر بیری باڵا بەنسبەت پاڵەوان هەوڵدان بێ بۆ گەیشتن بەدایك، ئەوا گوناح بەنسبەت دایك هەوڵدانە بۆ گەیشتن بە پاڵەوان، هەروەها ئەگەر زەمەنیەتی شەو یاخود بەمانای دەسپێك (نەخەوتن) پەیوەندی بەگوناحەكانی پاڵەوانو حەزی دایكەوە هەبێ ئەوا بەردەوامیەت ڕاستەوخۆ پەیوەندی بەبیری باڵاوە هەیە، بەڵام بەردەوامیەت بەماناگشتیەكەی لە جەستەی دەقدا بەردەوامیەتێكی گشتی نییە، بەڵكو پەیوەستە بە زەمەنێكی دیاریكراویاخود ئەگەر بەنسبەت پاڵەوان (بیری باڵا) گشتی بێ، ئەوا بەنسبەت چیرۆكنووس سنورداره، بەم واتایەش ئەگەر ڕۆژ لای چیرۆكنووس دەلالەت لە گەشبینی بكاتو لای دایك دەلالەت لە حەز (جۆرێكە لە گەشبینی) ئەوا بەنسبەت پاڵەوان مردن لە جەستەی دەقدا تاریكایەكی جاویدانیيە ، كەواتە لای پاڵەوان شەو شتێ نییە لە شتەكانەوە بێتە بەرهەم بەڵكو دەلالەت لە ئیرادە دەكات، ئەم ئیرادەیەش وەك گوتمان وجود دەگەیەنێت، كەواتە ئاگاییەك دەكەوێتە نێوان كۆتایی سەگوەڕو بێكۆتایی پاڵەوان، ئەو ئاگاییەش پەیوەستە بەنەخەوتنی دەسپێك، نەخەوتنیش لە جەستەی دەقدا لەلایەك بەرجەستەكردنی خودە، لەلایەكی تریش پوكانەوەی جەوهەری مرۆڤو هەڵاتنە

لەخود،ئەمەش راستەوخۆ پەیوەندی بە واقیعی نەخەوتنەوەیەو لە جەستەی دەقدا یاخود لەدەرەوەیدا بە روونی خۆی ئاشكرا دەكات.

شەو لەگەڵ پێچو پەناو نهێنییەكانی دوودڵیيەك رەسم دەكات، ئەوەی بەردەوام شەو دەلالەتی لێدەكات جاویدانیيە، بەمجۆرەش نەخەوتنو بێداری دەلالەت لە رەفزكردنی مەرگ دەكات، كەچی سەرشۆركردنی چیرۆكنوس بۆ شەو (وەك زەمەن) كۆتایی سەگوەڕ دەگەیەنێت، لەلایەكی تریش ئەگەر نەخەوتن دووركەوتنەوە بێ لەشەو كەواتە هەستكردن بە گوناح لە دووركەوتنەوەی مەرگ دێتەدی،فیكرەی گوناحیش بەهۆی زاڵبونی دەسەڵاتی نوسەرەوە راستەوخۆ بەرەو ترسو گومانمان دەبات، ئەمەش لە جەستەی دەقدا پەیوەندی بە نەخشەی داریژراوی كۆتاییو مەرگی سەگوەڕەوە هەیە كە لەلایەن چیرۆكنوسەوە پەیڕەو كراوە ((كوشتیان.ئەوە خۆ سێمانگە دایكت چاوەڕێت دەكات... سەگوەڕ ل١٠٣)) كەواتە پێش كوشتن نەخشەكە بە دەستی ئەنقەست دوو دڵیو وەسوەسە دەخاتە نەستی پاڵەوانەوە،چونكە پاشان بەهۆی بە یەكتر شادكردنەوەیان لای چیرۆكنوس،ئیتر ئەو دوودڵیو وەسوەسەی پاڵەوان لەناو دەچێ، لەم حاڵەتەدا هەموو مەیلێك بۆ نەخەوتن مەیلە بۆ ئاكار. كەواتە گەورەترین جیاوازی لە نێوان شەوو بێداری دەكەوێتە سەر نەخەوتن لە نەخەوتن بیرەكانی پاڵەوان بێ پچڕانەوە دووچاری شلەژان دەبن، هەرلەو ساتەی كە وشەی شەو لەجەستەی دەق دێتە مەیدان ئیدی نەخەوتن خۆی بەدوادا ڕادەكێشیو بێداربوونەوەش شتەكان بەلایەكدا دەخات،بەمجۆرە بێداری دەسپێك دەلالەت لەیەكێتی خود دەكات، لێرەدا خودی پاڵەوان لەچركەساتی (شەو) بەمانا زەمینەكەیو (نەخەوتن) بەمانای بیركردنەوە، بێداریەك بەرهەم دێنن، خودی ئەم بێداریەش پەیوەستە بەمەعریفەی پاڵەوانەوە، مەعریفەش بڕیارێك دەدا، هەڵبژاردنی ئەو بڕیارەش دەلالەت لەهاوجووت بوونی شەوو نەخەوتنی دەسپێك دەكات، لێرەدا بێداری ئەو مەعریفەیە كە پاكێتی بۆ خود دەگەڕێنێتەوە، كەواتە لەنێوان شەوو بێداری-

نەخەوتن،ئەو هەستکردنەیە کە هەستی ڕشانەوەمان دەبزوێنێ، بزواندنی ئەو هەستەش لە گومان‌و دڵنیانەبوونی وجودماندایە!. لێرەدا هێزی وجودی شەو بەهەموو مانایەکەوە دەکەوێتە سەر هێزی نەخەوتن، یاخود هێزی بیرکردنەوە، بیرکردنەوەش لەشەودا لیٚ خورد بوونەوەیە لە وجود یاخود بەمانایەکی تر (وجود) لێ خورد بوونەوە دەسەلمێنێ، تا دەگاتە ئەوەی پاڵەوان لەکاتی بیرکردنەوە لەوجودی نێو بەندیخانە دووردەکەوێتەوە (دەکەوێتە نێو گوناح) هەرچەندە هەست بەوجودی بەندیخانەش بکات ((لەگوناح پاك دەبێتەوە لەبیرکردنەوە دەترازێ،لێرەدا هەست دەکەین کێشەیەك لەئارادایە تامردن، ئەو کێشەیەش دەکەوێتە نێوان بیرکردنەوەو وجود، مەعریفەیەك دەردەبڕێ، بۆیە (کیفاد) دەڵێ: من گەر بیر لەوجود بکەمەوە دەیڕوخێنم)) کەواتە ئەگەر بیر لەوجود بکەینەوە نییە، وجودیش خۆی لەساتەوەختی بیرکردنەوەدا دەدۆزێتەوە،وجودی پاڵەوان لەجەستەی سەگوەڕدا لەنەخەوتن دایە، بێداربوونەوەش خاڵی کۆتایی مەسەلەکان (ڕۆح) ڕەسم دەکات، چونکە وجود گەڕانەوەیە بۆ ئەسڵ ئەسڵی بوونیش تاریکایی‌و نەبوونییە، ئەسڵی پاڵەوانیش لەسەگوەڕدا لای چیرۆکنووس دایکە، هەموو گەڕانەوەیەکیش بۆ دایك وەك گوتمان گەڕانەوەیە بۆ گوناح ((دوێنێ هەرکە فرمانی ئیعدام کردنیتان خوێندەوە دوا داوات بینینی دایکت بوو! سەگوەڕ ل٥٩)) بەمجۆرە کاتێ هەواڵی مردن بە پاڵەوان دەدرێ دەکەوێتە دەرەوەی خودو هەوڵ دەدا شوێنێ لەدەرەوە بۆ خۆی مەیسەر بکات، یاخود شوێنێ لای دایك داگیر بکات، بەهۆی خودی ئەم شوێنەش پەیوەندی بیرو وجود دەپچڕێ ((یاخود وەك لەپێش دا ئیشارەمان بەزەمەنیەتی شەوو بەردەوامیەتی کرد، لەو حاڵەتەدا پەیوەندی ئەو دووانە دەپچڕێ)) پچڕانی ئەو پەیوەندیانەش ڕاستەوخۆ گوناحەکەمان بیردەباتەوە، یاخود نەخەوتنمان لەیاد دەباتەوە، کەچی چیرۆکنووس کاتێ لە کۆتایی جەستەی دەقدا پاڵەوان بەدایك شاد دەکاتەوە، لەو ساتەدا هەموو گوناحەکان

لەخاڵێ کۆدەکاتەوە،لێرەدا گوناحەکان دەلالەت لەدەسەلاٚتی چیرۆکنووس دەکات، لەجەستەی دەقدا پاڵەوان لەکۆمەڵێك مەوجودات پێکهاتووە، هەریەکێکیش لەمانە وجودی خۆی هەیە، پاڵەوان لەوجودی نێو زیندان کە وجودێکی شڵەژاووپڕ گرژییە دەپچڕێ‌و دەچێتە دەرەوە، لێرەش وجودی دەرەوە (یادەوەریەکان) وجودی بەرفراوان‌و پەرت‌و بلاٚوە لە زەمان‌و مەکان، بەمجۆرە لەوجودی منی تاکەوە بۆ وجودی ئەوانی تر پاڵەوان بەرەو مەعریفەیەك هەنگاو دەنێ،ئەو مەعریفەیەش لەجەستەی دەقدا جۆرێکە لە گەیشتن بە حەقیقەت ((ئێستا دڵخۆشتری ڕۆشناییەك لەدەروونتدایە کە هەرگیز کز نابێ‌و ناکوژێتەوە، کاتێ گوریسەکە دەنێنە ملتەوە جۆرێ ئەو ڕۆشناییە دەگەشێتەوە هەرچی کونج‌وکەلەبەری تاریك‌و شێ یاوی دڵ‌و مێشکت هەیە ڕۆشنی دەکاتەوە... سەگوەڕ ل٣٣-٣٤)) کەچی بەهۆی نەخشەڕێژراوەکەی چیرۆکنووس (کۆتایی سەگوەڕ) حەقیقەت دەبێتە جۆرێك لەگوناح، بەمجۆرە کاتێ چیرۆکنووس لەهەر چوارلا خۆی دادەماڵێ (ڕاست، چەپ، خوار، ژوور) ئیتر میراتی چیرۆکنووس تەنها ژوورێکی تاریکی پڕ گوناحە، ئەم گوناحەش هەمیشە بەرامبەر ئەوانی تر پراکتیزە دەکرێ.

نەفی کردنی ئەوی تریش بەبێ نەبوونی ئەسڵەن لەئارادانییە، نەبوونیش لەجەستەی دەقدا لە (ئێستا)کاندا بەشێوەیەکی جەوهەری خۆی بەرجەستە دەکات، ئەگەر (هایدگەر)یانەش بۆ مەسەلەکە بچین دەبێ بڵێین ((نەبوونی هەمیشە لەناخماندایە)) هەروەك سەگوەڕیش لەناخی پاڵەواندایە کەواتە هەر لەڕێگەی نەبوونی ناخی خۆمانەوە بیری نەبوونی دنیا داگیر دەکات ((بیری سەگوەڕیش بەنسبەت چیرۆکنووس ژوورەکە)). بەلاٚم ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ گوناح دەبینین لەدەرەوەی زیندان پاڵەوان بەرەو بوون دەبا، ئەگەر خودی ئەو گوناحەش لەئارادا نەبێ پاڵەوان تەنها دەمێنێتەو، کەواتە ئەوانی تر گەرچی بۆ پاڵەوان دەلالەت لەگوناح دەکەن لەهەمان کاتیشدا بوونێکی پێ دەبەخشن،

بەمجۆرەش لەدەرەوەی زیندان بوونی پاڵەوان بەندە بە بوونی ئەوانی ترەوە، کەواتە ئەگەر وجودی پاڵەوان لەنێو زینداندا وجودێکی ویژدانی بێ ((یاخود جۆرێك بێ لەناوەوە)) ئەوا ئامادەباشی خودی دەگەیەنێت بۆ خۆی، بەڵام لەدەرەوە وەك تەئکیدمان لەسەر کرد وجودێکە بۆ ئەوان، یاخود ئەگەر (سارتەر)یانە بۆ مەسەلەکە بچین دەبێ بڵێین وجودی پاڵەوان لەنێو زینداندا پابەستە بە کردەی پاڵەوان بۆ خودی خۆی، بەڵام لەدەرەوە کردەی پاڵەوانە بۆ ئەوانی تر.

(نەخەوتن)ی پاڵەوانیش نەخەوتنە لەپێناو خۆشەویستی هەبوون، یاخود لەپێناو خۆشەویستی ژیان، تەماهی بوونیش لەگەڵ ژیاندا لە نەخەوتندایە، کەواتە ئەگەر نەخەوتن بۆ خودی پاڵەوان دەلالەت لە ترسی مردن بکات، ئەوا بێگومان بەنسبەت ئەوانی تر دەلالەت لە بیری باڵا دەکات. خودی وشەی (نەخەوتن) لەناوەخۆیدا دەلالەت لە رەفزکردنی بوون دەکاتەوە، رەفزکردنی بوونیش لە هەبووندا ئەو(ئێستا)یانەمان بۆ بەرجەستە دەکات کە لە نێو زینداندا هەستیپێ دەکەین، خودی ئەو دەرفەتە (ئێستا) کورتانەی زەمەنیش سنووردارو دیاریکراوەو تایبەتن بەخودی پاڵەوان، ڕەنگە ئەوەندەش تایبەت نەبن ((لێرەدا وشەی ڕەنگە بۆ قەڵەمی من چەمکی نیگەرانی پەرت دەکات ئەگەر ئەو وشەیەش بەکار نەبەم هەڵبەتە لەپرۆسەی نووسین دەکەوم)) یاخود بەمانایەکی تر بەنسبەت چیرۆك گێڕەوەش دەلالەتی خۆیان هەیە، بەڵام هەرچەندە پاڵەوان بەنێو ئێستاکانی خۆیدا شۆڕ دەبێتەوە ئەوەندە لەچیرۆك گێڕەوە دوور دەکەوێتەوە کەخودی ئەو دوورکەوتنەوەیەش لەجەستەی دەقدا خۆی لەکاتی جێهێشتنی ژوورە تاریکەکەدا دەنوێنێ، لێرەدا چیرۆکنووس بەهۆی پێکەنینی پاڵەوانو زرەی زنجیرەکەی وەئاگا دێتەوەو ڕاستەوخۆ جڵەوی دەسەڵات دەگرێتەوە دەست،بۆیە گوزەر کردنی پاڵەوان لەژوورەکە وا لەچیرۆکنووس دەکات کۆتاییەك بۆ چیرۆکەکە دەدۆزێتەوە جڵەوی پاڵەوان بۆ ژێر دەسەڵاتی

خۆی بگێڕێتەوە،کەواتە ئەگەر خاڵی ڕەهابوون لەئێستاکانی پاڵەوانەوە دەست پێبکات،ئەوا ئێستای چیرۆکنووس ساتەوەختی هەستکردنی جڵەو لەدەستدانە، بۆیە چیرۆکنووس خۆی کۆدەکاتەوەو دووبارە دەمانخاتەوە ژێر هەستی خۆی، ئەگەرچی ئەم هەستکردنەش کاتێکی زۆری بەسەردا تنێدەپەڕێ، بەڵام چیرۆکنووس وەرچەرخانەکە بەهۆی سێ ئەستێرەوە ((بڕوانە ل١٠٣ سەگوەڕ)) بەجەستەی دەقەوە دەلکێنێ. کەواتە ئەگەر نەخەوتنی پاڵەوان دوورکەوتنەوە بێ لەعەقڵ،ئەوا نەخەوتنی چیرۆکنووس گەڕانەوەیە بەرەو سێ ئەستێرەکە، سەرەڕای ئەوەش لەنەخەوتنی پاڵەواندا کۆمەڵێك ململانێی تر بەرجەستە دەبن کە پەیوەستن بەخودو ئەوانی تر، پاڵەوان بۆ ئەوەی بیسەلمێنێ گەیشتۆتە فەراغێك،ئەزموونەکانی خۆی لەجەستەی دەقدا والا دەکات، لەم حاڵەتەدا وجودی پاڵەوان لەو ململانێیە بەبێ ئێستای زیندان نابێ، ئێستای زیندانیش بێ ململانێی بوونی ئەوانی تر وجودی نییە، کەواتە واقیعیەتی ئەوانی تر لەواقیعیەتی چیرۆکەکەدا خۆیان دەردەخەن، کەچی مەرگی پاڵەوان بەشێوەیەکی جەوهەری لەپێناو خودی خۆی دایە، نەك لەپێناو ئەوانی تر، لێرە خۆش بەحاڵ بوونی پاڵەوان وەك وجودێکی تەکلایانە لەکۆتایی (سەگوەڕ) خۆش بەحاڵ بوونێکی عەقڵیانەی چیرۆکنووس نییە بۆ گەیشتن بەدایك بەڵکو گەڕانەوەیەکی (نیتشە)یانەیە بۆ یەکەم وشەی دەسپێك، کەواتە لەجەستەی دەقدا پاڵەوان دەکەوێتە ئەودیوو واقیع، بەڵام چیرۆك گێڕەوە چیرۆکەکەی ناکەوێتە ئەو دیوو واقیع، بەڵکو لەنێو واقیعدا مەعریفەکانی پەرت دەکات، خودی ئەو مەعریفانەش بەهۆی عەقڵی چیرۆکنووسەوە بەشێوەیەکی ئەدەبی دووبارە نومایش دەکرێنەوە،بەمجۆرە نووسینەوەی واقیعو مۆنتاژکردن دەبێتە کاری چیرۆکنووس ((خودی ئەم واقیعەش بە چیرۆکنووسەوە بەندە نەك پاڵەوان)) کەواتە مەعریفەی چیرۆکنووس کە لەوانی ترەوە وەدەست دێ دەبێتە هۆی لەدایك بوونی سەگوەڕ، ئەمەش ڕاستەوخۆ بە پێچەوانەی مەعریفەی

پاڵەوانەوەیە، چونکە مەعریفەی پاڵەوان لە هەڵبژاردنو ئیرادەوەیە ((لەشەوو درێژدان بە شەوو بێداری)).

کەواتە سەگوەڕ لەلایەك مژدە بەخشەو یاخود مەعریفەیەك بۆ بەرامبەر دەربڕێ، لەلاکەی تر دەبێتە هۆی لەناوچوونی جەستەی پاڵەوان، بەم شێوەیەش پاڵەوان دەچێتە خانەکانی (ڕۆح)و چیرۆکنوس بەرەو (واقیع)، (جەستە) دەگەڕێتەوە، تەماهی بوونی پاڵەوان بەبیری باڵا هەڵوێستی پاڵەوان دەنوێنێ بەرامبەر ئەو ململانێیەی کە لەخوددا هەستی پێ دەکات، پاڵەوان (خۆشی) لەو تەماهی بوونە وەردەگرێ، کەچی چیرۆك گێڕەوە خۆشی لەو پلانو نەخشەیە وەردەگرێ کە بۆ کۆتایی سەگوەڕ دەیدۆزێتەوە، خۆشی پاڵەوان بەنسبەت کۆتایی سەگوەڕ ئەو چرکەساتەیە کە چیرۆك گێڕەوەکە دەسەڵاتی خۆی وون دەکات، واتە ((بەر لەسێ ئەستێرەکە ل١٠٣)) ئەو سێ ئەستێرەیە نهێنییەکی گەورەیە، ئەو بێ لایەنییە دەپارێزێ کە لەساتەوەختی جێهێشتنی ژوورە چکۆڵەو تاریکەدا پاڵەوان لەڕاستو چەپو ژووروخوار جیادەبێتەوە، ئیتر بەرەو بێدەنگیە گەورەکە (تاریکایی) دەچێ لەخودی خۆشی گوزەر دەکات، پێکەنینو زڕەی زنجیرەکە جەستە جێدێڵێو ڕۆح رەها دەکات بەمجۆرە دەرچوون لەخود (زیندان) هەنگاونانە بەرەو بیری باڵا.

دەرئەنجام:

ئەگەر پاڵەوان لەساتەوەختی بڕیاردانو هەڵبژاردن پشت بە ئیرادەی تەکلایانەی خۆی ببەستێ، ئەوا بەو مانایە نییە کە پراکتیزەی ئیرادەیەکی سەرەڕۆیانە دەکات، بەڵکو خودی ئەم ئیرادەیە پەیوەستە بە ئەزموونو یادەوەریەکانی تاكو نەستی کۆ، لەم حاڵەتەشدا بۆمان دەردەکەوێت کە ئیرادەی پاڵەوان بەخودەوە بەندە، ئەمەش لەدەسپێکیدا دەلالەت لە شەو دەکات.

خودیش پێکهاتووە لە کۆمەڵێك ئاگایی، ئەو ئاگاییانەش لە تیۆریزەکردنی فیکرەکانەوە لەدایك دەبێت، ئەگەر پاڵەوان لەم حاڵەتەدا تەعبیر لە

مەعریفەیەکی نامەنتقی بە واقیع بکات، یاخود نەگونجانێك لە نێوان خودو واقیع لەئارادابێ، خودی ئەم نیگەرانیو خۆنەگونجانە دەلالەت لەرەفزکردنی دەسەڵاتی واقیع دەکات بەهەموو مانایەکەوە، خودی ئەو رەفزکردنەش لە وجودەوە دەڕژێ لە دەسپێکدا بە (نەخەوتن) کە وشەیەکی نیگەراناوییە تەعبیری لێ دەکرێت. گەڕانەوەشمان بۆ واقیع لەلایەك پەیوەستە بە گوناح، لەلایەکی تر پەیوەستە بە بیری باڵا، بەو مانایە هەموو گەڕانەوەیەکی زەمەنیانەی پاڵەوان بۆ واقیع سەرشۆڕکردنە بۆ دەسەڵاتی واقیع، هەموو سەرشۆڕکردنێکیش گوناحێکە دەربارەی خود پراکتیزە دەکرێ، بەڵام هەموو رەفزکردنێك ڕووتکردنەوەی دەسەڵاتی واقیع دەگەیەنێت، ئەمەش پەیوەستە بە نازەمەنیەتی شەو ((تاریکایی جاویدانی))، کاتێکیش کە بۆ نازەمەنیەتی شەو دەگەڕێینەوە پەنجە نومای دەسەڵاتی وجود دەکەین، لەم حاڵەتەدا وجودی پاڵەوان یەکسان دەبێ بە جاویدانی شەو، ئەمەش خۆ پاککردنەوەیە لە گوناحەکانو گەیشتنە بەبیری باڵا، یاخود گەیشتنە بە حاڵەتی بێداری دەسپێك.

چۆنێتی بەرجەستەکردنی شێوازو بونیادی زاڵ

"**مادام بۆڤاری منم**" " فلوبیر"

ئەگەر شێواز بریتی بێ لەڕۆنانی ڕستەو وێنەی هونەریو شێوەکانی دەربڕین کە تامو چێژی تایبەتی هەیە، ئەوا بونیادی هونەری بریتییە لە چۆنێتی لێکدانی ئەو وشانەی دەقەکە بەپێی یاساکانی ناوەوە پێکدێنێ، ئەو گوتنانە دەگرێتەوە کە لەبنەمایەکی هونەرییەوە دەردەچێ، یاخود ئەوپێکهاتانە دەگرێتەوە کە دەقەکەی لەسەر ڕۆنراوە.★

ئەمەش تاڕادەیەك لە شێوازمان نزیك دەکاتەوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بونیادی

★ بڕوانە :بینای هونەری چیرۆکی کوردی- د. پەرێز سابیر-ت١٧

هونەری مانایەكی فراوانترو‌تێرتری هەیەو لەپاڵ بەشە پێكهێنەرەكان شێواز دەگرێتەوە خۆی‌و بە بەشێكی بونیادەكەی دادەنێت.

كەواتە بەو مانایە لە چیرۆكی كەسایەتیدا،بونیادی زاڵ دەكەوێتە سەركەسایەتی (پاڵەوان)یاخود پەیوەندییەكانی نێو دەق لەبەرژەوەندی كەسایەتی پاڵەواندا خۆیان دەنوێنن،چۆنێتی بەرجەستەكردنی ئەو كەسایەتیەش دەكەوێتە سەر شارەزایی هونەری نووسەر، بۆیە نووسەری شارەزا هەمیشە هەوڵدەدا بەپێی بەرەوپێش چوونی پەیوەندی نێوان ڕەگەزەكانەوە بەناخی پاڵەواندا شۆڕبێتەوەو وردەوردە شتە خەفەكراوەكانی نەستیان بگرێت‌و بیانخاتە نێو قالبێكی هونەری‌و ڕووبەڕوی خوێنەریان بكاتەوە، بەمجۆرەش سەرنجی خوێنەرو هەست‌ونەستی بۆ بەشداربوون ڕادەكێشێ، وەك چۆن ((دستوڤسكی)) لەڕۆمانی ((برایانی كارامازۆف)) پەڕەكانی ناوەوەی پاڵەوان بەڕێگە تایبەتیەكانی خۆی هەڵدەداتەوە هەڵدانەوەی دەروون‌و گرتنی رۆح‌و وەسفكردنی كەسێتی‌و بەرجەستەكردنیان دەكەوێتە سەر شێوازی دەربڕین، بەو مانایەش لای ((دستوڤسكی)) كەسەكان پەرە دەسێنن‌و دەگۆڕێن‌و كاریگەر دەبن، هەروەها دەكرێ خودی ئەو دەربڕینە لەوەسفكردنە وردەكانی شوێن لای ((یەشار كەمال)) نزیك بكەینەوە، بۆ ئەمەش دەكرێ ئیشارە بە ((كاریتە- حەمەدۆك...)) بدەین. ((یەشار كەمال)) وەك جوگرافیا ناسێك وەسفی شوێنەكان دەكات، بەهەمان شێوەش ((دستوڤسكی)) وەك دەروونزانێك رۆحی كەسایەتیەكان دەگرێ‌و درك بەكێشەكانی ناوەوەیان دەكات‌و بەشێوەیەكی هونەری چڕوپڕ ئاوێتەیان دەبێ‌و لەدووتوێی پارچەكانی دەقدا مادەی جۆراوجۆر بەشێوەیەكی ناڕاستەوخۆ لەبەرژەوەندی بونیادی زاڵدا بەرجەستە دەكات. یاخود بەگشتی لەتوێی پاڵەوان بیردەكاتەوەو بەجزئی لەتوێی ڕەگەزەكانی تر هەستیان پێ دەكات، بۆ ئەم مەبەستەش پێویستە سەرەتا درك بەشیكردنەوەی خودی پاڵەوانەكان بكەین ئینجا لەوێوەوە بۆ ڕەگەزەكانی تر بگەڕێینەوە، بەمەش دەتوانین بانگەشە

خەفەكراوەكانی سایكۆلۆژیەتی زمان‌و خودیش بەتەكنیكی نوێ بگرین، ئەمەش هەنگاوی یاخی بوونی دەقە دژی دەسەڵات‌و سەلماندنی ئیبداعە بەشێوەیەكی هونەری،ئەم یاخی بوونەش دەبێتە یاخی بوونی رەهاو ڕێسای بەرز، هەروەها لەلایەكی تریش كاركردنە بۆ شیكردنەوەی ئازادی دەق بەهەموو ماناكانییەوە. كەواتە لێرەدا دابڕانێك دروست دەبێ لەنێوان واقیع‌و ناواقیعدا، یاخود هەست‌و نەست،ئەو دابڕانەش بە دروستكەری ئەو پەیوەندییە دینامیكیانە دەژمێردرێت كە دەق لەمانا فەرزكراوەكان رزگار دەكات. بەمجۆرە دەگەینە ئەوەی كە زەمەنی نەست ((بەمانایەكی تر دەق لەتوێی رێساو یاسا داهێنراوەكانی خۆیدا)) بەزەمەنی داهێنان لەقەڵەم بدەین، بێگومان هەمیشە كێشە توندو تیژەكانی پەیوەندی جۆراو جۆری رەگەزەكان بەسەر كەسایەتی خودی پاڵەوان زاڵ دەبن‌و رەنگڕێژ دەبن،ئەركی‌نوسەریشە كە توانای هونەری خۆی بۆ دەربرینی ئەم كێشانە تەرخان بكات، ئەمەش ژیانە، یاخود لە تەباترین حاڵدا كێشەی نێوان مانەوەی خودو مەرگە.. وەك ((فلۆبێر)) دەڵێ:- پێویستە نوسەر بۆ خۆی نەنوسێت،بەڵكو دەبێت لە كارەكەیدا وەكو خوا لە گەردوون، نەبینراوو بەتوانا بێت★ لەهەڵبژاردن، "هەڵبژاردن ژیانەو ژیانی تایبەتی نووسەریش لەشێوازەوە سەرچاوە دەگرێ"★،خودی ئەم مەسەلەیەش مەسەلەیەكی ئیبداعییە لەناوەوەی دەق بەئەنجام دەگات، بۆنمونە ((كافكا)) ئەو مەسەلەیە لە رۆمانی ((المسخ)) بە شێوازێكی جوان لە خودی كەسایەتی ((گریگۆر سامزا)) بەرجەستە دەكات، كاتێ گریگۆر سامزا)) لە خەو هەڵدەسێ سەیر دەكات بۆتە جانەوەرێكی گەورە، بۆیە دەحەپەسێ، ئا لێرەدا ئەو مامەڵە سەیرەی نوسەر، خوێنەر دووچاری هەمان حەپەسان دەكات، خوێنەر واهەست دەكات ((گریگۆر سامزا)) خەون دەبینێ،

★ بڕوانە: فلوبیر نظرة فی اسلوب الفنی/ تالیف : رشیدة احمد الترکی- ل٤٣

یاخود تووشی حاڵەتی شێتی بووە، تا بەرە بەرە لەكاتی دەرگا كردنەوەدا بە تەواوی نوسەر، خوێنەر دووچاری ئەبڵەق بوون دەكات، بەمجۆرە مەسەلەكە بەراستی دەكەوێتەوەو شتەكانیش لەمەعقولیەتەوە بەرەو نامەعقولیەت هەنگاو دەنێن، مەسەلەكان لە پەیوەندی رەگەزەكانی خۆیاندا رەوتی ئیبداعی دیاری دەكەن‌و زەمەنێكی ستوونی دادەمەزرێنن. بێگومان ((كافكا)) راستەوخۆ نەهاتووە كەسایەتیەكی (عادی) بخاتە نێو قەپێلكی جانەوەرێ، بەڵكو زیرەكانە بەشێوەیەكی هونەری لە توێی‌پارچەكانی دەقدا باسی گۆشەگیریی‌و بێزاری‌و موعاناتەكانی ((گریگۆر سامزا)) مان بۆ دەكات، بەم گێرانەوەیەش پردێ لەنێوان كاتی تایبەتی ئەزموونكراوو كاتی گشتی هەڵدەبەستێ، خودی ئەم پردە هەڵبەستراوەش كاتی هاوبەش دروست دەكات. یاخود بەجۆرێكی تر لەخاڵە جۆراوجۆرەكانەوە هێڵەكان رایەڵ دەكات‌و بەشێوەیەكی نەستیانە بۆناوەوەی ((گریگۆر سامزا)) مان دەگێرێتەوە، تا بەرەبەرە هێڵەكان تۆختر خۆیان نیشان دەدەن. ئەم گەڕانەوەیە، یاخود گەڕانەوە بۆ ئەزموونە كەڵەكەكراوەكانی كەسێتی‌و نەستی كەسێتی رەنگ ڕێژكردنی بەتەكنیكێكی هونەری خۆی لەخۆیدا درككردنە بەپەیوەندییەكانی ناوەوەو گەرانەوەیان بۆ رێساویاساكانی دەقی ئیبداع كراو، لەلایەكی تریش بۆ نەستی نوسەر، یاخود بەشێوەیەكی تر ئازادی نوسەرو ئازادی دەق رەسم دەكات، ئازادی ناوەوەش بەمجۆرە هەمیشە ئەزمونە كەڵەكە كراوەكانی ناو بونیادی رەگەزەكان دەردەبرێت. هەروەك چۆن لە رۆمانەكانی ((نیكۆس كازانتزاكی)) دا دەیانبینین، بۆ نمونە رۆمانی ((المسیح یصلب من جدید)) لە دووتوێی پەیوەندیەكانی نێودەق كەسێتیەكی گۆشەگیرمان پێدەناسێنێ، ئەمەش رێخۆشكەرە بۆ ئەوەی كەسێتی ((مانۆلی)) گۆشەگیرو خەفەكراو ئارەزوەكانی خۆی بەجۆرێكی ناسروشتی بەڕووی دەرەوەدا دەربڕێت، خودی ئەم حاڵەتەش لە ئازاردانی جەستەدا دەنوێنێ.

لەوانەیە بتوانین لێكچونێك لەنێوان ((مانۆلی)) و ((داڤنشی)) دا بدۆزینەوە، ئەویش عەشقی میسالیانەیە بەلاّم ئەم عەشقە لە ((مانۆلی)) دا دەگۆرێت بۆ رق‌و كینەو ئازاردانی جەستەو خاچ هەلگرتن كەچی لە ((داڤنشی)) دەبێتە خووو رەوشتێكی شاز. هەروەها ئازاردانی جەستەی خود لای ((دستوڤسكی)) رووبەرووی باوك وای لێدەكات هەموو خووی خۆی بداتە قوماركردن، هەروەك زاڵنەبوونی ((مانۆلی)) بەسەر باوكاندا دەبێتە هۆیەك بۆ ئازاردانی جەستە، بێگومان ئەو ئازاردانە، ئازاردانی جەستە: ئارەزووكردنی مردنە دژی باوك، كە لای ((مانۆلی)) باوكانی دێ دەگرێتەوە.

لە سەگوەڕی (موكری)دا هەمان هەست بەسەر خوێنەردا زاڵدەبێ، بەو واتایە چۆنیەتی پێكهاتنی خودی گوتن دەچێتە هەمان خانەی ئازاردانی خود لە دووتوێی دەقدا رەنگە ئەمە بەباوكە سیاسیەكانەوە پەیوەست بێت. یاخود بە مانایەكی تر ئاستی باسە جیاجیاكان‌و ئەركی كات‌و شوێن‌و هەیكەلی رووداو لە سەگوەڕدا بەتەواوی پەیوەندی لەگەڵ جەستەیەكی لەخاچدراوو یاخیدا دەكات، ئەو جەستە لەخاچدراو یاخیەی پاڵەوان لە گوتنی (موكری) دا، دواجار لە هەڵبژاردنی كۆتایی تێكەڵ هەمان بۆچوونی كۆو جیهانبینیان دەبێتەوە. بۆیە دەكرێ بڵێین حاڵەتەكە لای نوسەر لەدەرەوەی دەق پەیوەندی بەكادانەوەی ژیان‌و دەروونی نوسەرەوە هەیە. كەچی پاڵەوان ((لە كۆتایی)) لەو دیو وجودەوە ناتوانێ دووبارە پەیوەندی بە نوسەرەوە بكات، بەلاّم لە ئەنجامی كارلێكردنی لێكدانی بنەما جیاجیاكانەوە لە نێو دەقدا وەك دەرئەنجامێك كە ئێمە دركی پێ دەكەین تەماهی (موكری) دەبێتەوە ((بنوارە ل١٠٣ دوای سێ ئەستێرەكە دەڵێ: كوشتیان....بەلاّم جیاوازی ئەو تەماهیبوونە لەوەدایە كە یەكێكیان مەرگ هەڵدەبژێری ئەودیوی واقیع.

لێرەدا هەست دەكەین نووسەر لەو دەرئەنجامەدا ترسێك سەرتاپای داگیر دەكات،ئەوترسە ئەگەر لەلایەك ترسی گەڕانەوەی نووسەر بێ بۆ نێو ژیان، ئەوا

لەلایەکیتر ترسی گەڕانەوەی پاڵەوانە بۆ نێو دەق، بەگەڕانەوەی پاڵەوانیش هەموو ڕێساو یاسا ئیبداعەکانی دەق لەخۆیان هەڵدەگەڕێنەوە، بەلاّم بەگەڕانەوەی نووسەر، جیهان ئەوەیە کە هەیە، چونکە هیچ کردەیەك نانوێنێ بۆ ئەوەی بەشداری لەدروستکردندا هەبێ، ئەمەش دەلالەت لە دەستە پاچەیی مرۆڤ دەکات بەرامبەر هێزی دەسەلاّت هەر لەسەر خودی ئەو بنەمایەشەوە دەکرێ جیاوازییەکانی زیندانی (موکری)و تاعونی (کامۆ) بەرجەستە بکەین، ئەمەش لەلایەکیتر ڕەنگە پەیوەندی بەزەمەنی کوردیو بونیادی گومڕایی خودی کوردییەوە هەبێ. کەواتە تێکەڵبوونی (موکری) لەدواجاردا تێکەڵبوونێکە لەدەرەوەی ئیبداعی دەق، لەلایەکی تریش خودی ئەم تێکەڵبوونە پەیوەستە بەشۆڕشی کردیو ترسێکە لە دەرەوە، کۆنترۆڵی شۆڕشو ئایدیۆلۆژیا دەکات. کەچی هەلاّتنی پاڵەوان لەواقیعی بەندکراو بۆ ئەو دیوو واقیع ((دنیای خەیاڵ)) مانای لەکارخستنی کۆتو پچڕانی زنجیرەکانی واقیعەو ڕەهاکردنی فیکرە بۆ گەیشتن بە داهێنان، بەو مانایە داهێنان دەکەوێتە دووتوێی حاڵەتێك لەدەرەوەی حاڵەتەکان. هەموو هەوڵەکانی نەستی نووسەریش لەئەساسدا لەڕەگەزە خرۆشاوەکانی ناوەوەدا وەبەرهەم دێ، بەمجۆرە پاڵنەری نووسین کێشە خرۆشاوەکانی ناوەوە دەگۆڕێ بۆ چێژ، هەروەها دووبارە بوونەوەی لای خوێنەر دەلالەت لەتەماهی بوونی نووسەرو خوێنەر دەکات، بەم شێوەیە کردەی چێژ خاڵی کردنی دەروونە لە هەڵچوونەکان، بەجۆرێکیتر دووبارە وەبیرهێنانەوەی کەبتکراوەکانی ناخ هەم خوێنەرو هەم نووسەر دەخەنە حاڵەتی چێژوەرگرتنەوە، کەواتە سەرهەڵدانی حاڵەتە دەروونییەکان دەبێتە سەرەتاو پاشانیش جیادەکرێنەوە، بەجیاکردنەوەی هێزەکانی ئەو سەرەتایەو زاڵبوونی یەکێکیان ئەویتریان بەرجەستە دەبێ، لێرەدا هەمیشە زاڵو سەرکەوتوو مردنە، هەروەها حاڵەتی چێژوەرگرتن تەنها لەمردندا دەگاتە ترۆپك، بۆیە پاڵەوانی سەگوەڕ لەدواییدا بڕیاری خۆی بەمەرگ پڕ دەکاتەوە، ئەلێرەدا چ نووسەر چ

خوێنەر کۆتایی دەبینن‌و دوایی بە کۆتو زنجیرەکانی زیندەگی دێنن ((کۆتایی بەبوون دێنن)) هەروەها دەقیش بەتەواوی ئازاد دەبێو بەئازادی ڕەها دەگات، بەلاّم نووسەر؟

گشت ئەوانە دەمانگەیەننە ئەوەی کە چالاکی ئەدەبی تەعبیرکردنی ئەو ئارەزووانەیە کە لەدنیای هەستپێکراودا ناتوانرێت بەئازادی تەعبیر بکرێن، بۆیە پێویستە بۆ نەست بگەڕێینەوە، چونکە تەنها بەگەڕانەوەمان بۆ خەیاڵ ئارەزووەکان دەستەبەر دەکرێن، ئەمەش ئاڵوگۆڕ کردنی نیازەکانی واقیعە بەشێوەیەکی هونەری، یاخود لەبەر ئەوەی لەواقیع بۆ گەیشتن بەئارەزووەکان تەگەرەمان دەکەوێتە پێش، بۆیە پەنا دەبەینە بەر خەیاڵ، ڕەنگە بەجۆرێکی تریش خودی ئەم پرۆسەیە پەیوەندییەکی پتەوی بەپرۆسەی بەرزکردنەوە ((التسامی)) ((فرۆید)) ەوە هەبێ، بەلاّم دەشکرێ بڵێین نەست هەر تەنها غەریزە خەفەکراوەکانی سێکسی ناگرێتەوە. هەرچۆنێ بێ هێزی خەیاڵو حدسو گەیاندنی پێش نەست بەشێوەیەکی هونەری بەئەوانی دیکە، یاخود دەست بردن بۆ ئەفسانەو تەوزیفکردنی بەشێوەیەکی هونەریو گرتنی لایەنە پەیوەندیدارەکانی دوور لەشێوەی زەقو ڕەق، تەماهی بوونی نووسەرە لەگەڵ حاڵەتە ئیبداعیەکانی ئەودیوو واقیع، یاخود بەرزتر لەواقیعی باو هەمان تەوزیفکردنیش ئێستا بەشێوەی پەیوەندی نێوان دەقەکان تەعبیری لێ دەکرێ، گرینگ لێرەدا گرتنی حاڵەتەکانو تەوزیفکردنیانە بەشێوەیەکی هونەری بەرز کە دواتر دەبێتە هۆیەك بۆ چێژ بەخشین نەوەك زانیاریەکی ڕووت. بەمجۆرە گرینگ چۆنێتی گرتنی ڕۆحی کەسێتیو ڕۆحی ئەفسانەیە، هەموو ئەوانەش لەدەربڕیندا بەشێوازەوە خۆی پەیوەست دەکات دەکەوێتە سەر تەکنیکی هونەری هاوڕێكو هاودژ بەم شێوەیەش پەیوەندیەکی میکانیکی لەنێوان پاڵەوانو خوێنەر دێتە بەرهەم نووسەر بەهۆی ئەو پەیوەندییەوە دەتوانێ ماناکانی زەمەن بتەقێنێتەوەو پاشان وا لەخوێنەر بکات دوای وروژانی چێژ بکەوێ،

بەمجۆرە شتێ بۆ عەقڵی هەستو شتێکی‌تر دەچرپێنێتە گوێچکەی عەقڵی نەست.خودی ئەم پەیوەندییە پتەوە دەبێتە هۆی وروژانی خوێنەرو زمانێکی وردیش بۆ موناقەشەو موداخەلەی پرۆسەی داهێنان دێنێتە ئاراوە. ((موکری)) لەزۆربەی هەوڵەکانیدا دەیەوێت سەراپا جەستە وەك ئەلتەرناتیفی شۆڕش تەعبیر بکات،بۆیە جەستە دوای دابەزینی ماناکانی شۆڕش بەدرۆزنە ئەنجام دەگات، بۆیە جەستەکان لەنێو دەقدا یاخود لەنەستی موکریدا دووچاری پوچەگەرایی دەبنو لەهەڵبژاردنی کۆتاییش بەو ئازادییە دەگات کە لەگەڵ مرۆڤ لە دایك بووە،لێرەدا بەمانا کلاسیکیەکەی پارێزگاری لە ئازادی دەکات، ئەو ئازادیە ڕەهایەی کە دواجار بە موتابەقە کردنی ماهیەتو خود دێتە ئاراوە، بۆ نموونە بڕوانە دواگەڕانەوەی پاڵەوانی سەگوەڕ بۆ دایك، کەهەڵبژاردنی مەرگ لەم حاڵەتەدا دەلالەت لە درككردنی یاسا سروشتیەکان دەکات. کەواتە ئازادی لەدوا هەڵبژاردنی کۆتایی زەرورەتێکی زیندەگی نێو دەقو نەستی نووسەر نییە، بەقەد ئەوەی کە تەماهی بوونە بەئازادی ڕەها بەمەش نووسەر بیری ئازادی دواجار تەنها لەسروشتدا دەبینێ، خودی ئەمەش تێکەڵی هەوەسو هەڵوێست دەکات، بۆیە پاڵەوانەکانی (موکری) هەمیشە دەیانەوێت لەدەرەوەی دەسەڵات پرۆژەیەك بۆ مەرگ پێشکەش بکەن، یاخود لەبەر ئەوەی لە هەوڵەکانی ژیان ناگەنە وجودی ڕاستەقینە بەرەو پوچگەرایی بێمانایی دەچن، پاشانیش بە موفارەقەیەك دووبارە دەگەڕێنەوە. دواجار وەعی (موکری) یان توانای گوتن لەدەقدا لەو بەفەلسەفە کردنە دووچاری تێکەڵبوون دەبێ، ((بڕوانە ئەژدیها)) سەرەڕای ئەوەی چۆنێتی لێکدانی ئەفسانەو واقیع بەپێی یاساکانی ناوەوەی دەق بەشێوەیەکی لاواز خۆی دەنوێنێ، بەمانایەکی تر ئەو پەیوەندییە ئالۆزانە کە وەك بنەمایەکی هونەری خۆیان تەرح دەکەن، دەکەونە سەر چنینی زمان، خودی ئەم پەیوەندییانەش لەسەگوەڕدا بەشێوەیەکی جوان لەڕەگەزێکەوە بۆ یەکێکی تر بەرەو پێشەوە دەڕوا بەرێكو پێکی پاڵەوان وەك بونیادێکی زاڵ

بەرجەستە دەکەن،بۆیە لەهەموو ڕووەکانەوە دەکرێ بەجوانترینو بەپێز ترین بەرهەمی نووسەر لەقەڵەمی بدەین، ئەگەرچی لە ((ئەژدیهاو تۆڵەو هەرەس)) شێوازی واقیعی بەسەر زماندا زاڵەو خودی ئەم واقیعیەتەش دەبێتە بنەمایەکی لاواز بۆ پەیوەندییەکان،بەلام لەسەگوەڕدا زمان بەشێوەیەکی لەبارتر خۆی نمایش دەکات ((ئەم شێوازو واقیعیە تەواوی ڕۆمانی کوردی سەرگەردان کردووە)) نووسەر هەوڵدەدا بوون بەئازادیەوە پەیوەست بکات، کەچی لەتێکەڵکردنی هەوەسو هەڵوێست لەبەر ئەوەی ((لەدەرەوەی دەق)) بەزەمەنی ئیبداعی ناگات،یاخود بەمانایەکی تر لەبەر ئەوەی هەمیشە لەدواساتەکان کردە ((فعل)) دووچاری نەگەیشتنو پوچگەرایی دێ، ئیتر لەوێوە وەك ئارەزوو ((رغبە)) تێهەڵدەچێتەوە، بەومانایە (موکری) دواجار بێزارە لە کردە ئەمەش ئەوەمان بۆ دەسەلمێنێ کە ساتەوەختی چوونە نێو پرۆسەی نووسین هەمیشە وەك نیازو ئارەزوو دەرگاکانی نووسین دەخاتە سەر پشت، نەوەك وەك کردە، ئەمەش وا لەپاڵەوان دەکات لەکردە بێزار بێو ئارەزوو بکات، بۆیە هەموو ڕەفتارەکانیان لەدووتوێی ئارەزوودا گیر دەخۆن، بێ ئەوەی توانای گەیشتنو بەرەنگاری تا سەریان هەبێ، یاخود وەك ((تاعون)) هەوڵەکان بچنە خانەی ئیبداعەوە.هەر لەدووتوێی ئەم بۆچوونەشەوە دەکرێ بڵێین لەدواجاردا ئەوانی تر ((الآخرین)) بەنسبەت پاڵەوانەکانی ((موکری)) وەك بکەرێکی ڕەها ((فاعل مطلق)) خۆیان دەنوێنن، خودی پاڵەوانەکانیش تەنها دەبێتە ئامرازو بابەت بۆ داپۆشینی ئەو کردانەی کە لەسەریان پراکتیزە دەکرێت، یاخود بەمانایەکی تر پاڵەوانەکانی ((موکری)) لەدواجاردا تەنها دەبێتە دەمامك بۆ کردەوەکانی ژیان ئەمەش بەتەواوی پەیوەندی ڕاستەوخۆی بەبونیادی عەقڵی کوردیەوە هەیە، بۆیە دەکرێ بەهەمان شێوە ئیشارە بەئارەزووەکانی عەقڵی کوردی بکەین، چونکە عەقڵی کوردی هەمیشە ئارەزوو بۆ مەسەلەکان دەنوێنێ، هەرگیز جورئەتی کردەی لەڕووی مەسەلەکانەوە نییە، یاخود بەمانایەکی تر چاوی لە

ئەوانی تره کردەیی لەسەر پراکتیزه بکەن، ئەمەش وای کردووه کە تەواوی زەمەنی کوردی بەشێوەیەکی ئاسۆیی ڕەوتەکەی درێژ پێ بدات.

هەرچەندە وەك گوتمان بەرلەوەی دواجار (موکری) بکەوێتە نێو کەشتی ئازار،یاخود بەرلەوەی لە نێو ژیانو کۆتایی دەق دەسەڵاتە گەورەکە ڕابگەیەنێت، بەرەنگارییەکی درێژ نیشان دەدا، بەڵام لەبەر ئەوەی خودی ئەو بەرەنگارییە لەناچاری پاڵەوانەکانو نەستی نووسەر هەڵدەقووڵێ، بۆیە لەبەرامبەر وەعیدا هیچ جێکەوتەیەکی نابێ کە لە دواییدا بتوانین بۆی بگەڕێینەوە.

بەشێوەیەکی گشتیش خودی ئەم بیرکردنەوەیە لەدەقدا دەکەوێتە ژێر دەسەڵاتی چیرۆکگێڕەوە، بەمجۆرە موتلەقیەتێك لەوەدایە کە هەموو شتەکان دەزانێتو درکیان پێ دەکات، بەڵام هەر خودی ئەو دەسەڵاتە بە نسبەت یاساو ڕێساکانی نێو دەق بەنسبی دەکەوێتەوە، دواجار لەنێو موتلەقیەتی دەسەڵاتی نووسەرو یاساو ڕێساکانی نێو دەق، هەڵبژاردنی کۆتایی لای چیرۆکگێڕەوە یاساو ڕێساکانی دەق پێچەوانە دەکاتەوە، بەمجۆرە لەدەرەوەی دەق، یاخود لەئاستەکانی کۆتایی دەق نووسەر بیری خۆی فەرز دەکات، بێمانایییەکی تر دووبارە بۆ هەمان وەعی باو دەگەڕێتەوە، عەقڵ بۆ هێزو ئاڵۆزی بۆ سادە دەبات. فاکتەرە خودیو بابەتییەکانیش دواجار تەماهی یەکتر دەبن، بەم واتایەش ئەگەر فاکتەری خودی لەناخی پاڵەوانەوە هەڵقوڵێ، ئەم هەڵقوڵینە خودییە دەکەوێتە دووتوێی فاکتەرێکی بابەتی کەپەیوەستە بە پوچگەرایی دەرەوەی دەق، لەم حاڵەتەدا پاڵەوان وەك بونیادێکی زاڵ لەنێو دەق دەلالەت لەڕێکخەری کۆمەڵە ڕەگەزێکی پێکەوە بەستراو دەکات، هەر ڕەگەزێکیش بەپێی یاساکانی نێو دەق لەسەر ڕەگەزەکانی تر دەوەستێ، یاخود ماناکانی خۆی پێ تۆکمە دەکات، هەموو ڕەگەزەکانیش دواجار بۆ بەرجەستەکردنی پاڵەوان لەدووتوێی دەق خۆیان دەنوێنن. بەڵام کۆتایی دەق دەست بەسەر هەموو پێشبەندەکانی خۆیدا دەگرێو

لەدەرەوەی دەق (وەعی نووسەر) خۆی بەرجەستە دەکات، بەو مانایە سەربەستی نووسەر لێرەدا تەنها لەهەڵبژاردنی کۆتاییدا دەردەکەوێت، بەنسبەت داهێنراوەکانی دەقیش ئەم هەڵبژاردنە دەکەوێتە دەرەوە. ئەگەر فاکتەری لەنێو بردنو ڕەشکردنەوەی خود لای پاڵەوان بەرامبەر بابەتی پوچگەرایی بوەستێ یاخود بەرامبەر عەقڵیەتی باوکە سیاسییەکانەوە بوەستێ، کەواتە لەدەرەوەی دەق ئایدیۆلۆژییەتی باوکەکان نێردراوێکە پاڵەوانەکان داگیر دەکەنو هۆی سەرەکی پوچگەرایی جەستەی دەقن. لەبەرامبەر ئەو فاکتەرە نێردراوەش فاکتەری ڕەتکەرەوە، دەلالەت لە نامۆبوونی پاڵەوان دەکات، واتا نامۆ بوون وەك فاکتەرێکی ڕەتکەرەوەو دژ بەرامبەر عەقڵیەتی باوکەکان لەجەستەی سەگوەڕەوە خۆی دەنوێنێ. دەشکرێ بۆ زێتر ئاشکراکردنی ئەو چەمکە ئیشارە بە (بێ ناونیشانی پاڵەوان) بکەینو دالەکان بخەینە بەر شیکردنەوە، بەم واتایەش پاڵەوان هەر لەبنەڕەتەوە کەسایەتی خۆی ون کردووە، بۆیە بێ کردە (فعل) بەناچاری تەنها ئارەزووەکان دووبارە دەکاتەوە؟، یاخود تەنها وەك شت بەرچاو دەکەوێت. چیرۆکگێڕەوەش لەدواوە شتەکان دەبینێو ئارەزووەکان دەجوولێنێتەوە، بۆیە هیچ شتێ لای پاڵەوان گرینگ نییە، ئەمەش لەو پەڕی مانادا دەلالەت لە (بەشت بوون) دەکات، لێرەدا هەڵبژاردنی مەرگ لای پاڵەوان بەقەد ئەوەی دەلالەت لەڕەوتی ئاسایی شتەکان دەکات، دەلالەت لەکردە ناکات. یاخود پاڵەوان لە (بەشت بوونی) خۆیدا کەسێتی وون دەکات، بۆیە ناتوانێ کردە (فعل) پیادە بکات، لەبەر ئەوەی خودێك نییە، ناتوانێ خۆی بەدەرەوە ببەستێتەوە،یاخود لەبەر ئەوەی خودێك نییە هێزو توانا بەرهەم بهێنێ، ئیتر بۆیە دەبێتە شتێکی ڕەشکراو، یاخود بەڕەشکردنەوەی خودی خۆی دژی ئایدیۆلۆژیای باوکەکان دەبێتەوە. سەرەڕای هەموو ئەمانەش لەدوای هەڵبژاردنی چیرۆکگێڕەوە، فاکتەرێکی یاریدەدەری وەك ڕۆح بۆ پیادەکردنی فیکری نووسەر مەیسەر دەبێو موتلەقیەتێك بەماناکانی لەناوچوونو ڕەشکردنەوەی پاڵەوان

دەدات،ئەمەش دەکەوێتە ژێر دەسەلاَتی فیکری چیرۆکنووسەوە، لێرەدا چیرۆکنووس هێڵەکانی فیکری خۆی بەسەر دەقدا دەسەپێنێ، بەو مانایە هەڵبژاردنی کۆتایی لای چیرۆکگێڕەوە تەواوی جەستەی سەگوەڕو دەسەلاَتی نسبی لەجەستەی دەقدا دووچاری موفارەقە دەکات، یاخود لە جەستەی دەق (ناواقیع) بۆ واقیعی سەلەفی دەبات. کەواتە ئەگەر لە دەرەوەی پاڵەوان، یاخود لەنازیندەگی پاڵەوانەوە جارێکی تر لەبیری کۆتایی نووسەرەوە بۆ ڕیساو یاساکانی جەستەی دەق بگەڕێینەوە، دووچاری موفارەقەیەك دەبین، یاخود بەمانایەکی تر گەڕانەوەی پاڵەوان بۆ نێو دەق لەساتەوەختی کۆتاییو خاڵی تەماهی بوونی دەق بەفیکری نووسەر ئیبداعی دەق دووچاری لێکترازانو جیابوونەوە دەکات،لەم تەماهی بوونەوە دەبێ پاڵەوان بەچاوێکی ترەوە پێچەوانەی بۆچوونەکانی خۆی لەنێو دەقدا تەماشای ژیان بکا، بەچاوێك کەتەواو لەگەڵ بیروڕاکانی خۆی دژ دەکەوێتەوە، بێگومان خودی ئەو ڕاوبۆچوونە بەمەنتقی بیرکردنەوەی دەقو ڕێساو یاساکانی نێو دەقو پێشبینییەکانی بەم حاڵە دەکەوێتەوە، یاخود بەمانایەکی تر ئێمە بەپێی مەنتقی دەق ناکرێ بیر لە هەڵگەڕانەوەی بونیادی زاڵی دەق (پاڵەوان) بکەینەوە، تەنها دەکرێ خودی ئەو بیرکردنەوەیە لەدەرەوەی دەق پیادە بکەین، ڕەنگە بەنسبەت خوێنەری جدیش قورس بێ دەلوێ تەنها بیرکردنەوەی نووسەر بێت. یاخود بەجۆرێکی تر دەکرێ بڵێین ئەوە دووبارە ئایدیۆلۆژیایە دەست بەسەر فیکری نووسەر دادەگرێ و یاساو ڕێسا سەلەفییەکانی خۆی بەسەردا پیادە دەکات،بەلاَم هەرگیز پاڵەوان ملکەچی بۆ ژیان بەڕەوا نابینێ، وەك چۆن نووسەر پیادەی دەکات. لەو موفارەقەیەشەوە پەیوەندی ڕەگەزەکانی نێو دەق، یاخود بەمانایەکی تر بونیادی زاڵ لەکۆی پەیوەندییە ناوەکیو جێگیرەکان کە کۆمەڵەیەك لە کۆمەڵەیەکی تر جیادەکاتەوە دووچاری پێشبینییەکی نامەنتیقی دەکات، ئەو پێشبینییە گشتییەی کە دواجار لەجاڕدانی نووسەرەوە هەڵدەقووڵێت

جاڕدانی گەڕانەوە بۆ خودی ژیان،ڕەگەزەکانی بونیاد یاخود خودی پاڵەوان لەم حاڵەتەدا دوچاری بێشوێنی دەبێو ماناکانیشیان کە گوتمان لەفاکتەری ئایدۆلۆژیاوە دەسەبەر دەبێ، پێچەوانەوە دەبێتەوە، کەواتە ئەگەر پێش هەڵبژاردنی چیرۆکنووس جەستەی سەگوەڕ دەلالەت لەجەستەیەکی داهێنراو بکات، یاخود دەلالەت لە ڕەفزکردنو یاخیبوون بکات، ئەوا بەهەڵبژاردنی کۆتایی خودی فیکرەی یاخیبوون دەچێتە نێو هەمان حاڵەتی بەدۆگما بوون، یاخود لەو بارەدا کێشەی پاڵەوان لەحاڵەتەکەی خۆی ڕووت دەبێتەوە، واتە کێشەیەك نامێنێتەوە تاکو بەرەو ڕووی هێزە گەورەکەی بکەینەوە، یاخود بەرەو سەلەفییەتی بکەینەوە، تاوەکو هێزەکان لەفیکری نوسەر بەهەموو جۆرەکانییەوە تەماهی یەکتر دەبن دواجاریش لەگەڵ هێزە گەورەکەی سروشتو پێشبینییەکانی ئایدیۆلۆژیا درێژە بە ڕەوتی ئاسایی ژیان دەدەن. گوتمان ڕەنگە لەباشترین حاڵەتدا بونیادی (سەگوەڕ) بەئاستی باسە جیاجیاکانی جەستەی دەق پەیوەست بێ، ئەمەش دەکەوێتە سەر یاساکانی ناوەوە، بەم واتایە بونیادی زاڵ یاخود خودی پاڵەوان دەبێتە یاسایەك بەپێی ئەو یاسایەی کە دەلالەت لە خودی پاڵەوان دەکات،لەمەعقولیەتی پارچەکانی تری جەستەی سەگوەڕ پێك دێ، ئەوەی لە بونیادی خودی پاڵەوانیشەوە بە گرینگ چاو لێدەکرێت یەکێتی گۆڕانە جیاوازەکانی خودی ئەو بونیادەیە، هەر لەخودی ئەو یەکێتییەشەوە یاساکانی گۆڕان دروست دەبێ، یاخود بەمانایەکی تر هەرلەخودی یەکگرتنی پارچەکانی جەستەی دەقەوە یاسای پاڵەوان دێتە بەرهەم.لە لایەکی تریش یاساکانی پاڵەوان دەلالەت لە وەدیارخستنی پەیوەندی پارچەکان دەکات کە وەك رەگەز بەهایەك بە رەگەزەکان دەبەخشێ، ئەمەش چ دەلالەت لە رەگەزی زمان بکات، یاخود رەگەزی کۆمەڵە ڕووداوەکانی نێو دەق بێ.

خودی ئەم رەگەزانەش ئەگەر لەلایەك لە دووتوێی پەیوەندیەکانەوە پەیوەست بێ بە جەستەی دەقو جەستەی دەقیش خۆی لەگەڵ خودی پاڵەوان

تەماهی بكات، بێگومان تەواوی دەق ((گشت)) یاخود پاڵەوان دەلالەت لە ناسینی ئەم رەگەزانەو پەیوەندیەكانی نێوانیان دەكات، ئەمەش لەلایەكی تر پەیوەستە بە چۆنێتی لێكدانی رەگەزەكانی جەستە، دەلالەت لە پەیوەندیە ئاڵۆزەكان دەكات،كە بنەما هونەرییەكان بە پێی یاساكانی نێو دەق پێكەوە دەلكێنن. لەلایەكی تریش ناسینی پاڵەوان دەلالەت لە ناسینی پارچەكانی دەق دەكات. هەموو ئەوانەش دەكەونە سەر شێوازی دەربڕین، واتە هەر رەگەزێك لەنێو بونیاد تەنها لەو كاتەدا مانا وەردەگرێت كە شوێنێك لە ناو ئەو پارچەیە داگیر بكات.لە سەگوەڕدا خودی چیرۆكگێرەوە بەتەواوی گیرۆدەی كێشەكانی ((بەرلە كۆتایی)) یاخود لەدوای هەموو شتەكان دەبینێ، بەم واتایەش دەیەوێت ئاستی رووداو بۆ ئاستی دەق بەرز بكاتەوە، پێشمان وایە ئەو بەرزكردنەوەیە لە جەستەی دەقی داهێنراوی سەگوەڕدا بەرجەستە بووە، بەلاّم دواجار لە هەڵبژاردنی كۆتایی سەرەرای دروست بوونی موفارەقەكان پەیوەندی خوێنەریش بەتەواوی بەلای بونیادی دەقو پاڵەواندا دەشكێتەوە، یاخود بەدەر لە فاكتەرە دەرەكیەكان بەیاسا ناوەكیەكانەوە پەیوەست دەبێ، لەسەر خودی ئەم یاسایانەشەوە دەكرێ بڵێین پاڵەوان بەهەموو (رووتی خۆیەوە) سیتماتیكێكی ناوەكی هەیەو هەمیشە دەكەوێتە دەرەوەی فاكتەرە دەرەكیەكان، یاخود بەملایەكی تر لە دەرەوەی هەڵبژاردنی چیرۆكگێرەوە یەكێتی خۆی دەپارێزێ..

شوێنكاتی یەكەم
لە دووەم و
ئێستای سەگوەڕ

" بیروباوەڕەكان بەهێرشكردنە سەر نامرن، بەڵكو ئەوكاتە دەمرن كە بسەلمێنری بێسوودنو پێویست نین" " كانت"

((شوێن+ كات)) دوو رەگەزی هونەرین، هەستەكانی ناوەوەی خوێنەر دەوروژێنن، وەك چۆن بۆ نوسەر دەبنە كەرەسەی هونەری، ئاواش بۆ خوێنەر فەزایەكی سەرنج راكێشن. كات ((الزمن)) چەندان دەلالەت لەخۆ دەگرێت، بەلاّم لێرەدا مەبەستی سەرەكیمان كاتی (بوونی پاڵەوان) دەگرێتەوە، لە هەمان ساتیشدا تەماهی بوونی نوسەرو پاڵەوان دیاری دەكەین، هەرچەندە لەكۆتایدا نوسەر دووچاری موفارەقە دەبێت، یان وەك پاڵەوان بەو پەری خۆشی ناگات.. بەردەوامیەت بەكاتی خودو بێ دەنگیو عەشقی خود.... نادات، بەلاّم لەگەڵ ئەوەش شێوازی بەرهەمهێنانی سەگوەڕ دەبێتە حاڵەتێكی دەگمەنی بەرجەستەكردنی مێژوویی كوردیو سیاسەتی كوردی.

هەروەها هەوڵدەدەین شوێن ((المكان)) (شار-گوند- زیندان) لە (كات) نزیك بكەینەوەو پەیوەندی كەسەكان ئاستی كۆمەلاّیەتیو چینایەتیو رۆشنبیریی...لەگەڵ (كات)دا بەراورد بكەین. بەلاّم شوێن وەك جەستە ((جەستەی نووسین)) یان كاغەزی نووسراو، ئەوە زێتر وشەو رستەو خاڵبەندو مۆتیف...دەگرێتەوە، سەرەڕای ئیستاتیكیەتی جەستەو چەمكی فەلسەفیانە، ئیتر خۆمان لەقەرەی ئەو بابەتانە نادەین. تەنها مەبەستی (شوێن + كات) ئەوەیە كە پاڵەوان لەدەقدا تیایدا دێتە وجودو خودی ئەم وجودە بە مەڵبەندی هێز

دەدرێتە قەڵەم ئێمە لێرەدا بەمانا وجودیەکە ئەم خودە دەدەینە بەرباس و لێکۆڵینەوە.بەلاّم هەر لەهەمان ئاستدا ئەگەر دنیا بەشوێنی کردار بخەینە ڕوو، ئەوا شوێنی پاڵەوانی سەگوەڕ لەم چرکەساتەدا دەچێتە خانەی کپ بوون و شوێنی نووسەر کە وێنەکانی تیا دەخاتە خانەی نووسین، یان وەك دژە هێزێك شتەکانی تیا ڕەنگدەداتەوە دەکەوێتە سەر شوێنی زمان، بێگومان زمانیش خاوەن شوێنی تایبەتی خۆیەتی،بەو مانایەش نووسەر لەماڵی زمان شوێنێکی تایبەتی بۆ خۆی داگیر دەکات،هەروەها ئەگەر پاڵەوان بتوانێ وەك هێزێکی سەربەخۆ لەشوێنی خۆیدا بجووڵێتەوە، لەم حاڵەتەدا ئەرکی نووسەر ناونانی شتەکانە لەچوارچێوەی زماندا. شوێنکاتی ((نووسەر +پاڵەوان)) لەبەرامبەر دەرەوەدا دەخەینە سەر ڕووداوەکان و هەلاّتن و مردن.هەروەها کاریگەریان دیاری دەکەین، بەشێوەیەکی جیاواز لەنووسەری چیرۆکەکە دووبارە شوێنکات دادەڕێژینەوە و هەوڵدەدەین لەسەر ئاستی دەروونزانی دەقی چیرۆکەکە بخەینە بەر سەرنج و لێکۆڵینەوە.کەواتە ئەرکی ئێمە شیکردنەوەی ژیانی (پاڵەوان) ((نووسەر))ە، لەڕابردوو ئێستاو داهاتوو،خودی ئەم شیکردنەوەیە وەك شوێن دەکەوێتە سەر (شار-گوند- شار) بێگومان ئەو کارەی ئێمە هەرگیز دژی شێوە نووسینی چیرۆکنووس نییە، بەقەد ئەوەی والآکردنی دەرگا هونەریەکانێتی، بەجۆرێکی تر ئێمە یەکە یەکە ژیان لەدووتوێی چەمکی وجودیانەوە دەخەینە ڕوو، هەروەها بەپێ ی بەرەو پێشچوونی وەعی،یاخود بەپێی زەمەنی ئاراستە کراو لەسەرەتاو بە هێڵێکی ئاراستە کراو بەرەو کۆتایی و مردن ڕێ دەکەوین، ڕاستە ئێمە لەگەڵ هێڵەکانی چیرۆکنوس شۆڕ نابینەوە، بەلاّم بەپێی بۆچوونی خۆمان و خوێندنەوەی خۆمان هێڵەکان دووبارە بە شێوەی ئاراستە کراو دادەڕێژینەوە، لەبری ئەوەی چیرۆکنوس ڕابەر بێت، ژیان دەخوێنینەوەو زەمەنی وجود دەکەینە ڕابەرو لە هەمان کاتدا لە نازەمەنی وجود ((بەمانای وجود نەك داهێنان))و بە ئامێر بوون دوور دەکەوینەوە. بەلاّم بەر لە هەموو شتێك هەر لە

سەرەتاوە پێویستە بڵێین لە خودی دەقدا ئازادی ((کات)) لە سەرەتادا لە هەستکردنی پاڵەواندا خۆی دەنوێنێ، (پاڵەوان)و (نوسەر) ئەو ساتانە ئازادن کە هەست بە (کات) ناکەن و دەچنە دووتوێی ناشعورەوە، هەروەها بە نسبەت((شوێن))یش دەکرێ (شار) جۆرێك لەو ئازادیە یاخود هەست نەکردنە بخاتە ئەستۆی خۆی هەرچەندە بە پێی بەرەوپێشچوون و پێشکەوتن دەلالەتی هەست نەکردن موفارەقە دەخاتەوە، چونکە (شار) هەمیشە چەقی ئیبداع و پێشکەوتنە،کەپێچەوانەی هەستنەکردنە... هەر چۆنێ بێ دەکرێ بڵێین خودی ئەم موفارەقەیەی کە تەگەرە دەخاتە بەر شیکردنەوەو خوێندنەوەی ئێمە ڕەنگە بە هەرەمەکیەتی بیرکردنەوەی نوسەر پەیوەست بێ، یاخود بە مانایەکی تر دەکرێ خوێندنەوەی ئێمە هۆیەك بێ بۆ بەرجەستەکردنی تەگەرەکان، بەو مانایەش خوێندنەوە تەگەرە دروست دەکات...

شوێنکاتی یەکەم
"١"

لەسەرەتای درك نەکردن و ناوەعیدا پاڵەوان ئازادە، لە دەرەوەی زەمەندایە، کات بۆ کاتی نەست (لاشعور) دەگەڕێتەوە، لەلایەکی تر خودی ئەو درك نەکردن و هەست نەکردنە بەکات، بۆ درك نەکردن و هەست نەکردن بە (وجود) دەگەڕێتەوە،واتە خودی ئەو مەسەلەیە بۆ ناکامڵ بوون و ناکامڵ بوونی وەعی دەگەڕێتەوە، بەمجۆرەش دەکرێ ئیشارە بە ((ئازادی ناوەوە)) بکەین، دوور لە ئاژاوەکانی دەرەوە، دوور لەزەمەن و دوورلەوەعی..بەلاّم مەکانەتی سەگوەڕ ((شوێن)) هەروەك لەدەقەکە ئیشارەی پێکراوە سەرەتا لە شارەوە دەست پێ دەکات، هەرچەندە وەك (شار) ئێمە بەنسبەت ئەوانیتر دواکەوتووین، بەلاّم لەگەڵ ئەوەش (شار) بەوەعی و پێشکەوتن و ئیبداع و ژیاری و پەرەسەندن و گۆڕانەکانەوە پەیوەست دەبێت، لەرە ژیارییەکان هەمیشە وەك پێویست

بەشارەوە بەندن،ئاڵووگۆڕە بەرفرەوانەکان لەشارەوە هەڵدەقوڵێن، بەمجۆرە شار مەوداکانو ڕەهەندەکانی فرەوانو کراوەیەو هەمیشە وەعیو ڕۆشنبیریو مەعریفەو زانستەکانو ڕوانینی نوێ لە خۆ دەگرێت، لەدووتوێی خودی ئەو مەوداو ڕەهەندانە جۆرە ئازادییەك لەدووتوێی دەقی سەگوەڕدا دەخولقێ، خودی ئەم ئازادییە لەگەڵ ناوەعیو نەستی پاڵەوان تەبانو لەئاژاوەو دژبوونەوەو ئیشکالیەتی هەردوو ئازادیدا ((ئازادی ناوەعی کاتو ئازادی وەعی شوێن)) چیرۆکنووس تەبابونو هاوگونجان دەکێشێ، هەمان حاڵەت بەنسبەت چیرۆکنووس، یاخود بەپێچەوانەی ژیانی دەرەوەی چیرۆکنوس دەکەوێتەوە، هەروەك لەجەستەی دەقدا هێڵەکان لەکۆتاییەوە بەرەو سەرەتا درێژ دەبێتەوە، بەو مانایەش خودی ئازادی لەساتەوەختی نووسیندا بەکاتی گەڕانەوەی نووسەر بۆ ناشعورو نەستو یادەوەرییەکانی دەوری منداڵیو خەیاڵو وێناکردن پەیوەستە، یاخود دەکرێ هەموو ئەمانە پێشینەیەك ((باکگراوەند)) بێ بۆ گەلاڵەکردنی ناوەوەی نووسەرو بەرجەستە کردنی ڕووداوە پەنهانەکان، بۆیە هەست دەکەین لەشوێنکاتی یەکەمدا ئازادی، یان کاتی خودو خودی نووسەر زێتر گرانایی خۆی دەخاتە سەر سروشتی شوێن، یاخود بە مانای وەعیو پێشکەوتن، ئازادی پاڵەوان لە شوێنکاتی یەکەم لەکەدارکردنی شار بێت، لەلایەکی تریش ئازادی نووسەر لەدووتوێی ئازادیدا زۆر مشەخۆرانە دەکەوێتە سەر (شوێنی پاڵەوان) نەك (ناوەعی پاڵەوان)، یاخود بەمانایەکی تر نووسەر لەشوێنی پراکتیزەی نووسین دەکات کە دوورە لە ئازادی، بەمجۆرەش فەراهەمکردنی ئازادی لەجەستەی دەقدا بۆ شوێنی پاڵەوان دەگەڕێتەوە، لەلایەکی تریش بەهەمان شێوەی مشەخۆرانەوە کاتی نووسین خۆی لەگەڵ کاتی پاڵەوان ((ناشعورو ناوەعی)) تەماهی دەکات. گوتمان ئازادی بەنسبەت پاڵەوان لەنەستەوە ((ناکامڵی- تەمەن))و وەعی لەدایك دەبێ، بەلاّم خودی ئەم حاڵەتە بەنسبەت نووسەر تەواو پێچەوانە دەکەوێتەوە، ڕاستە (ئازادی نووسەر) تەماهی دەبێ

لەگەڵ (ئازادی پاڵەوان)و لەدووتوێی ئەم تەماهی بوونە دەق دەنووسێتەوە، بەلاّم ئەگەر بۆ پاڵەوان لەنەستو ناوەعیو نازەمەنەوە بێ، بۆ نووسەر بە خەیاڵو وێناکردنەوە بەندە، ئەگەر بۆ پاڵەوان لەناکامڵییەوە بێ، ئەوا نووسەر بەکامڵی ئازادی لەپاڵەوان دەڕفێنێ، بەمجۆرە کاتی نووسینەوەو داڕشتنی جەستەی دەق کاتی رفاندنی ئازادی دەگەیەنێت، بۆیە دەکرێ بڵێین نووسەر لەم چرکە ساتەدا واقیعیەتی کاتو شوێنی نووسین ((ئەو کاتەی کە رۆح دەکاتە جەستە)) لەگرنگی دەخات...هەروەها کاتێك نووسەر گوتەی خۆی لەنەستەوە بۆ پانتایی هەست دەنێرێ، کۆمەڵێ ئاژاوەو ململانێو کێشەو ئیشکالیەت لەدەرەوە ڕێگای پێ دەگرن، هەر لەبەر هەندێش لەناو نووسینو لەدەرەوەی نووسین لەبۆتەی ترسو چاوەڕوانیدا دووچاری سەرلێشێوانو موفارەقە دەبێتو دەکەوێتە نێو هەڕەمەکیەتی زەمەنو مێژوو، یاخود دەکەوێتە نێو پێکهاتەیەکی بازنەییو لەدەوری ژیان خولدەخواتەوە.

" ٢ "

هێدی هێدی پاڵەوان وێرای ئەزموونەکانی ژیان چرۆی هەستی لادروست دەبێت، کاتێکیش بەخێراییەکی زۆر بەرەو ئێستایەکی دیکە دەڕوات، لە ئیستای خۆی وورد دەبێتەوە، لە خودی ئەم وورد بوونەوەیە، هەست بە بوونی خۆی دەکات، بەمجۆرە دەکرێ ئاگایی تائێرە بەرهەمی بەسەرهاتو ئەزموونەکانی ئێستای مێشکی پاڵەوانو تەمەنی پاڵەوان بێت، ئیتر بەرە بەرە کات وەك گۆمێکی مەنگ بەرەو ڕووی دەرەوەدا دەتەقێتەوە ئەو تەقینەوەیە لە درککردنو هەستکردن بەوجودەوە بەر لەوێشەوە بەڕووی دەرەوەدا دێتە بەرهەم.

بەلاّم شوێن لەو ساتەدا هەرهەمان شوێنە، ئالەم ساتەدا کە پاڵەوان چرۆی هەستو شعوری دەپشکوێ، لەگەڵ شوێن دەکەوێتە دژایەتیەوە، چونکە ئەگەربشێ شوێن لەسەرە تا وەك ئیشارەمان پێدا بەوەعی خۆیەوە لەگەڵ ناوەعی پاڵەوان تەبا بێ، بەمانیەکی تر ئەگەر ئازادی شوێن ((وەعی)) لەگەڵ ئازادی

پاڵەوان ((ناوەعی)) هاوتەبا بێ، ئەوا هەستکردنو درککردنی پاڵەوان بەرە بەرە بەوەعیو لەنێو هەمان وەعی شاردا جۆرێك لەناتەباییو — پێکەوە هەڵنەکردن دێنێتە ئاراوە، تاپاڵەوان دەگاتە ئاستی وەعی شارو لەهەمان ئاستی وەعی شاردا هەردوو ئازادی بەجوانی تەماهی یەکتر دەبن.

بەمجۆرە دەکرێ بڵێین خەباتی پاڵەوان لەناو ((شار ئینجا گوند پاشان گەڕانەوە بۆ زیندان لەشار)) دەکەوێتە بەرامبەر ((تاریکایی — ڕۆناکی — تاریکایی)) ئەمەش دەکرێ بەمجۆرەی خوارەوە شیبکەینەوە:- قۆناغی یەکەمی تەمەن ((تاریکایی))، تادەگاتە هەستکردن بەوجود بەئازادی بچوێنین، یاخود لەگەڵ وەعیو ئازادی شاردا سەرەڕای دژایەتییەکانو ململانێکان یەکانگیریان بکەین. ئینجا درککردنو هەستکردنی تەواو، بەوجودو هەڵبژاردن ((ڕۆناکی)) کە لە قۆناغی دووەمی تەمەن درێژە بە خۆی دەدا وەك ((شوێن))یش هەرچەندە لەشارەوە ئەم هەستە پێدەگات، بەلاّم ((گوند)) چلەپۆپەی هەڵبژاردن لە خۆ دەگرێت، لێرەدا بە تەواوی دەسنیشانی ئەو دەسەلاّتە دەکات کە دەبێ بەرەنگاری بێتەوە، واتە دەسەلاّتی (مەلیك) کە لەکاتی چرۆکردنی هەست لەشاردا دەسەلاّتی باوکی دەگەیاند. هەروەها دوا ساتەکانی ((بوون))یش — مردن — گەڕانەوەیە بۆ زیندانی ناو شار، خودی ئەم شوێنو کاتە دەکرێ بەپێی وەعیو پێشکەوتنو پەرەسەندن، یاخود بەپێی پێشکەوتنەکانی مێژووی ئاراستەکراو لەوپەڕی پرنسیپەکانی یەکسانیو ئازادیدا تەماهی یەکتر ببن، بێ ئەوەی تۆزقاڵێك ناتەباییو ئیشکال هەبێت، بەم پێودانگەش شوێنو کات کۆتاییەکانی خۆیان لەم تەباییو گونجانە شیاوەدا دەکێشن، لەم کۆتاییە گونجاوەدا لەگەڵ مردن دەست لەملان دەبن.

بێگومان لەبەراییدا کاتو شوێن تاڕادەیەك هاوسەنگ دەبن، ئینجا کات بەرە بەرە پێشدەکەوێتو دەکەوینە نێو پاشەکشەکانی شوێن ((گوند)) لەم زیندانەی گوند ئازادی شوێن تەنها وەك دەرفەتو هەل خۆی نیشاندەدات، یاخود بەجۆرێك

توانای تەفسیرکردنی دەکەوێتە سەر توانای قۆزتنەوەی هەلەکان، هەر لەسەر ئەم بنەڕەتە پاڵەوان لەکاتی هەڵێنانی هەنگاوەکانیدا لەم بەرامبەرکێیەی هەستکردن بەوجود، لەم ترسو دڵە ڕاوکێیەدا دووچاری ململانێ دەبێتەوە، بەرە بەرە خودی ئەم ململانێیە لەنەستی کۆ دەبێتەوەو گومان دروست دەکاتو هەروەها ئەم چاوەڕانیو دڵەڕاوکێیە درزێك لە نێوان هەستو نەست دروست دەکات، لێرەدا پاڵەوان نەست دەکاتە کۆگای شکستەکانیو کار بۆ هەست دەکات، خودی ئەم کارەش سەرەتا لەشار، سەرەتای چرۆکردنی هەستو درککردن، وەك هێزی دژی دەسەلاّتی باوك خۆی دەنوێنێ. بەلاّم لەبەرئەوەی سەرەتا لەشار چرۆی هەستو درکردنی بەتەواوی نەگەیشتووە، بۆیە وا هەست دەکات کە ئەو هێزو دەسەلاّتەی هەیەتی لەدەرەوەی خودی خۆیدا لەباوك بەرجەستە دەبێت، خودی ئەم بنەڕەتەش لەلایەکی تر هێزی پاڵەوان دەمژێتو پاڵەوان بەمجۆرە خۆی بەبێ هێز دێتە بەرچاو، هەروەها ناوەوەی پاڵەوانیش بەهۆی دەسەلاّتی باوکەوە دەبێتە کۆگای کۆمەڵێك نهێنی ((سێکسیو سیاسی)) هەر بەهۆی خودی ئەم فشارانەشەوە، یاخود بەهۆی ریسواکردنەوە، (خۆشەویستی خود) بۆ ڕقو کینە دەگۆڕێت، هێزی ڕقو کینەش لەناوەوەدا حاڵەتێکی ناسرووشتی بەرهەم دێنێ، لێرەدا ئەو چاوەڕوانیو دڵەڕاوکێیەی پاڵەوان وا دەکات هەوڵی بەدیلێك بدات تاکو لەنێوان دەسەلاّتی (باوك)و دەسەلاّتی (مەلیك) خۆی ڕزگار بکات، لێرەدا هەستی پاڵەوان بەرەوهەڵبژاردن رێ دەکەوێت، خودی ئەم ئاراستەکردنە لای دەبێتە کۆمەڵێك غەریزەو موعانات، بەهۆی جێبەجێ نەکردنیان، ئەو غەریزەو موعاناتە لەنەستدا کۆ دەبنەوەو مۆڵدەبن، یاخود بەشێوەیەکی تر دەبنە ڕقو کینە بۆ دەرەوە...

بەمجۆرەش یاخی بوون دژی دەسەلاّت، غەریزەیە لەپێناو مانەوەو هێز، لێرەدا دەکرێ پەردە لەسەر ئەفسانەی خێلاّیەتیو سەرەتای هەڵدەینەوە، بەرامبەرکێی کوڕەکان لەوێ لەسەرکوشتنی باوکێکە کە ڕێگای دەسەلاّتو

ژنهێنانیان لێ دەگرێت، خودی ئەم حاڵەتەش پەیوەندی دەسەڵات دەدۆزێتەوە، لەسەگوەڕدا پاڵەوان لەنێوان دوو كۆت ((خێزان – مەلیك)) دایە، جا بۆ ڕزگار بوون لەكۆتەكانی خێزان شۆڕشێكی تەكلایانە دژی باوك بەرپا دەكات، بەڵام بەرە بەرە لەگەڵ بەرەوپێشچوونی وەعی درك بە ئیشكالە گەورەكە دەكات، ئینجا بۆ ڕزگار بوون لە دەسەڵاتە گەورەكە ((مەلیك)) هەوڵی (شۆڕشێكی گەورە)تر دەدات، یاخود بە تەواوی وەعییەوە كرداری (هەڵبژاردن) جێبەجێ دەكات، خودی ئەم كردارەش دەلالەت لە پراكتیزەكردنی غەریزەكان دەكات، هەر خودی ئەم غەریزانەشن جۆرە شەرمنوكییەك لەسەر كەسێتی پاڵەوان جێ دەهێڵن.

دەكرێ هەوڵە تەكلاییەكانی (شار) جۆرە ئازادییەك لە خۆ بگرێت وەك لەپێشەوە ئیشارەمان پێدا، بەڵام كاتێك بەوەعییەوە بەرەو (گوند) ڕێ دەكەوێتو شۆڕشە گەورەكە پەرە پێدەدات، گوتمان ئەو ساتە بەتەواوی وەك شوێن ئیشكالیەت لە ئازادی دروست دەكات، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا دەكرێ شوێن ((گوند)) ڕاستەوخۆ دەلالەت لە خودو عەشقی خودو بێدەنگیو خامۆشی (ساتی خود بوون) بكات، ئەو مانایەش هەندێك لە ئیشكالیەتەكە كەم دەكاتەوە. بەمجۆرە ئەگەر ئەم بەشە بەو شێوەیە سەیر بكەین، دەكرێ بكرێتە دوو بەش:

شۆڕش دژی دەسەڵاتی باوك، شۆڕش دژی دەسەڵاتی مەلیك، هەر لەبەر خودی ئەم چەمكەش، چوارچێوەی كات لە ڕووی دەرەوە لەگەڵ شوێن هەندێ جار لێك دوور دەكەونەوەو ئەمەش ڕاستەوخۆ دەكرێ بڵێین پەیوەندی بەشێوازی نووسەرەوەیە چونكە لەبڕی گرینگی بەزنجیرەكاتی دەرەوە بدات، زێتر گرانایی دەخاتە سەر خودو مەنەلۆگ، یاخود كاتە پەنهانەكانو غەریزە كەبت كراوەكان بەرجەستە دەكات تاكو لەوێوە بیسەلمێنێ كە پاڵەوان بەهۆی دامركانی خۆشەویستی خود لەڕووی دەسەڵاتی باوكدا دووچاری خۆشەویستی دایك دەبێت، لەلایەكی تریش شۆڕبوونەوە بەرەو ناوەوە لەكاتی هەڵایسانی (شۆڕشە گەورەكە) دەبێتە هۆی كەمبوونەوەی فشارەكانی مەلیك، لەلایەكی تریش بەهۆی وئەم

شۆڕبوونەوەیە بەرەو خودو عەشقی خود پاڵەوان مۆڕكی خۆی دەچەسپێنێ، لێرەدا گەڕانەوە بۆ خود بەتەواوی بەناسینی شتەكانەوە بەندە. ((شار، گوند، شار)) ئەمە وەك شوێن، لەبەرامبەر كات ((ڕابردوو- ئێستا- داهاتوو)) وەڵام دەدرێنەوە، یاخود لەدەقدا لەگەڵ ((ئازادی- خۆشی))و ((دڵنیایی گوماناوی)و ((خۆشەویستیو ڕق)) جووت دەكرێن، دەكرێ خودی ئەم جووتكردنەش لەدەق واتەماشا بكەین:- ڕابردوو یان سەرەتای نەست لە (شار)دا دەردەكەوێتو دەلالەت لەئازارو خۆشی دەكات بەنسبەت پاڵەوانو نووسەر، كەچی ئێستا ((گوند)) دڵنیایی گوماناوییە چونكە هەستكردنە بە لێپرسراوێتی، خودی ئەم هەستكردنەش ڕەنگە پردێ بێ بۆ ئازادی، یان بۆ دەق، بەڵام داهاتوو (زیندان) هەم هەنگاونانە بەرەو خۆشەویستی یان بۆ دەق، هەم ڕێژتنی ڕقو كینەیە بەرامبەر ژیان.

كەواتە لەلایەكی تر ئەم كۆمەڵە غەریزە بەندكراو كۆمەڵكراوە، لەلایەك پاڵەوان دووچاری نەخۆشی العصاب ((دەمارگیری)) دەكات ((ئەم نەخۆشییە تابعێكی سێكسی هەیە، لەئەنجامی دۆڕانە یەك لەدوا یەكەكانەوە دێتە بەرهەم، هەروەها بەردەوامی خودی ئەم دۆڕانانە دەبێتە هۆی شیزوفرینیا، خودی ئەم حاڵەتەش دواجار لەزیندانـدا بەباشی هەستی پێ دەكرێت)) لەلایەكی تریش عەقڵ لەمێژوو جیادەبێتەوە، هەروەها دەسەڵاتی دەرەوە لەدەسەڵاتی ناوەوە.

دەكرێ بڵێین خۆنومایش كردنی عصابیانەی پاڵەوان لەبەرامبەر دەسەڵاتی باوكدا هۆیەكە بۆ تێكشكاندنی دەسەڵاتی خێزان، هەرچەندە ئەمە سەر ناگرێت، بەڵام جیاكردنەوەی دەسەڵاتی باوكو مەلیك، سەیركردنی مەلیك وەك ئەویتر ((بڕوانە سەگوەڕ ل٦٤))وكوشتنی ئەویتر، جۆرێكە لە سادیەت، خودی ئەم سادییەتەش هەوڵدانە بۆ پراكتیزەكردنی غەریزە خەفەكراوەكان، لەهەمان كاتیشدا تەعبیركردنە لە (كوشتنی باوك) بە دەستی مەلیك، ئەوەش هەوڵی گەیشتن بە دەسەڵات دەگەیەنێت. بەمجۆرە شوێن ((شار)) دوو دەور لەخۆ

دەگرێت:یەكەمیان بەرەو ڕۆناكی دەڕوا، كە بەنسبەت (كات) بۆ هەڵایسانی شۆڕشی تەكلایانە دەگەڕێتەوە، دووەمیان بەرەو تاریكی كە وەك كاتیش بۆ شۆڕشە گەورەكە دەگەڕێتەوە.

"٣"

پاڵەوان دوای ئەوەی لەشۆڕشی تەكلایانە شكست دێنێ، ڕادەكاو خۆی دەخاتە پاڵ گروپ...(شار) جێ دەهێڵێو بەرەو (گوند) هەنگاو دەنێت، بەو مانایەش وەك شوێن دووچاری هەڕەمەكیەت دەبێت، یاخود لەبڕی ئەوەی كار بۆ شەهوەت بكات تاكو هێز وەدەست بهێنێ، هێزی نیشتمان دەكاتە ئامانجو تێكەڵی كۆمەڵ دەبێت،تا دەگاتە ڕادەیەك كە هێزی چەك وەك پشتو پەنا تەماشا بكات، واتە بەهۆی سەرنەكەوتنی بەسەر هێزی (باوكدا) دووچاری ئەوپەڕی توندڕەوی دەبێت،ئەمجارەیان هەموو هێزەكانی خۆی دژی فشارەكانی (مەلیك) دەكاتەوە، بەمجۆرەش دەكرێ بڵێین قۆناغی توندڕەوی پاڵەوان لەفەشەل بوون بەسەر باوكو شۆڕشی تەكلایانەوە دەست پێدەكات، لە م ساتەشدا یاخود لەساتەوەختی نواندنی توندڕەویدا خۆشەویستی دایك تادێ كەمتر دەبێتەوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەش وێنەكان هەمیشە لەنەستدا پاشەكەوت دەبن، لەلایەكی تریش گروپ وەك (بەدیلێ) شوێنی دەگرێتەوە.

بەگوێرەی ((شوێن))یش ئەو دابڕانە لەشار- دابڕانە لە بەها ئیستاتیكیەكان، دیارە نووسەر دەیەوێت بەهۆی تێكشكانی بەها هونەرییەكەی شوێن ((شار)) گەڕانەوەی عەقڵ بۆ هێزمان نیشان بدات. گوتمان لەسەرەتادا شوێن دەلالەت لە ژیاریو پێشكەوتنو ئیبداعو پەرەسەندن دەكات، كەواتە پاشەكشەمان بۆ گوند، غەیب بوونی عەقڵو هەرەمەكییەت نیشان دەدات، بەم پاشەكشەیە لە عەقڵ مێژووی هەڕەمەكی كوردی بەهەستی بێ سوودی خۆیدا دەچێتەوەو دەیەوێت بەهۆی هێزی هەڕەمەكییەوە خۆی بە پیرۆز نیشان بدات، بەڵام وەك ئاشكرایە هەموو ئەو هێزە وڕووژاوە داتەپیوە تەنها دۆگما دەگەیەنێت، چونكە هیچ

دەلالەتێكی مەعریفیو زانستی پێ نییەگروپ هەوڵدەدات بەرامبەر ڕەشبكاتەوە بەهەڕەمەكی نەك مەعریفەو زانست، بۆ ئەمەش هەمیشە ئامانجی جۆراوجۆرو خەڵەتێنەر، وەك پەیڕەو پرۆگرام هەڵدەگرێ، هەرچەند ویستو خواستنی پاڵەوان هەموو ئەو ئاڵۆزییە هەڕەمەكییەی ناو گروپ لە خۆناگرێت، بەڵام وەك گوتمان بەهۆی شكستەكانەوە لەوپەڕی توندڕەویدا (دایك) بۆ (بەرامبەر) جێ دەهێڵێ، یاخود شار بۆ (باوك- مەلیك) جێ دەهێڵێ، نوسەر دەیەوێت وێڕای ئەو پاشەكشەیە-وەك مێژوو پەنجە بۆ جەوە كەبت كراوەكەی پاڵەوان درێژ بكاتو پەردە لەسەر نهێنیەكانی ناوەوە هەڵبداتەوەو بەڵام سەرەڕای هەموو چەپاندنو خەمۆكییەش حاڵەتی پاشەكشە بەجۆرێكی تر دەلالەت لە كەم هۆشیو كەم وەعی پاڵەوان دەكات، كە هەر خودی خۆی بەجۆرێك دانی پێدادەنێ: ((دلشاد سەرەڕۆو كەم فامە...بڕوانە سەگوەڕ ل٦٤)) ڕەنگە بەمجۆرە ((دلشاد)) ڕاستەوخۆ دەلالەت لە پاڵەوان بكات ((بەڵام بەرلەوەی بەمردن بگات)). كەدەكەونە بەردەسرێژ ((دلشاد)) بەردەكەوێت، كە دایكی دلشاد بەسەر كارەساتەكەدا دێتودەڵێ: كوا دلشاد؟ ((واقتان وڕما، ڕەنگتان تێكچوو زمانتان تێكئالا..بڕوانە سەگوەڕ ل ٦٧)).لاڵ دەبن، چونكە ناتوانن بڵێین دلشاد كاڵفامو پێنەگەیشتوو بوو،،،بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ئەگەر بەشێوەیەكی وجودیانە سەیری بكەین، دەكرێ مردنی دلشاد بە هەلێك بچوێنین، دلشاد ئەو هەلە دەقۆزێتەوە، بەمجۆرەش ڕاستەوخۆ لەكاڵفامییەوە قەڵەمبازێك بۆ ئازادی ڕەها دەدات. ئەگەر لەم حاڵەتە ((گوند)) دەلالەت لە سادەیی بكات، كاتیش رابردوو، یاخود بەجۆرێكی تر شوێنكات دەلالەت لە گەڕانەوەی عەقڵ بۆ هێز بكات، ئەوا دلشاد شوێنكات بە قەڵەمبازێك رەشدەكاتەوە — ئێوەش لە ناخەوە بەرامبەر ئەم قەڵەمبازە لاڵ دەبنو دەحەپەسێن، چونكە وەك ((كامۆ)) دەڵێت: هەلی گونجاو كەم ڕێكدەكەوێت. بەڵام دلشاد بەرێكەوت ئەم هەلە دەقۆزێتەوە، لەلایەكی تریش رەنگە ئەو هەستە ئەسلەن لە ناختاندا پێ نەگەیشتبێ، یان لەبەر زۆر هۆ

دانی پێ دانەنێن- کاتێکیش جەستەی دایك و کوڕ دەبێتە قەرە بووت... بڕوانە سەگوەڕ ل٧٠) دیسانەوە بت ئاسا، رەپ رادەوەستن، گێژو حەپەساو.. بۆ؟ رەنگە بیر لەخۆتان بکەنەوە، یان رەنگە نەستتان بەرەو شتی دیکەتان ببات، بەرەو وێنە پاشەکەوتکراوەکانی سەر شاشەی یادگار، نهێنیەکانی دەروون... یان رەنگە حەپەسان شتێکی بێهودەتان لە ناخدا بڕوێنێ، بەلاّم لەکەم هۆشیتان بڕوای پێ ناکەن، یاخود دەکرێ ئەو حەپەسانە لە نەستەوە ئیرەیی بێ بە ئازادیو خۆشەویستی دلشادو دایکی.. بەمجۆرە ململانێی ناخ واتان لێ دەکات بەرامبەر شوێنکاتی دەرەوە بێ ورەبن، واتان لێ دەکات بە تایبەت ئەوانەی گاڵتەیان بە فرمێسك دێت ((بڕوانە سەگوەڕ ل٨٦-٦٩)) فرمێسك بۆخۆیان هەڵڕێژن، یاخود بەهۆی فرمێسك ڕژتنەوە دەتانەوێ ناخی خۆتان بەتاڵ بکەنو ئارامی پێ ببەخشنو بۆ هەلێکی دیکە خۆتان ئامادە بکەن.

ئەگەر بۆ شوێنی کارەسات بگەڕێینەوە، دەبینین پەیوەندی بە ڕابردوو هەیە، بەمجۆرە ئەم شوێنە بەشێکی گرینگ لە مێژووی تایبەت بۆ چیرۆکی سەگوەڕ پێکدێنێ، یاخود شوێن وەك واقیع بەم شێوەیە چەمکی فەلسەفی لەخۆ دەگرێت، مانای وجودی ئازادییە لەبەرامبەر نەبوونی ئازادیدا، کەواتە شوێنکات لەهەمان ساتەوەختدا وەك واقیع دەلالەت لە ئازادی دەکات بۆ سەلماندنیش بڕوانە: ئالێرە... خۆڵەمێشی جەستەی کوڕودایك تێکەڵ یەکتر بوون، ئارامگای بەختەوەرترین دوو مرۆڤی سەدەی بیستەمە — سەگوەڕ ل٧١. نووسەر بە هۆشیارییەوە بەهایەك بە شوێنکاتی ڕووداو دەبەخشێ، شوێنکاتیش لەگەڵ کەسێتیو ڕووداوەکاندا بەهای هونەری بەچیرۆك دەبەخشن، هەموو ئەوانەش پەیوەندی بەکاردانەوەی نووسەرەوە هەیە، چونکە بێ کاردانەوەی نووسەر ژیان هیچ نابەخشێت. نووسەرو کاردانەوەو ڕووداوەکانیش گەشە دەکەنو زمان دەبێتە تاقە وێستگەیان، شێوازی نووسینیش لەم تاقە وێستگەیەدا جیاکاری خۆی دیاری دەکات، ڕووداوەکانیش وەك شۆکە یەك لەدوا یەکەکان دەبنە

ئەزموونو ئاراستەکانی خۆیان دیاری دەکەن لەوێشەوە دەکەونە سەر هۆشیاری زمان، بەو مانایەش زمان ڕەنگدانەوەی ئەزموونەکانی ژیانە، کەواتە یاخی بوونی پاڵەوان لەم شوێنە پڕ لە گومانەدا لەپێناو ئەویترە، ئەویتریش لەجەستەی دەقدا زمانە زمان لەم دڵنیاییە گوماناویەدا جۆرە خۆشییەکمان پێ دەبەخشێت. ((سیزیف)) نابەزێت، بڕوانە سەگوەڕ ل٤٣)) بەلاّم پاڵەوان دەبەزێت، چونکە مردن هەیە، وجودی ڕاستەقینە لای پاڵەوان ڕاستەوخۆ بە مردنەوە بەندە. دلشادو دایکی دلشاد بەڕێکەوت هەل دەقۆزنەوەو دەکوژرێن، بەتایبەتی دایکی دلشاد ((بڕوانە مردنی دایکی دلشاد سەگوەڕ ل٦٨-٧٠)) ڕەنگە دایك بەجۆرێك لای نووسەر تەنها بۆ وەدیارخستنو سەرهەڵدانەوەی وێنە پاشەکەوتکراوەکانی نەستی پاڵەوان بێت، لەلایەکی دیکەش دەیەوێت بڵێ: ژیان دەرفەتە...

دایکی دلشاد بێ ئەوەی پێشێلی ژیانی بەرامبەر بکات ((بێ ئەوەی بەرامبەر ڕەتکاتەوە)) دەگاتە ئەوپەڕی ئازادیو ڕەهابوون، مردنی دایکی دلشاد لەمەرگی پەپوولە دەچێ، مردنێکە پاکیزەیی لێ دەتکێ، ئەمەش دژە وێنەیەکە بۆ خودی پاڵەوان.. نوسەر دەکرێ ئەم وێنانە بۆ درێژەدان بەمیکانیزمیەتی چەپێنراوەکانی پاڵەوان بکێشێ. هەروەها جێهێشتنی (شار) ڕەنگە کۆچ بێ بەرەو ((نائومێدی))، لەسەگوەڕدا دۆڕانی دایك ڕاستەوخۆ دەلالەت لەو نائومێدییە دەکات، بۆیە بەرە بەرە ئەو نیگەرانیو خەمۆکییە تەنگی پێ هەڵدەچنێ تا دەگاتە ئەو حاڵەتەی کە دوای کارەسات لەدڵنیایی گوماناوی گونددا هەمیشە لەهەستەوە بەرەو نەست ڕابکاتو یادەوەرییەکان کاوێژ بکاتەوە.

نووسەر دوای شکستی هەنگاوی دووەمی پاڵەوان لەشۆڕشە گەوەرکەدا، هاوسەنگییەك لەنێوان کەسێتی پاڵەوانو شوێنکات دادەمەزرێنێ ((ڕابردوو: شار)) ((ئێستا: گوند)). بەلاّم بێگومان کاتی دەرەوە لەگەڵ ناخی پاڵەوان بەردەوام تووشی حاڵەتی لێکجیاواز دەبێت..کاتی ناوەوە لەگەڵ ئەزمونەکان دەڕوا، وەك هاندەرێك لەیاخی بوونی ڕەنگدەداتەوە، ((سوێندت دەخوارد دەبێ

هەمیشە سەری دایكت بەرزكەیتەوە...سەگوەڕ ل ٤)). ئەوە دوای بیستنی كارەساتەكە ((پیس بوونی پاڵەوان لە ڕووی دەرەوە)) ئەتككردنی دایك بەحاڵەتە دەروونیەكەی پاڵەوان دەژمێردرێت، نووسەریش لەدەرەوە بەمجۆرە وەسفی پاڵەوان دەكات ((كەڵەگەتێكی گەنم ڕەنگو كەمدوو، ڕەفتار لادێی ئاسا، غیرە تێكەڵی خوێنی بووە، غیرە لەسێبەری خۆیشی دەكات...سەگوەڕ ل ٨٦)). خودی ئەم وەسفەش لەكەسایەتی گۆشەگیرمان نزیك دەكاتەوە، سەرەڕای ئەوەی لەدەوری منداڵیدا نەفرەت لێكراو بووە، هەر لەم ڕوانەگەیەوە دەكرێ بەهۆی تیۆرەكانی ((یۆنگ)) كەسێتی پاڵەوان لە كەسێتی ((شیزی)) وەك لە پێشتر ئیشارەمان پێدا نزیك بكەینەوە، ئەم كەسێتییەش هەمیشە قابیلی مان گرتنو یاخی بوونە، بۆیە پاڵەوان هەركە درك بەدەعباكانی دەسەڵات دەكات مان دەگرێو دەبێتە خاوەنی كۆمەڵێ نهێنی، بەلاّم تەنها بەشێك لەم نهێنییانە تێكەڵی گروپ دەكات.

بەمجۆرە لای پاڵەوان سەرەتای گومانو دڵەڕاوكێ هەر لەمنداڵییەوە بنەماكانی ڕەنگرێژ دەبێ، بەلاّم دوای دیاریكردنی ئاراستەكان، بیستنی هەواڵە دڵتەزێنەكە ئیتر هەمیشە لەدووتوێی ناوەوەی خۆیدا خۆی بەگوناهبار دەداتە قەڵەم، دەكرێ لەلایەكی تر بەجێهێشتنی شار یەكێك لە گوناهەكان بێت ((هەمیشە لەپەنایەك دەگەڕای، هاوڕێكانت چاویان پێوە نەبێ ((دەگریای بۆ ...سەگوەڕ ل ٤٧)). بەم شێوەیە دەیەوێت بەگەڕانەوە بۆ دەروون پاكێتی شوێنو پاكێتی كات ((یەكەم)) دەسەبەر بكاتلەلایەكی تریش چونكە گروپ ناتوانێ هەموو كێشەكان لەخۆ بگرێت،وێنەكانی نەست هەمیشە لە ئامادەباشی سەرهەڵدانەوە دان، یاخود بەمانایەكی تر ئەو بەدیلەی كە هەڵیدەبژێرێ جۆرێك بێهودەیی لەناخدا دەچێنێ،ئەوەش لەشەڕی براكوژیدا بەباشی بەدیار دەكەوێت، ((براینە من بەش بەحاڵی خۆم ڕێ لەكەس ناگرم... سەگوەڕ ل ٧٨-٧٩)). هەرچەندە گوتمان هێزی تفەنگ دەكاتە پاڵپشتوپەنا، بەلاّم كاتێك تووشی بێهودەیی دەبێت سەنگەر

بەجێ دەهێڵێو خۆی مت دەكاتو دەچێتە ناوەوەی خۆیو بێدەنگی خودو خامۆشی هەڵدەبژێرێت ((تۆ چەكەكەت دانا بەدزییەوە خۆت گەیاندە....سەگوەڕ ل ٨٠-٨١)). دایك ئەو كپ بوونو بێدەنگیو خامۆشییە بەناپیاوەتی لەقەڵەم دەدات- تفەنگو چیا پشتو پەنان بۆ بەرەنگاربوونەوەی دەسەلاّت، جێهێشتنی تفەنگو چیا قبوولْ نەكراوە، لێرەدا خودی ئەو هاوئاهەنگییە مازۆخیەتی جنسی نیشان دەدات، ((تفەنگو چیا)) وەك هێز دەلالەت لە جنسی (نێر) دەكات، كەواتە لێرەدا دایك دوو دەور دەبینێ:- هەم دەوری مازۆخیانە، هەم دەوری سادیانەی دەسەلاّت، یاخود لەبەرئەوەی دەوری مازۆخیانە پراكتیزەكردنی مەحاڵ دەكەوێتەوە، وەك دەسەلاّت دێتە گۆ:- كوڕم شەڕەف لەهەموو شتێ گرینگترە...یان :- مەترسە كوڕم مەترسە...نامناسی؟ سەگوەڕ ل٢١)).

بەمجۆرە دایك شتەكانی ناوەوە لەپێناو دەرەوە، یان غەریزەكانی سێكسی لەپێناو دەسەلاّت كپ دەكاتو وەك دەسەلاّت خۆی دەنوێنێ:- شەرمە داوەشینە. . .سەگوەڕ ل٧٥ و ٧٦)) هەروەها بڕوانە ((ل١٩ و ل١٠)). ڕەنگە بەجۆرێكیش شەڕی براكوژی بۆ ناوەوەی دایك، جۆرە شكستێ بێت، بۆیە بەرامبەر ((براكوژی)) تووشی نائومێدی دەبێت، ئەگەر ئەو نائومێدییەی دایك لەچوارچێوەی غەریزەكان دابنێین، ئەوا چوارچێوەی دەسەلاّت بەرفرەوانتر دەكەین،كەواتە ئەگەر دایك لەتای تەرازووی دەسەلاّت دابنێین، ئەوا هەموو هەوڵە جیدییەكانی پاڵەوان بۆ گەڕانەوەی ژێر دەسەلاّتە ((هەر لەدوورەوە چاوت پێی كەوت....سەگوەڕ ل١٢)).

كەسێتی نەسرین

((نەسرین)) خۆی دەسوتێنێ. ژیان لای ئەو مانای خۆی هەیە، گەیشتن بەو مانایانە گەیشتنە بە كۆتایی بوونە، مرۆڤیش لەژیاندا ئەزەلی نابێت، تەنها لەمردندا بەو پلەیە دەگات.. كاتێك پاكیزەیی نەسرین دەتكێ، خودی ئەو بەبێ

مانای دەگات، لەو پەڕی حاڵەتە جنسیەكەدا تووشی بێ ئومێدیو دڵتەنگی دەبێت،ئەو خۆكوژییە ئەگەر لەلایەك دەلالەت لەو بێ ئومێدو دڵتەنگییە بكات، ئەوا بێگومان لەلایەكی تر دەلالەت لە ڕقو كینە دەكات، جا لەبەر ئەوەی دەسەڵاتی جێبەجێكردنی كوشتنی ئەویتری نییە، ئەوا خۆكوژی دەكات، لەبڕی ئارەزووە ئەسڵییەكەی لەبڕی كوشتنی دوژمن.

نەسرین دوای ئەوەی لە چڵەپۆپەی خۆشی–سەدمەی جنسی دا بۆ واقیع دەگەڕێتەوە، هەست دەكات لەناو زەڵكاوی تاوان-دۆڕان-دایە، بۆیە واهەست دەكات لەناو زەڵكاوی ماناكان دەجووڵێتەوە، جا بۆ ئەوەی لەدۆڕاندا نەژییت، بەخۆكوژی هەڵدەسێ، خۆكوژی دەلالەت لە ڕەشكردنەوەوە جەستەو دۆڕانو ئازادی ڕۆح دەكات،لەتەواو بوونی ماناكاندا مانایەكی دیكە دەدۆزێتەوە، لەوپەڕی خۆشیدا ((تەواو بوونی پاكیزەیی)) دووبارە تێهەڵدەچێتەوە، تابەوپەڕی جوانی دەگات، یان تا بەخۆشییەكی ئەزەلی دەگات، كەواتە خۆكوژی تاقە ڕێگەیە بۆ ئازادی ڕەهامان ببات،چونكە هەرگیز نەسرین لەواقیعدا بەو ئازادییە ناگات، واقیع هەمیشە بازنەیەكی داخراوی پیس بوونو پاكیزەییە، نەدەتوانیت بەردەوام پاك بیت نە پیس.. چونكە لەناو كۆتو زنجیری بووندا ئیتر بەردەوام دەبێت پێداویستیەكانی بوون بەجێ بهێنی.. نەسرین لەبەر ئەوەی پەیوەندییەكی پتەوی لەگەڵ دایكدا هەبوو، بۆیە هەر لەبنەڕەتدا سەركەوتنی جنسی نێر بەكۆتایی ماناكان دەداتە قەڵەم، ڕەنگە ئەوەش هۆی وورووژانی بێ بۆ خۆسووتان، كەچی بەنسبەت دایك، پاش خۆسووتانی نەسرین، دەبینین خۆشەویستی كچ لە هی كوڕ كەمترە ((كوڕم شەڕەف لەهەموو شت گرینگترە...نالێم پێم خۆش بوو نەسرین خۆی سووتان...بەلام پیم ناخۆش دەبوو .....سەگوەڕ ل٢١)). پاڵەوان دوای بیستنی ئەم كارەساتە دایكی بەڕێ دەكات ((ڕەنگە لەو كاتەدا هەست بەتەماهی بوونی نەسرینو دایك بكات)) جۆرە نائومێدیو دۆڕانێكی لا دروست دەبێت،لەبەرامبەر ئەو حاڵەتەی پاڵەوان سەرنجی دایك پاڕانەوەی لێ دەتكێ،

پاڵەوان كاتێ لەدایك جیادەبێتەوە، تفەنگەكە دەخاتە باوەشەوە، دەكرێ سەرەتای ورەبەردان لەنەستی پاڵەوان-لەهەردوو ڕووەوە- ئالێرەو لەم حاڵەتە هەست پێ بكەین، بەمجۆرە ((گوند)) وێڕای وەعی پاڵەوان بەرەو كاتی ((خود)) شۆڕدەبێتەوە، بەو مانایە گوند وێڕای كاتی نەست دەجووڵێتەوە، لەگەڵ یەكتر تەماهی دەبن بەتایبەتی ئەو كاتانەی دوور دەكەوێتەوە لەدەرەوەو بەرەو ناخ دەچێت. ((لەپەنا تاورێك دانیشتی چاوت بڕیە هەنگاوە شەكەتو قورسەكانی دایكت كە وەك تارمایی بەرەو دێ دەكشا، تۆیش تفەنگە چییكیەكەت نابووە باوەشتەوە..دەستی چەپیشت لەبەر تیشكە ((خوێناوییەكەی)) هەتاوی لەرز لێ نیشتوو،نابووە بەر چاوتەوە تا دایكت گەیشتە نێو دێیەكە دەستت لانەبرد..سەگوەڕ، ل١٠-١١)). تارمایی هەنگاوەكانی دایك دەلالەت لەڕەشبینی دەكەن،یاخود ڕەنگە سەرەتایەكی هەست پێكراوی نائومێدی بێت، دەكرێ تیشكە خوێناوییەكەی هەتاوی لەرز لێ نیشتوو دەلالەت لەتكانی پاكیزەیی نەسرینو پاكیزەی گروپ بكات، ئەو خوێنە بەناڕەوا دەڕژێت، لەشەڕی براكوژی، یاخود ئەو خوێنەی پێش ڕژانی لەناو جەستەی نەسریندا پاكیزەیی دەنواند، كەچی كە دەڕژێ دەبێتە هۆی قێز لێبوونەوە، ئەوەش وەك كات دەلالەت لەئایندەی پاڵەوانو ئەوپەڕی هۆشیاری دەكات. پاڵەوان كاتێك دەچێتە دنیای خەیاڵەوە كاتێك لەواقیع دادەبڕێتو بەڕاستییە ڕەهاكان دەگات، قێز لە هەموو لایەكان دەكاتەوە، چونكە سەرچاوەن بۆ قێزبوونەوە، ئەوەش سەرەتایەكە بۆ هەستكردن بەبێ هودەیی، یاخود گەیشتن بەودیوو كات... بەجۆرێكی دیكەش هەموو ئەوانە سەرباری نەخۆشییە دەروونییەكان، ئالێرەدا خاڵی (كەسێتی شیزی) بەتەواوی وەدەر دەكەوێت- كاتێك دایك لەبەرچاو ئاوا دەبێت، كاتێك دایك دەچێتە ئەودیوو خەیاڵ، پاڵەوان دووبارە دەگەڕێتەوە دونیای واقیع ((گوند))، بەمجۆرە گوندیش وەك شوێن دەلالەت لەدۆڕانو چەپاندنو فەشەل دەكات، هەموو ئەوانەش دەبنە هۆی هەلایسانی بیری تۆڵە سەندنەوە. ((سەعاتە ڕێیەك

ڕۆیشتبووی،لەنێو دنیای خەمو تووڕەبووندا ون بوویتو ڕێشت ون كرد...سەگوەڕ، ل٢٦)) خودی ئەو ڕێ ونكردنە بۆنەستی پاڵەوان دەگەڕێتەوە...یاخود كاتێك دایك بەڕێ دەكات ((دایكە ئیتر لێرە بڕۆ خواحافیزت بێ سەگوەڕ، ل١٠)). دەبینین پاڵەوان لەوپەڕی بێزاریو تەنگەتاوی دایە،ڕەنگە خوێنەریش ئەو هەستەی لادروست ببێ، دەكرێ ئەو نائومێدییەی پاڵەوان بەرامبەر دایك جۆرێك لە بێهودەییو پوچگەرایی بێت، بەمجۆرە ئەو ژێیەی كە پاڵەوان بەشتەكانەوە دەبەستێتەوە، پچڕ پچڕ دەبێت، لەخودی ئەم حاڵەتانە، كات سیستەمێكی ئاراستەكراوەو وێڕای كاتی خودو هۆشیاری دەڕوات، بەلاَم شوێن لەم حاڵەتەدا وەستاوە ((گەڵێ شتت لێ ببووە تارماییو جوولەو دەنگیان پەیدا كردبوو سەگوەڕ، ل٣١)) لێرەدا بەتەواوی حاڵەتە شیزیەكەی پاڵەوان هەست پێ دەكەین..ئەو دڵەڕاوكێو خۆخواردنەوەیە گێژی دەكاتو ئارامی لێ دەبڕێت،خودی ئەم تەنگاوییە ئەنجامی خۆ بەتاوانبار زانینە، خودی ئەو هەستەش لەگەڵ ((شوێن-گوند)) تەواو هاوڕێكە لەمەو پێش ئیشارەمان پێدا،بەلاَم لەگەڵ تەوژمی كاتدا پێچەوانە دەكەوێتەوە، یاخود لەگەڵ وەعیو هۆشیاری بووندا پێچەوانەیە. جا تا زێتر دەچێتە ناخی كارەساتەكانەوە، زێتر ئاگری تۆڵە سەندنەوە لە دەمارەكانیدا دەكوڵێت، هەرچەند تووشی نائومێدی دەبێت، ئاگری ناخی بڵێسە دەكات، یاخود تادێ زێتر شتەكان وەك شوێن پێچەوانەی كات دەبنەوە ((خۆت دایە سەر زەوی بەهاوارێكی ترس ئامێزەوە گوللەیەكت ئاراستە كرد،ئەوەندەی قەوارەی كولێرەیەك ئاگرت لەسەر سینگی-دەعباكە – هەڵساند... سەگوەڕ، ل٣٨)) پاڵەوان لەو پەڕی دڵەڕاوكێدا ترس دەستی بەسەر دادەگرێت،كێلە قەبر بە دەعبا دەچوێنێو برینداری دەكات، بریندارکردنی كێلە قەبرەكە، ڕەنگە برینەكەی ((نەسرین))مان بەیاد بێنێتەوە، لەوێشەوە،ڕەنگە سەرەتایەك بێت بۆ هەست كردن بەبرینە گەورەكەی گروپ....بێگومان هەمیشە پاڵەوان خۆی بەتاوانبار دەزانێت، بۆیە كە كێلە

قەبرەكە دەپێكی وا هەست دەكات خۆی پێكاوە، بەهەمان شێوەش ئەتككردنی (نەسرین) بە ئەتككردنی خۆی دەزانێ..یان خۆی بە لێپرسراوی هەردووكیان دادەنێت، بەمجۆرەش برینی ((نەسرین - گروپ)) هۆی سەرەكی راكردنی پاڵەوانە لە واقیعەوە بۆ خەیاڵ،بەلاَم بریندارکردنی كێلە قەبر یان خودی پاڵەوان لە دەرەوە دەلالەت لە گەڕانەوەی پاڵەوان دەكات بۆ واقیع، مژدە بەخشی ((واقیع))یش دەنگی سەگوەڕە، بەلاَم برینی ((نەسرین)) یان خودی پاڵەوان لە ناوەوە، وادەكات لە سەگوەڕ دووركەوێتەوە، یاخود هۆیەكە بۆ دوور كەوتنەوە، ئەو دووركەوتنەوەیەش سەرەتای چوونە نێو خودو عەشقی خود دەگەیەنێتو ئەم دڵنیاییە گوماناوییەش چێژ دەبەخشێو وەك ((كات))یش درككردنی ئەو دیووە.

بەمجۆرە هەر وەك چۆن (پاڵەوان) بەهۆی سەگوەڕەوە لە واقیع بە ئاوەدانی دەگات، ئاواش (نەسرین) بەهۆی خۆكوژیەوە بە ئاوەدانی دەگات، ئەگەر بۆ پاڵەوان ئاوەدانی لەم حاڵەتە جەستە بێت، ئەوا بۆ نەسرین ئاوەدانی رۆح دەگەیەنێت... جەستە وەك لە دەقەكە ئیشارەی پێ كراوە بەرەو مەنزڵگای گوناحو رۆحیش بەرەو پاكیزەیی دەچێ، بەرەو دنیای ئازادو سەرفرازی دەچێ... كەواتە پاڵەوان لەم حاڵەتەدا بەهۆی پێكرانی كێلە قەبرو گەڕانەوە بۆ واقیع، یاخود هەستكردن بە دەنگی سەگوەڕەوە، دووبارە رۆح لە جەستە، یاخود خەیاڵ لە جەستە بەند دەكاتەوە، بەو مانایە سەگوەڕ دەلالەت لە ئاوەدانی جەستە دەكات،بەلاَم خۆكوژی نەسرین دەلالەت لە ئاوەدانی رۆح دەكات. نەسرین هەر پێش ئەوەی دەنگی سەگوەڕ ببێتە مژدە بەخش، خۆی رزگار دەكات، بەلاَم بۆ پاڵەوان هیوایە، بەرەو رووی هەنگاو دەنێت، ((بڕوانە ل٤١)) بەلاَم نەسرین لێی دوور دەكەوێتەوە.

شوێنکاتی دووەم

((١))

شـوێنکاتی دووەم دەکرێـت بەنسـبەت خـودی نوسـەر سـاتەوەختی نوسـین بگەیەنێت، لێرەدا نوسەر لە پلە بەرزەکانی خودی پاڵەوان، لە چرکەکانی بەر لە سـێدارەدان دەکەوێتـە نێـو چـێژو خۆشـییەوە، لـەم دڵنیاییـە گوماناویـەدا دەق دەنوسێتەوە،یان لە ژێرەوە هـەڵی دەگێرێتـەوەو ڕابـردوو لـە بەرژەوەنـدی خـۆی وەك تـەوژمێکی نێگـەتیف بـۆ پاڵـەوان، پـۆزەتیف بۆخـۆی بـە ئیشـارە دووبـارە دەکاتـەوە. لەلایـەکی تـریش دوای ئـەوەی پاڵەوان گونـد بـەهۆی شـەری براکوژی ((پڕبوونی نەست)) جێدەهێڵێو بەرەو شار دەبێتەوە، ڕاستەوخۆ دەکەوێتـە بـەر لۆمەی دایك- وەك گوتمان دایك مازۆخیانـە داوای هێـزی بێـژمار دەکات، گـرینگ لای ئەو هێزی بێژمارە، بەمجۆرە مازۆخیەتی دایك وا لە پاڵەوان دەکەن، دووبـارە بـۆ ((گونـد)) وەك شـوێن بگەرێتـەوە، لێـرەدا هەرەمەکیـەتی دایـك دەسنیشـانی هەرەمەکیـەتی نوسـەر دەکـات بـەڵام لەگـەڵ هـەموو ئـەو هەرەمەکیـەدا پاڵـەوان گرینگی بـە (گـروپ) نـادات، هـەموویان وەك یـەك دادەنێـت، بۆیـە زینـدان دوا مەنزلگای دەبێت.

بەمجۆرە بە کۆتایی هێنانی ژیان لای پاڵەوان دەکەوینـە دواحاڵـەتی پاکبوونـەوە، لە ڕابردوو پاك دەبینەوە، بـەڵام نوسـەر بـەکۆتایی هێنـانی دەق دووبـارە بـۆ ژێـر دەسەڵاتی واقیع دەگەرێتەوە.

((٢))

کارفرمـای شـوێنی نووسـەر لەگـەڵ کارفرمـای خـودی پاڵـەوان لەشـوێنکاتی دووەمدا، هاوسەنگ دەبن، شوێن بـەمانای دەق دەلالـەت لەزینـدان دەکات، خودی

پاڵەوانیش زیندانی کۆمـەڵێك نهێنـی کـەبت کـراوە، بـەئازادی پاڵـەوان یـاخود بـە ڕەهـا بـوونی رۆح خـودی نهێنییـەکانیش ئـازاد دەبـن، هـەروەك لەسـاتەوەختی نووسـینەوەی دەق خـودی نووسـەر لەشـوێنکات ئـازادە، یـاخود بەمانایـەکیتر شوێنکاتی حەقیقی بەرەو شوێنکاتی خەیاڵی دەبات، بەهۆی وێناکردن بەخۆشـیو ئازادی دەگات. نووسەر لەنێوان شوێنکاتی یەکەمو دووەمدا ژێیەکانی هۆش ڕایەڵ دەکات،بـەهۆی لەراندنـەوەی ڕەهەنـدەکان دەیـەوێت سـەمفۆنیایەك بـۆ خوێنـەر بژەنێت.کەواتە کاتێك خوێنەری وشیار بۆ شوێنکاتی یەکەم دەگەڕێتەوە، هەست بەهەڵکشانی ئەزموونە خودییەکانی پاڵەوان دەکاتو لـەم ماوەیـەدا شـتەکان نـاس دەکات،هەرلەدووتوێی ئەم ناسینەشەوە گۆڕانەکان دیاردە دەروونییەکانی پاڵەوان لەشوێنکاتی دووەم قەبووڵ دەکات.

((٣))

ژیانی نێو زیندان بیرکردنەوەیە لەدەرەوەی زیندان، کە هەم بۆ نووسەرو هـەم بۆ خودی پاڵەوان بیرکردنەوە هەر دەکاتە زیندان، بـەجۆرێکیتر هـەردووکیان لـە زیندانـەوە بـیر لەزینـدانی نـاخ دەکەنـەوە، ئـەو بیرکردنەوەیـەش دەلالـەت لـە (ڕابردوو- شـوێنکاتی یەکـەم) دەکـات. لـەم حاڵەتـەدا پاڵـەوان وێنـەی سـێ زینـدان دەکێشێ:- زیندانی یەکەم کە دەلالەت لە غەریزە سێکسیە خەفەکراوەکان دەکاتو لەچوارچێوەی خێزانـدا دەسـوڕێتەوە، لـەکاتێك زینـدانی دووەم ژیـانی پاڵـەوان لەدەرەوەی خێزان دەگەیەنێت،دەلالەت لەزیندانی تایبەتی پاڵەوان دەکات لـەنێو گروپـدا،بـەڵام زینـدانی سـێیەم زینـدانی زیندانـە پاڵـەوان لەزینـدانی سـێیەم لەوپـەڕی ناسـینی شـتەکانەوەو بـەخود نمـایش کـردن هەڵدەسـتێت، یـاخود بەمانایـەکیتر بـە نومـایش کردنـی هـەردوو زینـدان هەڵدەسـتێت ((جیـاوازی لـەنێوان ئـەو ژوورەی ئـەو سـاتو ئـەم ژوورەت گـەلێ زۆرن، لەوێـدا مـاوەی بیرکردنەوەو بەخۆداهاتنـەوەت نـەبوو، ناڵەی جەرگبڕی هەندێ هاوڕێت سـەری هـەموو یـادێکی دەفرتانـد..پێـت خـۆشو نـاخۆش بـوو کـە جیایـان کردیتـەوە، لەسەرێکەوە ماوەی ئەوەت هـەبوو بتوانی دەسـتو پەنجەی بـژمێری لەسـەرێکی

دیشەوە گوێی ڕاهاتووت بێ بەر بوو لە بیستنی ناڵەی دڵ تەزیوو، دیدەشت ئەو ڕەنگە سوورە دڵدارەتی نەدەبینی کە هەموو شەوێ دەستو پەنجەتی ڕەنگ دەکرد! سەگوەڕ، ل٥١-٥٢)). دەکرێ خودی ئەم زیندانەش بەنسبەت کاتەوە لەنێوان ((ڕابردوو-ئێستا))دا بن، بەڵام داهاتوو دەلالەت لەتێکشکانی زیندانەکان دەکات.لەلایەکی تریش لەبەر ئەوەی زیندانی سێیەم بەڕاستی کۆتو زنجیر دەگەیەنێت،بۆیە نووسەر هەمیشە بەشێوەی خەیاڵی هونەرییەوە زیندانی یەکەم بەرجەستە دەکات،یاخود هەوڵ دەدات بۆ ئازادییە نسبیەکەی زیندانی یەکەم بگەڕێتەوە،بەڵام زیندانی دووەم شوێنی پراکتیزەکردنی بێهودەیی ژیان دەگەیەنێت، بەمجۆرەش لەنێوان زیندانی یەکەمو زیندانی دووەمدا، لەنێوان ئازادی نسبیو بێهودەیی ژیاندا پاڵەوان بەرەو ئازادی هەنگاو دەنێت هەروەك چۆن پاڵەوان بەنسبەت دەرەوە بەشوێنی یەکەم پەیوەستە، بەنسبەت کاتیش بەڕابردوو بەندە،بەڵام خودی زیندانی سێیەم بەڕوونی پێشبینی داهاتوو لەسێدارەدان دەکات، پڵەوان عەشقی خودو بێدەنگی خود لەنێوان زیندان بەجێدەهێنن،هەروەك نووسەریش کاتی خود لەدەقدا بەجێدەهێنێ. ((تۆیش بەزنجیرەکانی دەست پێت هەنێ لەدیوارەکانیت نەخشاندووە...سەگوەڕ، ل١)) یاخود (تەختەی دیوارە ڕەشەکەت هەلکۆلێبوو بۆیە وشەی سەگوەڕ سپی دەچۆوە ل٥٧)) لێرەدا مۆرکی پاڵەوان لەسپی بوونی وشەکەوەیە، سپی بوونی شوێنی وشەکەش دەلالەت لە پاکیزەیی پاڵەوان دەکات. تاك نامۆیەو ڕەفتارەکانی هەرگیز بەدڵی کۆمەڵ نابێت ((دەیان داویان بۆ تەنیت، ئەنجام ئەوەیە واخۆت دەبینی ئێستا لەکوێ دایت! سەگوەڕ، ل٩٨)). ئێستا- ساتی رەها بوون، ساتەوەختی بێبەری بوونە،خودی ئەو بێبەری بوونەش پەیوەندییەکی پتەوی لەنێوان کەسێتییەکانی ناو دەق دەسازێنێ، یاخود هەمان کرداری پاڵەوان بە جۆرێکی تر پراکتیزە دەکرێت، بەو مانایەش دەق زنجیرەیەك رووداوە یەك لەدوای یەك نومایش دەکرێت،دووبارە کردنەوەو گەمەی لێکچون نهێنی بونیادی جەستەی سەگوەڕە،خودی ئەو گەمەیە لەلایەکی تر دەبێتە هۆی پچرانی کاتو ئیشکالیەت دروست کردن، بەهەمان شێوەش هۆی تێکشکانی هۆو بەرهەم دەبێت، بەڵام

سەرەڕای هەموو ئەوانەش ڕێکخستنو لەدوایەك هاتووەکانی جەستەی دەق تەفسیری ئەوانی تر ناکەن، هەروەك دواشیان ناکەون، بۆ نموونە: خۆ ئازاد کردنی ((دلێر)) بە دوای خۆئازادکردنی ((نەسرین)) یان ((پاڵەوان)) یان ((شێرزاد))..... نایەت،هەمان شێوە ریزکردنی دەق ناکرێ راستەوخۆ پەیوەست بە ریزکردنی واقیعەوە بێت، رەنگە واش بێت، بەڵام بەو مانایە واقیع گواستنەوەو کۆپی کردن خەیاڵی نوسەر لەکەدار دەکات، واتە دەکرێ ئەوانە لێکنزیکبوونەوەیان لە نێواندا هەبێ، بەڵام بەهیچ شێوەیەك یەکتر تەواو ناکەن، ئەو لێکچوونو دووبارەکردنەوەیە لە جەستەی دەقدا وێنەیەکی گشتی بۆ گێڕانەوە، یان چەند وێنەیەکی خواستراوو هەڵبژار دراوە لە جەستەی واقیع. کەواتە ژیان هەمیشە لە سەگوەڕ دووبارە دەبێتەوە، ئەمەش پەیوەستە بە ژیانو واقیعی کوردی،جا بۆ ئەوەی پاڵەوان ڕوویەکی شاراوە بێتو تەعبیر لە جەستەی کوردی بکات نوسەر راستەوخۆ نایخاتە نێو چوارچێوەی ناوێك، یاخود دەکرێ نوسینی وشەی سەگوەڕ کارێك بێت، یان ناوێك بێ بۆ جەستەی کوردی، بەو مانایەش بێهودەیی جەستەی کوردی لە وشەی سەگوەڕدا خۆی دەدۆزێتەوە، هەروەها ناونەهێنانی پاڵەوانیش بێ کردەیی (جەستەی کوردی) لە رابردوو و ئێستادا، بەمجۆرە کاتێك پاڵەوان ناوێك یان کردەیەك بۆ خۆی لە تویێی رۆح دەنوێنێ، ئۆخەیەك بە هەموو لەشیدا دەگەڕێت، ئەو ئۆخەیە بۆ پاڵەوان راستەوخۆ دەلالەت لە سەلماندنی خودو عەشقی خود دەکاتو چوارچێوەکانی زیندانیش بەو ئۆخەیە رەشدەبێتەوە. پێکهاتەی دەقی سەگوەڕ گشتییە، هەمەڕەنگە، لە هەمان کاتیش دا لێك جیاوازە، لەلایەك زنجیرەیەکی هەمەڕەنگ لە دەوری ژمارە دیاریکراوەکان پێکدێنێ، بە جۆرێك کە رەگەزە سەرەکیەکان دەوری (خۆپیتێنی) دەگێڕن، لەلایەکی تریش بە هۆی خەیاڵەوە ممارەسەی وەزیفەی واقیع دەکات.

((٤))

سەگوەڕ خۆی وەك پێكهایەكی شانۆی تەقلیدی، یان چیرۆكێكی واقیعی تەقلیدی نیشان نادات، بۆیە خوێنەر هەرگیز چاوەڕیّی رووداو نییە، تاكو گرێ كوێرەكان بكاتەوەو فریادرەس لەساتی خۆی بگات، بەڵكو لە دەرفەتێكی ناشانۆیی دا خۆی دەنوێنێ، لەو كاتە مردووەی كە لە دوای رووداوە گرینگەكانەوە دێت، یاخود پێش رووداوەكان دەكەوێت، بۆنموونە خۆ كوشتنی ((شیرین)) شتێكی چاوەڕوان كراو نییە، هیچ گرێیەكی نەكردۆتەوە، لێرەدا دەكرێ بڵێین مەبەستی نوسەر تەنها دووبارە كردنەوەی حاڵەتەكانە بەشێوەی جیاواز،كەواتە سەگوەڕ دەقێكە لە ناوەی خۆی قابیلی احتیمالاتە، ئەو پێكهاتە یەك لە دواییەكەكانی چیرۆك‌و شانۆ نامە تەقلیدیەكانە، هەر لەبەر هەندێ گێرانەوە زێتر لە ((چەنەبازی)) نزیك دەبێتەوە، هەمیشە موفارەقەو پارچە پارچە بوون بەرهەم دێنێت، یاخود پڕە لە گومان‌و دوودڵی‌و نیگەرانی، ئەوانەش لە مردنەوە لە دایك دەبێت، یاخود بە جۆرێكی تر لە دڵنیاییی‌گوماناوییەوە پەرت دەبێت. ((ماتیۆ))ی پاڵەوانی رۆمانە بەناوبانگەكەی ((سارتەر))- دروب الحریه (١) — سن الرشد)) بانگەشەی ئازادی دەكات‌و پارێزگاری لە ئازادی دەكات، بۆیە رازی نابێت ((مارسیل)) وەك خێزانی خۆی بە شەرعی قبول بكات چونكە پێیوایە ئازادی دواجار لێپرسراوێتیە. خودی ئەو ئازادییە بەجۆرێك لە دەقی سەگوەڕدا رەنگی داوەتەوە، بەڵام پتر گرانایی لە سەر واقیعە، لەلایەكی تریش ئەو كات‌و شوێنەی لەگەڵ ((شیرین)) بەسەر دەبات تەئكید لە شێوانی ئازادی دەرەوەو ناوەوە دەكات، شوێن ((شار)) بۆ هەردووكیان لە خانەی ئاژاوەو سەرلێشێواندایە، یاخود بە جۆرێك دووانەیی دەگەیەنێت:- رووی ناوەوەی ((پەنهان)) ساتی پەیمان خواردن‌و سوێند بۆ ((شیرین)) خواردن، رووی دەرەوە كە دەلالەت لە زاڵبوونی دەسەڵات دەكات. كەواتە ئەو كاتەی كە جلەوی سۆز شل

دەكات، تا بە كامی دڵ رەفتار بكەن، غەرق بوونی نەست‌و جێبەجێ كردنی غەریزە سێكسیەكان بەدیلێكە بۆ ئازادی لەدەستچوو... بەڵام كاتێك بەبێ سوودی ئەو ئازادییە دەكات یاخود لەبەر ئەوەی چركەساتێكی كورت خایەنە، بۆیە ئیتر سەرەنجام وەك ((ماتیۆ)) هەوڵی لەبار بردنی ئەو پەیوەندییە دەدات... لای ((ماتیۆ)) هۆیەكەی بۆ بێبڕوایی دەگەڕێتەوە، بەڵام لە سەگوەڕ ((شیرین بمبورە، ئەشێ بۆ یەكەمجار، ببینی كەسێ لەبەر خۆشەویستی، خۆشەویستی خۆی جێبهێڵێ... دەزانی... دەبینی..زۆربەی زۆری گەنج‌و پیاوانمان، تاقە پاكانەی بێ جولەیی‌و خەم ساردییان، ئەوەیە دەڵێن: ژن‌و ماڵ‌و منالْمان هەیە، ئێمە خۆمان دەتوانین بەرگەی برسێتی‌و دەربەدەری‌و رووتی بگرین، بەڵام ئەو ژن‌و..... بڕوانە سەگوەڕ ل٨٩ —٩٠)). بەمجۆرە دژی هەست‌و سۆزەكانی رادەوەستێ، ئەو دژبوونەوەیە، جۆرێكە لە گەڕانەوە بۆ وێنە پاشەكەوتكراوەكانی سەر شاشەی یادو دەسبەردارنەبوونی بۆ وێنەكان وادەكات پاشەكشە لە خۆشەویستی ((شیرین)) بكات، لەم حاڵەتەدا دەكرێ بڵێین پاڵەوان بۆ دەوری منالْی دەگەڕێتەوە. ((ماتیۆ))ش ئاخ بۆ منالْی هەڵدەكێشێ، بەڵام ((مارسیل)) ئازادی ((ماتیۆ)) بە شورەیی دەزانێ، چونكە هەرگیز ئەو تائەو رادەیە شەیدای ئازادی نی‌یە، پاڵەوانی سەگوەڕ داوای لێبوردن دەكات، بەڵام (شیرین) وەك (مارسیل) نی‌یە، ئەو بۆ ئازادی هەوڵدەدات، كەچی پاڵەوان نایەوێت شیرین لە ئازادی بەشداری بكات ((تەكەی دوای هەزار قسەو قسەلۆكت بۆ هەڵدەبەستن)). ((ماتیۆ))ش هەوڵدەدات بەهەر جۆرێك بێت پارە كۆبكاتەوە تاكو مندالْەكەی ناو سكی ((مارسیل)) لەبار بەرێت‌و ریزی ((مارسیل)) دانەبەزێت، ئەوە وەك ئەرك بۆ خۆی هەڵدەبژێرێ، هەر چەندە ((مارسیل)) خۆی لە فیكری ((ماتیۆ)) نزیك ناكاتەوە، بەڵام (شیرین) بەتەواوی ئاوێزانی فیكری پاڵەوان دەبێت، بەتەواوی چۆتە نێو ناخی ژیان‌و خۆشەویستی بۆیە بە خۆكوژی ئازادی دەسەبەر دەكات‌و دەڵێت:- ژیان یانی سەربەرزی.... باوەڕیش ناكەم كەسانی ستەمدیدەو رەنج

بەخەسار نەچوو بتوانن چێژ لە ژیانو مردن وەرگرن.... چێژی ژیان ئەوەندە بە تەمەن نییە- چێژی راستەقینەو تێربوون لە مردندایە، جۆری ژیانو هەوڵدانی چاکتر، تەنها مەبەست هەڵبژاردنی جۆری مردنە... واتە ژیان مەشقە بۆ فێربوون رێزگرتن لە مەرگ... کەسایەتی چ کەسێ تەواو نییەو نابێ تا لە ژیان دابێ.... بەڵکو جۆری مەرگ کەسایەتی کەسەکە دەردەخات- سەگوەڕ ل٩١)).

ئەگەر بۆ خودی (شوێن) بگەرێینەوە، دەبینین لەگەڵ (کات)دا پێچەوانە دێنەوە، چونکە شوێن (شارە) بەڵام (کات) ژیانە لە پێناو ئەوان، بەو مانایە وەعی پاڵەوان ئەرکی خۆی بەجێ ناهێنێ ((هەرکە لە خەو وەئاگا دەهاتیەوە حەبێکی دیی ڤالیۆمت قوت دەدا.... سەگوەڕ ل٩٤)). رەنگە ئەم هەوڵانە، یاخود رەفزکردنی ئیزدواجیەت تا رادەیەك جۆرێك لە ئازادی پێبێ، بەڵام بە وەئاگا هاتنەوە دووبارە بۆ ناو زەلکاوی تاوان دەگەرێتەوە، بەمجۆرەش هەروەك چۆن ((ماتیۆ)) خۆی بە تاوانبار دەزانێت، بە هەمان شێوەش پاڵەوان ویژدانی ئازاری دەدات،رەنگە هۆی ئەو ئازارە بۆ سۆزی رەفتاری دڵو ملکەچیو لەکەدارکردنی ئازادی بگەڕێتەوە، بۆیە توانای خۆراگرتنی نییە، لەهەمان کاتدا وەك ((ابو شهاب))دەڵێت وازهێنان لە شیرین دەلالەت لە گەڕانەوە بۆ خۆشەویستی دایك دەکات.

ئێستای سەگوەڕ

((١))

بۆ خودی خوێنەر ێستای سەگوەڕ درککردنە بە ئێستای ژیان، ساتە وەختەکەشی لە هەنوکەدا ساتەوەختێکی بەردەوامە، ئێستا هەست بە دووبارە بوونەوەی دەکەین، یان هەست بە پێکهاتە بازنەییەکەی دەکەین، لە هەنوکەی خوێندنەوەدا گەمەکان دووبارە دەبنەوە، یان گەمەکان لە هەنووکەی ناو دەقدا

دەپەڕنە دەرەوەی دەق، هەروەها کاتی ڕووداوەکان بە ژیان یەکسان دەبێت، ژیانێك کە هەمیشە خۆی بە هەرەمەکی دووبارە دەکاتەوە، بێ ئەوەی کردەی تیا نومایش بکرێ، ئەو رۆتینانە بێزاری دەکێشێ، بەمجۆرە پێشبینیەکانی هەنوکەی ناو دەق، خودی ئەو کاتە بێ کردەییەیە کە لێمان جودا نابێتەوە، بەڵام کاتی فیعلی بەنسبەت پاڵەوان تەنها خۆی لە ((٣٢)) کاتژمێردا – بە نزیکی – دەدۆزێتەوە:-

ئێوارە – شەو – نیوەڕۆ – ئێوارە تا دەگاتە سەعات ((١٢))ی شەو کاتی جێبەجێ کردنی فرمانی خنکانو کۆتایی هاتن، تەنها لە خامۆشیو بێدەنگی ئەو ((٣٢)) سەعاتەدا، یاخود لە خودی پاڵەواندا هەموو ژیان لە ((٣٢)) سەعات خۆی دەنوێنێ. لەگەڵ دووبارە کردنەوەی وشەی ئێستا هەموو رووداوەکان خۆیان لەسەر شاشەی مێشکدا بەرجەستە دەکەن، ئەوەش ناراستیەکانی ژیان دیاری دەکات بەرامبەر راستیەکانی پاڵەوان، بەڵام کێ لەو تاریکیەدا گوێ لە ڕاستیو نا ڕاستی دەگرێ، رەنگە (سەگوەڕ) لە سەرەتادا ئەو راستیەبێ، کە کەس گوێی بۆ ناگرێ، یاخود هیوایەکی دووری ژیان بێت، بەڵام بەرە بەرە دەبینین سەگوەڕ دەبێتە ئیشارە پێکردنی ژیان، دواجار خودی (سەگوەڕ) دەبێتە ژیان، ژیان وڕینە – وەڕین حەقیقەتی ژیان، دەکرێ خودی ئەم قۆناغە لە دەقدا بخەینە بەرامبەر ئەوێ شەوێ – ئێستا.

گێڕانەوە لە زۆربەی حاڵەتەکاندا لە یەك تەوەرە دەخولێتەوە، یاخود هاوجوتن... بەڵام کات هەمیشە لە سێ تەوەرەدا دەخولێتەوە، هەروەها زۆر جاران دژی خۆی دەوەستێ، هەروەك ناتەباشە لەگەڵ شوێن، زۆر جارانیش هاوجووتە، ئەمەش بۆ هەرەمەکی گێڕانەوە دەگەڕێتەوە. نوسینی وشەی سەگوەڕ هاوپەیوەندییەکی بەتینی بەکاتەوە هەیە، بە جۆرێکی تر پەیوەندی گەورە لەگەڵ شوێندا دروست دەکات، رەنگە خودی ئەمەش کارەکانی ((گلگامیش))مان بیر بخاتەوە، چونکە تاقە رێگەیەك کە گلگامیش بەدەستی مابێ بۆ نەمری

كاركردنە لە پێناو خولقاندنو داهێنان، بۆ ئەوەی نەمری بۆ خۆی دابین بكات، هەڵدەسێ قەڵاو پەرژینەكانی ئورك دروست دەكاتو ناوی خۆی لەسەر دارمازوو هەڵدەكۆڵێ. پاڵەوانیش بەهەمان شێوە وشەی سەگوەڕ هەڵدەكۆڵێ، جێ هێشتنی ئەو وشەیە لە نێوان چوار دیواردا جێهێشتنی كۆتو بەندو هەنگاونانە بەرەو ئازادی، میراتی پاڵەوان تەنها تاریكایی چوار دیواری پڕ سەگوەڕە، ژیان لە نێوان ئەو چوار دیوارەدا تەنها وەڕینە ((وەك گوتمان رەنگە ئەو چواردیوارە ئیشارەت بێت بۆ كوردستان)). كەواتە ئێمەی بەرامبەر - ئێستا — بەرامبەر نەستین لە دەقدا، یاخود خودی پاڵەوان دەوری ئەساسی ئازادی دەگێڕێ، دوێنێو ئەمڕۆو گریمانەكانو خەونەكان لە هەمان ئاستدا دەدوێن، بەمجۆرەش گەرانەوەو دووبارە كردنەوە هەڕەمەكییەكان جەرەیانی شروشتی كات دەشێوێنێ، هەرگیز ئەم بازنەییەی كات چارەسەری تەنگو چەلەمەكانی ئازادی ناكات.

((موكری)) لەگەڵ دووبارە كردنەوەی وشەی ئێستا مململانێی كاتو شوێنمان نیشان دەدات یاخود بەدركاندنی رابردوو لە دەقدا ئێستامان لێ دەكاتەوە خەیاڵ، هەموو هەوڵەكان بۆ باشتر تەنها خەیاڵە بە نسبەت ئەو كاتی حەقیقیو كاتی نوسینی دەقە، هەرچەندە دیاریكراو نییەو نازانین درێژەی چەندە بەلاّم بێگومان كاتی نوسین، نووسینی دەقی ئیبداعی ئازادی دەگەیەنێت. كەواتە ((٣٢)) سەعاتی نێو زیندان دەكرێ بەسەرەتای شوێنكاتی یەكەم دابنێین، بەلاّم شوێن لە (٣٢) سەعاتی نێو زیندان لە سەرەتای شوێنی یەكەم زۆر لە كات پێشكەوتوو ترە، ((كات))یش بەگۆڕانی جۆراو جۆرو ئەزموونی جیاواز تێپەڕیوە، كەواتە سەرەتای شوێنكاتی دووەم تەواو پێچەوانەی ئێستای زیندان دەكەوێتەوە ((زوو تەنها ناوی مردن، ترسی دەخستە دەروونتەوە.. تۆ خۆتت بە ((بار)) نەدەزانیو خۆتت بە شایستەی ئەم ژیانو تافو سەردەمە نەدەزانی كە زۆر شتی پووچو بێكەڵكو گەلێ بیری پیرۆزیشی تێدایە... سەگوەڕ ل٧)).

بەلاّم ئێستا نازانی بۆ دەربەستی ئەو لەناو چوونەت نی، ((ئێستا لە مردن ناترسی، بە سۆزەوە حەز بە جیابوونەوەی رۆحو جەستەت دەكەیت.. سەگوەڕ ل٣)).

((٢))

پێویستە خوێنەر گەمە لەگەڵ چیرۆكنوسدا بكات، نەك لەگەڵ پاڵەوان، چونكە وەك گوتمان هەنگاوەكانی دەق لەدوایەك ریز نابەستن، بەڵكو دەق لە گەمەی چیرۆكنوس پێكهاتووە، چیرۆكنوس گەمە لەگەڵ كاغەزی ژێر دەستی دەكات، بۆیە خوێنەریش پێویستە لەو گەمەیە بەشداری خۆی هەبێت، رەنگە لەهەندێك شوێنی سەگوەڕدا كاتێ چیرۆكنوس گەمە بە شتەكان دەكات، یان گەمە بە ئیقاعی شتەكان دەكات لە پڕ وەك یاری ((گەمەی هەپییەك)) لە تاوڵەدا، بێ ئەوەی پێشبینی ((هەپییەك)) بكات، كە زار ((قەڵەم)) هەڵداوێ لەناكاو ((هەپییەك)) دێت، ئەو رووداوە بۆ چیرۆكنوس موفاجەئەیەكی دڵخۆشكەرە دەق راستەوخۆ ئەو كاریگەرییەی پێوە دیارە، شتەكان سەرەو ژێر دەكاتەوە، رەنگە بە جۆرێ هۆی حەپەسان بێت، یان كۆسپێ بۆ خوێنەرو نوسەر دروست بكات، یان ئەوەتا وەك قەڵەمبازێك بێتو هەموو ئەنجامەكانی مێشكی خوێنەرو نوسەر بگۆڕێت ((سەرەتا نوسەر ئینجا خوێنەر)). ئەو گەمەیە خێراییەكی شێتانەی جەرەیانی زهنی نوسەری پێوە دیارە، یاخود رەنگە خێراییەكی شێتانەی دەستو زار هاوێشتن بێت، بۆ نموونە: ((هاتنی دایكی دلشاد)) بەركەوتنی ((دلشاد)) بەركەوتنی ((دایك)) خۆكوژی ((شیرین)) خۆسوتانی ((نەسرین)) مردنی ((دایك)).... كەواتە (سەگوەڕ) گەمەیەكی شێتانەیە، یاریكردنە بە نوسینو گەمەی وشەو رستەیە، یان بەرجەستەكردنی گەمەی قەڵەمو كاغەزە، پاشان رەتكردنەوەیە، یان رەنگكردنی گەمەكانە، ساتەوەختی نوسین —ساتەوەختی ئازادیو رزگاربوون لە فیكرو نەخشە دانراوەكان، بەمجۆرە لە ساتەوەختی نوسیندا ئازادی نوسین ممارەسە دەكات، یان لە هەموو ئێستاكاندا نوسەر ئازادی دەنوسێتەوەو مردنی دەرەوە رادەگەیەنێت.

((٣))

((كە فرمانی سێدارەیان پێڕاگەیاند، دوا داوات بینینی دایك بوو — سەگوەڕ ل٥٩)). پاڵەوان لە هەنوكەی زینداندا غەرقی نەست دەبێت، كە دەلالەت لە ئازادی جنسیو دەسەڵات دەكات، خودی ئەم دلالەتە هاوتەبایی وەعیو زەمەنی ئاراستە كراوە. لەلایەكی تریش خودی ئەم داوایە رزگاربوونە لە كۆتی دەسەڵاتی ئەویترو گەڕانەوەیە بۆ پراكتیزە كردنی خود وەك دەسەڵات، بەمجۆرەش دەیەوێت وێنە پاشەكەوت كراوەكانی خۆشەویستی بەهۆی دەسەڵاتەوە نومایش بكات. بەڵام كاتێ پێی دەڵێن: هەواڵیشمان بۆ دایكت ناردووە — سەگوەڕ ل٥)) پێكەنینی پێدێت، لێرەدا لە نەستەوە بەرەو هەست دەگەڕێتەوە، هەستیش هەمیشە دەلالەت لە شاردنەوە دەكات، ژیانی زیندانیش هەمیشە تێكەڵاوییەكە لە ئازادی رۆحو بەندایەتی جەستە، بەمجۆرە لە خوێندنەوەی دەق مەمارەسەی هەستو نەست دەكەین. ((ئێستاش نازانیت هۆی ئەو بێ دەربەستییەت لە رووی مەرگو ژیاندا چییە؟ - سەگوەڕ ل٨)) هەرچەندە چیرۆكنوس دەربەستیگەمەی خۆی نییە، بەڵام بۆ پاڵەوان ئەو گەمەیە - گەمەی زیندەگیو نازیندەگییە، لەو دڵنیاییە گوماناویەشدا بە چێژوخۆشی دەگات، بە هەمان شێوەش خوێنەر ئەو ساتەی لە دنیای دەق ون دەبێت، ئەو كاتەی مردنی خۆی لەدەرەوە رادەگەیەنێت، لە دڵنیاییە گوماناوییەكەدا بە چێژو خۆشی دەگات. پاڵەوان كاتێك بۆ هەست دەگەڕێتەوە، تووشی نەفرەتو بێزاری دەبێت، لە بەرامبەر دۆڕانی نەسرینو دایك — بڕوانە سەگوەڕ ل٢٤-٢٥)) تووشی هەڵچوونێكی دەروونی دەبێت، بەڵام لە تاریكی زیندان — ئێستای پاكیزەییە ((جاران بەدوای خوادا دەگەڕایت.... بڕوانە سەگوەڕ ل٢٩-٣٠)).

ئەو ئۆخەیەی كە ئێستا لە دەمتەوە دەڕژێ — ئۆخەی رزگار بوونە — رزگار بوون لە كۆتو زنجیرەكانی بوون، كەچی لە شوێنكاتی دووەمدا ئەو ئۆخەیە لە پێناو تۆڵەسەندنەوەدابوو، بەڵام ئێستا بێ بەرییە لە هەموو نیازێكو گەمە

لەگەڵ پاكیزەیی دەكات، گەمە لەگەڵ رۆشنایی ئەزەلیدا دەكات، بۆیە هەرگیز داوای بەخشینی ناكات، بەڵكو بەخشندەییو ژیان بە هەموو ماناكانیەوە دەبەخشێ، ئێستا رۆحت لە جەستە ئازاد دەبێت ((مەبەست لە ئێستای خوێنەر)) گوێ بۆ رۆحە ئازادەكان هەڵدەخەیت ئەوانیش: ((بێهودەیی ژیانو نەترسین لە مەرگ دەكەنە مارسلیزودەیپڕژێنە سەر هۆشتەوە — ئاشنایەتیت، خۆشەویستیت — پاش بیستنی ئەو سرودە — لە گەڵیانا بەتین تر دەبێ... سەگوەڕ ل٣٩-٤٠)). پاڵەوان لەبەر ئەوەی ژیان بەكۆتو زنجیر دەچوێنێ لەبەر هەندێ حەز دەكات لە كاتی مردن وەك رەمزێك بۆ غەریزەكان- كێل-ی هەبێت، رەنگە — كێل - بەو مانایە رەمزی كۆڵنەدانو خەبات بێت، یاخود بە جۆرێكی تر رەمزی بەیەك نەگەیشتن بێ، پاڵەوان لە دوا ساتەكانی زیندەگیدا ئێستای خۆی رووت دەكاتەوەو هەموو شتەكان وەلا دەنێ، یان لە هەموو حاڵەتەكان دەگەنەوەیەك بۆیە: دوێنێ هەركە فرمانی ئیعدام كردنتیان خوێندەوە دوا داوات بینینی دایكت بوو — سەگوەڕ ل٥٩ . لەدوا ساتی بووندا بۆ دەسەڵاتی دایك دەگەڕێتەوە، كەواتە لە دوا ساتەكانی ژیان دەیەوێت لە دەست نازیندەگی رابكاتو بۆ ژێر دەسەڵاتی دایك بگەڕێتەوە، بەڵام بەهۆی نائومێدی، یاخود لەبەر ئەوەی درك بەهەمان دامودەزگاكانی لەمەوپێش دەكات، لەبەر ئەوەی هەمان هەست دەبینێ، نائومێدی بەرچاوی دەگرێ، پێ دادەگرێو لەجەستە خۆی ئازاد دەكات. هیچی نییە شانازی پێوە بكات، تەنانەت ناویش، بێبەرییە لە هەموو شتێ، لە هەموو دنیا بێبەرییە، رەنگە بەدەر لە نوسەر خودی پاڵەوان بەجیدی ئەو رۆتینانەی رەشكردبێتەوە، هەرگیز بیر لەتۆڵە ناكاتەوە، نەك هەر ئەوەش بەڵكو لە خوا دەپارێتەوە ئەزیەتی ئەو كەسانە نەدات، ئەزیەتی رۆحی ئەویان داوە، یان ناویان پێ ڕەوا نەدیوە، دەكرێ ئەم پاڕانەوەیە بۆ نوسەریش بێت، یان ئیتر بە جۆرێك پاڕانەوەی خودی نوسەریشە، چونكە دەق تەنها وەك كاغەز دەمێنێتەوەو دەسەڵاتی نوسەر لە خۆیدا رەشدەكاتەوە، بۆخۆی نوسەر دەچێتە ژێر دەسەڵاتەوە.

١٩٩٥ هەولێر

سەرچاوەو پەراوێزەکان:

١- ئاگایی زمانو زمانی ئاگایی، لێکۆڵینەوەو خوێندنەوە- عەبدولموتەڵیب عەبدوڵلا- دەزگای چاپوپەخشی سەردەم ١٩٩٩." سود لەدەستنووسەکەی وەرگیراوە"

٢-سەگوەڕ: محمد موکری چاپی شاخ ١٩٨٢

٣- الدرجة الصفر للكتابة- رولان بارت-ترجمة: محمد برادة- دار الطليعة -١٩٨٠

٤-الرواية والمكان ((الموسوعة الصغيرة - ٥٧ -)) ياسين النصير منشورات وزارة الثقافةء الأعلام - عيراق ١٩٨٠

٥- ئاگای زمان.. ه.س.پ

٦-گۆڤاری رۆژی کوردستان ژمارە ٤٩ ساڵی ١٩٨٨.

٧-الطاعون-كامۆ: ترجمة محمد كزما/ بيروت ١٩٨٧

٨-گۆڤاری کەلتور: ژمارە ((٢)) ابو شهاب

٩-الخوف من الحرية - اريك فروم - ترجمة: مجاهد عبدالمنعم. المؤسسة العربية للدراسات والنشر - بيروت.

١٠- پاشکۆی عێراق ژمارە ١١٧-١١٩

١١-السقوط الحر-وليم كولدينج: دار المامون للترجمة والتشر بغداد.

١٢-الرواية الفرنسية ((الموسوعة الصغيرة - الجزء الأول والثانى)) ترجمة: نهاد التكرلى.

١٣-كامووالتمرد- روبير دولوبية: ترجمة: د.سهيل ادريس-دارالاداب ط٢ بيروت ١٩٦٤.

١٤-بینای هونەری چیرۆکی کوردی- دکتۆرە پەرێز سابیر - چاپو پەخشی سەردەم ٢٠٠١ " من لەدەستنووس سوودم وەرگرتبوو.

١٥- فلوير.ظرة فى اسلوبة الفنى: تاليف:رشيدة احمد التركى" الموسوعة الصغيرة-١٣٢" بغداد ١٩٨٣.

١٦- گۆڤاری کەلتوور ٠چاپی شاخ) ژمارە (٢) ئەبو شەهاب.

١٧- سن الرشد- دروب الحرية- سارتر -دار الاداب- بروت ١٩٦٤.

بەرهەمە چاپکراوەکانی نوسەر

١- سێبەری ئاو - کۆمەڵە شیعر - هەولێر ١٩٩٥.

٢- بازەمەنێك لە تەماشاکردنی ئاو بەرۆژوبین - قەسیدەیەکی درێژ - هەولێر ١٩٩٥ .

٣- ئاگایی زمان زمانی ئاگایی - لێکۆڵینەوەو خوێندنەوە - زنجیرە (١١)ی دەزگای چاپو پەخشی سەردەم ١٩٩١ سلێمانی.

٤- تەنیا مەرگ-سێ دەقی شانۆیی لە عەرەبییەوە وەرگێردراوە- زنجیرە (٢٧)ی
بنکەی ئەدەبیو رووناکبیری گەلاوێژ ساڵی ١٩٩٩ سلێمانی.

٥- تەنیا ئاو تەنیا باران - کۆمەڵە شیعر - زنجیرە (٤٢)ی بنکەی ئەدەبیو روناکبیری گەلاوێژ ساڵی ٢٠٠١ سلێمانی.

٦- شیعرییەتی دەق - ئەدۆنیس - وەرگێرانی لە عەرەبییەوە، چاپی یەکەم ٢٠٠٢ لە بڵاوکراوەکانی بنکەی ئەدەبیو روناکبیری گەلاوێژ.

٧- پەیبردن بە ژیان، پەیبردن بە شیعرو بوون - لێکۆڵینەوە - چاپی یەکەم ٢٠٠١ لە بڵاوکراوەکانی چاپو پەخشی سەردەم.

٨- مرۆڤ لە روانگەی فرۆید - وەرگێرانی لە عەرەبییەوە - چاپی یەکەم ٢٠٠٢ زنجیرەی کتێبی گیرفان دەزگای چاپو پەخشی سەردەم.

٩-خەیاڵی زمان - لێکۆڵینەوەو رەخنە- دەزگای سەردەم -چاپی یەکەم ٢٠٠٤

ئەوکتێبانەی بۆ چاپ ئامادەن

١- دەنگدانەوەی نووسین – وەرگێرانی لە عەرەبییەوە، کۆمەڵێك وتاری ئەدەبیو فیکرییە.

٢- گفتوگۆو دەنگدانەوە- وەرگێڕانی لەعەرەبیەوە_ کۆمەڵێك گفتوگۆی ئەدەبیو فکرییە.

٣- ژیان دەڕوا.. ئاوو ئاو- کۆمەڵە شیعر.

چاپکراوەکانی سەنتەری نما ٢٠٠٤

١-را پسکانێ لە دنیای سیاسەتو گەڕانەوەیەك بۆ دنیای شیعر لێکۆڵینەوەی ئەدەبی.. ماجید نووری

٢-جەژنی مەرگ، شیعر ، کەژاڵ ئیبراهیم خدر

٣-گلگامێش: و: ئیدریس شێخ شەرەفی

٤- شوێنکاتی یەکەم، لەدووەمو ئێستای سەگوەڕ، لێکۆڵینەوەی ئەدەبی، عەبدولوتەڵیب عەبدوڵڵا.